

СОДЕРЖАНИЕ:

Введение.....	2
Методология	3
I. Анализ эффективности законодательной базы	4
1.1. Разъяснение законодательной базы	4
1.2. Проблемные вопросы по деятельности общественных советов.....	19
1.3. Выводы и предложения	21
II. Анализ практической деятельности региональных общественных советов.....	34
2.1. О составах региональных общественных советов.....	34
2.2. Ресурсное обеспечение деятельности общественных советов.....	37
2.3. Организация деятельности региональных общественных советов.....	39
2.4. Вопросы информированности, публичности, открытости региональных общественных советов.....	53
2.5. Предложения по усовершенствованию деятельности общественных советов от регионов.....	55
2.6. Общие выводы.....	59
2.7. Предложения и рекомендации	60

ВВЕДЕНИЕ

В январе 2016 года в рамках 100 Шагов Плана нации вступил в силу Закон «Об общественных советах». Сегодня по всему Казахстану сформировано в общей сложности 225 общественных совета, из них 12 на республиканском уровне, 16 – на уровне областей и гг.Астана и Алматы, 197 – в городах и районах.

Безусловно, что гражданское общество в лице некоммерческого сектора не только с пристальным вниманием следило за процессами формирования общественных советов, но и активно включилось в него. В каждом республиканском, региональном общественном совете есть представительство неправительственных организаций, которые на конкурсной основе стали членами общественных советов.

Гражданский Альянс Казахстана заинтересован в развитии нового гражданского института, возлагает надежды, чтобы общественные советы стали диалоговой площадкой для выражения мнений всех заинтересованных сторон, прежде всего, простых граждан и общественных организаций. Ожидаемое взаимодействие должно обеспечить прозрачность и повысить доверие общественности к принимаемым государством решениям.

В рамках грантов «Организация работы информационно-аналитического и методического центра по координации деятельности Общественных советов» при поддержке НАО «Центр развития гражданских инициатив» в ноябре 2016 года Гражданский Альянс Казахстана провел мониторинг деятельности 16-ти региональных общественных советов.

В данном пособии мы предлагаем ознакомиться с результатами аналитической работы. Пособие состоит из двух частей, первая – Анализ эффективности законодательной базы, регулирующей деятельность общественных советов – была выполнена Габдуалиевым М.Т., кандидатом юридических наук, профессором Российской Академии Естествознания, директором Общественного фонда «Институт развития конституционализма и демократии». Вторая часть «Анализ практической деятельности региональных общественных советов» содержит информацию о результатах мониторинга на основе законодательства, выполнена общественным экспертом по мониторингу и оценке Лузяниной Е.А.

Благодарность за помощь в проведении мониторинга выражаем Министерству по делам религий и гражданского общества РК, депутату Мажилиса Парламента РК Сейдуманову С.Т., региональным общественным советам, региональным проектным координаторам.

МЕТОДОЛОГИЯ

Целью проведения мониторинга является анализ соответствия практической деятельности общественных советов с нормами законодательства, разработка предложений и рекомендаций по усовершенствованию законодательной базы и повышению эффективности деятельности региональных общественных советов.

При мониторинге были использованы следующие методы:

- проведение индивидуальных устных опросов;
- проведение телефонных опросов;
- запросы в общественные советы;
- запросы в государственные структуры;
- контент-анализ (изучение законодательной базы, материалов из открытых источников);
- наблюдение

Анализ основан на информации из следующих источников:

- опрос председателей региональных общественных советов
- опрос секретарей региональных общественных советов
- опрос председателей комиссий региональных общественных советов
- опрос членов региональных общественных советов
- законы РК
- предложения от государственных органов, с помощью которых созданы региональные общественные советы
- официальные сайты и страницы на сайтах областных маслихатов и акиматов, страницы в социальных сетях
- региональные печатные СМИ
- открытые заседания и другие мероприятия общественных советов

Участие в мониторинге приняли 162 члена региональных общественных советов (среди них председатели, секретари, руководители комиссий), 16 государственных структур и маслихатов, изучены 5 законодательных акта, 16 интернет-ресурсов, 42 печатных СМИ.

I. АНАЛИЗ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЗАКОНОДАТЕЛЬНОЙ БАЗЫ, РЕГЛАМЕНТИРУЮЩЕЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ОБЩЕСТВЕННЫХ СОВЕТОВ

1.1. Разъяснение законодательной базы.

В рамках практического этапа выполнения Плана нации «100 конкретных шагов по реализации 5 институциональных реформ» 1 января 2016 года вступил в действие Закон Республики Казахстан от 2 ноября 2015 года № 383-V ЗРК «Об общественных советах» (далее – Закон РК «Об общественных советах»).

В состав законодательства об общественных советах входят:

- Закон Республики Казахстан от 23 января 2001 года № 148 «О местном государственном управлении и самоуправлении в Республике Казахстан»;
- Закон Республики Казахстан от 16 ноября 2015 года № 401-V ЗРК «О доступе к информации»;
- Закон Республики Казахстан от 16 января 2001 года № 142 «О некоммерческих организациях»;
- Постановление Правительства Республики Казахстан от 31 декабря 2015 года № 1194 «Об утверждении Типового положения об Общественном совете»;
- Постановление Правительства Республики Казахстан от 31 декабря 2015 года № 1191 «Об утверждении типовых требований к порядку организации и проведения общественных слушаний».

В пункте 1 статьи 1 Закона РК «Об общественных советах» закреплён правовой статус общественных советов. Общественные советы - это консультативно-совещательные, наблюдательные органы, образуемые министерствами, центральными исполнительными органами, не входящими в состав Правительства Республики Казахстан, органами, непосредственно подчиненными и подотчетными Президенту Республики Казахстан, а также органами местного государственного управления по вопросам их компетенции, за исключением государственных органов, указанных в части второй пункта 1 статьи 1 Закона РК «Об общественных советах», совместно с некоммерческими организациями, гражданами.

Общественные советы образуются на двух уровнях:

- республиканском
- местном

К республиканскому уровню общественных советов относятся общественные советы, образуемые министерствами, центральными исполнительными органами, не входящими в состав Правительства Республики Казахстан, органами, непосредственно подчиненными и подотчетными Президенту Республики Казахстан, за исключением государственных органов, указанных в части второй пункта 1 статьи 1 Закона РК «Об общественных советах», совместно с некоммерческими организациями, гражданами.

Общественные советы **не образуются** с участием Верховного Суда Республики Казахстан, Конституционного Совета Республики Казахстан, органов прокуратуры, Администрации Президента Республики Казахстан, Национального Банка Республики Казахстан, Министерства обороны Республики Казахстан, Управления делами Президента Республики Казахстан, Канцелярии Премьер-Министра Республики Казахстан, Хозяйственного управления Парламента Республики Казахстан, Национального центра по правам человека Республики Казахстан, Счетного комитета по контролю за исполнением республиканского бюджета, Центральной избирательной комиссии Республики Казахстан, специальных государственных органов Республики Казахстан.

Общественные советы созданы при 12 министерств из 15 министерств. Общественные советы не образуются при министерстве обороны. Информация об общественных советах при недавно образованных Министерстве по делам религий и гражданского общества и Министерстве оборонной и аэрокосмической промышленности временно отсутствует. **К общественным советам местного уровня относятся общественные советы соответствующей административно-территориальной единицы.** При этом функции Общественного совета на уровне села, поселка, сельского округа, города районного значения возлагаются на собрание местного сообщества.

Таким образом, отличительной чертой общественных советов на уровне села, поселка, сельского округа, города районного значения является то, что функции общественного совета в этих административно-территориальных единицах возложены на собрания местного сообщества.

В подпункте 6-1) статьи 1 Закона Республики Казахстан от 23 января 2001 года № 148 «О местном государственном управлении и самоуправлении в Республике Казахстан» (далее – Закон РК «О местном государственном управлении и самоуправлении») указано, что «собрание местного сообщества – участие представителей местного сообщества, делегированных сходом местного сообщества, в решении текущих вопросов местного значения в пределах и порядке, определенных настоящим Законом».

Порядок формирования собрания местного сообщества отличается от порядка формирования общественных советов.

Собрание местного сообщества формируется сходом местного сообщества. Сход местного сообщества определяет состав участников собрания местного сообщества и срока, на который они делегируются.

В этой связи жителям сел, поселков, сельских округов, городов районного значения предоставлена Законом РК «О местном государственном управлении и самоуправлении» реальная возможность по факту проживания в конкретной административно-территориальной единице влиять на реализацию собраниями функций общественных советов.

Между тем, на практике при формировании общественных советов на уровне областей, города республиканского значения, столицы и городов областного значения возникали проблемы, связанные с различным пониманием и интерпретацией норм Закона РК «Об общественных советах».

Так, в пунктах 1, 2, 3 статьи 8 данного Закона РК «Об общественных советах» указано:

«1. Общественные советы республиканского и местного уровней и их составы формируются рабочими группами, возглавляемыми на республиканском уровне первым руководителем соответствующего государственного органа, а на местном уровне – руководителем местного представительного органа.

2. Представительство от государственного органа в составе рабочей группы не может превышать одну треть от общего числа членов рабочей группы. Персональный состав данного представительства определяется руководителем государственного органа самостоятельно.

3. Представительство от гражданского общества составляет не менее двух третей от общего числа членов рабочей группы и формируется на основе предложений некоммерческих организаций и граждан».

На местном уровне местным представительным органом является соответствующий маслихат.

Например, в городе Уральск (<http://oral-maslihat.kz/ru/novosti/novosti/article/sostav-rabochei-gruppy-po-formirovaniyu-obshchestvennogo.html>) и Западно-Казахстанской области (<http://maslihat-bko.gov.kz/ru>) были сформированы рабочие группы Общественных советов.

В пунктах 2 и 3 статьи 8 Закона «Об общественных советах» указано процентное соотношение представительства от государственного органа (не более 1/3) и гражданского общества (не менее 2/3).

В пункте 2 статьи 8 статьи 8 Закона «Об общественных советах» слово «государственный орган» употребляется в единственном числе.

При реализации Закона РК «Об общественных советах» остались спорными следующие вопросы:

1. Применительно к пункту 2 статьи 8 Закона «Об общественных советах» - означает ли употребление слова «государственный орган» в единственном числе, что на местном уровне в составе рабочей группы общественного совета представительство (не более 1/3) должно быть именно от соответствующего маслихата?

2. Правомерно ли включение в состав рабочей группы Общественного совета государственных служащих, не представляющих соответствующий маслихат (например, руководителей отделов внутренней политики, отдела государственно-правовой работы аппарата акима города)?

Гражданин М. 23.02.2016 года, руководствуясь статьей 7, пунктом 1 статьи 26 Закона «О Прокуратуре» обратился в Генеральную прокуратуру Республики Казахстан с просьбой:

1. Дать разъяснение пункта 2 статьи 8 Закона «Об общественных советах» - означает ли употребление слова «государственный орган» в единственном числе, что на местном уровне в составе рабочей группы общественного совета представительство (не более 1/3) должно быть именно от соответствующего маслихата?

2. Правомерно ли включение в состав рабочей группы Общественного совета государственных служащих, не представляющих соответствующий маслихат (например, руководителей отделов внутренней политики, отдела государственно-правовой работы аппарата акима города)?

Генеральная прокуратура Республики Казахстан перенаправила обращение гражданина М. в Прокуратуру Западно-Казахстанской области. Прокуратура Западно-Казахстанской области перенаправила обращение гражданина Западно-Казахстанскому областному маслихату, правомерность действий секретаря которого намеревался установить гражданин М.

Западно-Казахстанский областной маслихат считает, что «в пункте 2 статьи 8 Закона «Об общественных советах» фраза «государственный совет» употребляется в единственном числе, т.к. персональный состав данного представительства определяется руководителем одного государственного органа (в данном случае руководителем местного представительного органа (маслихата)».

В соответствии с законодательством Республики Казахстан **маслихаты не вправе разъяснять содержание законов**. Данная компетенция закреплена за прокурором. В соответствии с Законом от 06.04.2016 № 481-V в статью 26 Закона РК «О Прокуратуре» были внесены изменения, согласно которым прокуратура разъясняет не только законы (как это было на момент обращения гражданина М.), но и другие законодательные акты (за исключением постановлений Парламента Республики Казахстан и его Палат).

По сути, одностороннее понимание и применение пункта 2 статьи 8 Закона РК «Об общественных советах» позволяет акиму влиять на формирование состава общественного совета на местном уровне.

Сложившаяся ситуация формирования общественных советов на местном уровне вызвала обоснованную критику среди общественных деятелей в СМИ.

Так, **Ч. Лепсибаев**, президент Общественного фонда Евразийского экспертного совета отмечает, что «принятие закона «Об общественных советах» во многом было обусловлено тем, что маслихаты в нашей стране, к сожалению, не всегда справляются с современными вызовами, социальной напряженностью на местах, не пользуются достаточным авторитетом, неспособны обеспечить обратную связь с избирателями и прозрачность работы государственных органов. Поэтому и были созданы такие советы. Это диалоговая площадка, если хотите - гражданская платформа, где любой авторитетный лидер общественного мнения (который по каким-то причинам не стал депутатом маслихата) может озвучить свою точку зрения на определенные события и даже повлиять на них. То есть среди прочих стояла еще задача консолидировать общественных лидеров, в том числе представителей протестных групп или просто тех, кто не нравился по тем или иным причинам руководителю министерства или акиму. Такова была задумка. По факту же она удалась разве что в Алматы, да и то частично. В остальных регионах ее просто-напросто дискредитировали. Почему? Потому что местные акимы не нашли в себе достаточно сил, мужества и профессионализма пригласить в общественные совета

людей, которые на самом деле формируют общественное мнение. Они побоялись вступить с ними в диалог. Поэтому в составах общественных советов в большинстве своем оказались бывшие и действующие чиновники, депутаты, экс-акимы».

К. Шайх, член общественного совета г. Алматы отмечает:

«К сожалению, наши чиновники пока еще не определились с тем, как нужно относиться к членам общественного совета. Это несколько тормозит наши инициативы. Кроме того, в СМИ и соцсетях периодически появляются вбросы о том, что ОС дублирует маслихат, является марионеткой в руках чиновников и т.п. Думаю, это важный показатель того, что общественные советы уже начинают выполнять возложенный на них заказ от политических элит с самого верха. По этому поводу хочу сказать следующее: ругать общественные советы еще рано, а игнорировать уже поздно!».

В Западно-Казахстанской области при формировании общественных советов председателя комиссии заподозрили в подкачках голосующим. Общественность подвергла критике, что всего час понадобился рабочей группе, чтобы сформировать Общественный Совет Западно-Казахстанской области.

М. Агаева, проанализировав списки членов Общественных советов, отмечает, что «имеется потенциальный конфликт интересов, так как члены общественных советов, являющиеся сотрудниками государственных органов или членами маслихатов будут исполнять решения общественных советов, проводить мониторинг исполнения этих решений и давать оценку собственной деятельности» .

Подобная ситуация противоречит цели принятия Закона «Об общественных советах», на которые указывал Президент Республики Казахстан и не способствует полноценному общественному контролю и мониторингу деятельности местного акима.

ЦЕЛЬЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОБЩЕСТВЕННЫХ СОВЕТОВ ЯВЛЯЕТСЯ выражение мнения гражданского общества по общественно значимым вопросам.

Задачами общественных советов являются:

1. представление интересов гражданского общества и учет мнения общественности при обсуждении и принятии решений на республиканском и местном уровнях;

-
2. развитие взаимодействия центральных и местных исполнительных органов и органов местного самоуправления с гражданским обществом;
  3. организация общественного контроля и обеспечение прозрачности деятельности центральных и местных исполнительных органов и органов местного самоуправления.

В соответствии с пунктом 1 статьи 5 Закона РК «Об общественных советах» **«к полномочиям общественных советов на республиканском и местном уровнях государственного управления относятся:**

1. обсуждение проектов бюджетных программ администратора бюджетных программ, проектов стратегических планов или программ развития территорий, проектов государственных и правительственных программ;
2. обсуждение выполнения бюджетных программ администратора бюджетных программ, стратегических планов или программ развития территорий, государственных и правительственных программ;
3. обсуждение отчетов исполнительных органов о достижении целевых индикаторов;
4. обсуждение отчетов администратора бюджетных программ о реализации бюджетных программ, об исполнении планов поступлений и расходов денег от реализации товаров (работ, услуг), о поступлении и расходовании денег от благотворительности;
5. участие в разработке и обсуждении проектов нормативных правовых актов, касающихся прав, свобод и обязанностей граждан;
6. рассмотрение обращений физических и юридических лиц по вопросам совершенствования государственного управления и организации прозрачной работы государственного аппарата, включая соблюдение норм служебной этики;
7. разработка и внесение в государственные органы предложений по совершенствованию законодательства Республики Казахстан;
8. осуществление общественного контроля в иных формах, предусмотренных настоящим Законом;

9. обсуждение проекта положения об Общественном совете на первом его заседании и внесение в государственный орган для утверждения;

10. создание комиссий по направлениям деятельности.

В статье 6 Закона «Об общественных советах» указано, что функции Общественного совета собрание местного сообщества осуществляет в соответствии с полномочиями, установленными Законом Республики Казахстан «О местном государственном управлении и самоуправлении в Республике Казахстан» и настоящим Законом».

В пункте 3 статьи 39-3 Закона РК «О местном государственном управлении и самоуправлении» закреплено, что «собрание местного сообщества проводится по текущим вопросам местного значения:

1. обсуждение бюджетных программ и рассмотрение проектов программных документов, программ развития местного сообщества;

2. обсуждение вопросов формирования и использования доходных источников местного самоуправления;

3. образование комиссии местного сообщества из числа участников собрания местного сообщества в целях мониторинга за использованием бюджетных средств, выделенных на решение вопросов местного значения, и доходных источников местного самоуправления;

4. заслушивание и обсуждение отчета о результатах проведенного мониторинга за использованием бюджетных средств, выделенных на решение вопросов местного значения, и доходных источников местного самоуправления;

4-1. согласование отчуждения имущества, приобретенного за счет средств местного самоуправления;

4-2. обсуждение актуальных вопросов местного сообщества, **проектов нормативных правовых актов, затрагивающих права и свободы граждан;**

4-3. согласование представленных акимом района (города областного значения) кандидатур на должность акима города районного значения, поселка, села, сельского округа для дальнейшего внесения в маслихат района (города областного значения) для проведения выборов акима города районного значения, поселка, села, сельского округа;

4-4. инициирование вопроса об освобождении от должности акима города районного значения, поселка, села, сельского округа;

4-5. внесение предложений по назначению руководителей государственных учреждений и организаций, финансируемых из местного бюджета и расположенных на соответствующих территориях;

5. другие текущие вопросы местного сообщества».

Как видим, по смыслу пункта 3 статьи 39-3 Закона РК «О местном государственном управлении и самоуправлении» собрание местного сообщества проводится **по текущим вопросам местного значения.**

Между тем, **некоторые полномочия, которые относятся к функциям общественных советов, не являются полномочиями по решению текущих вопросов местного значения в чистом виде.** Например, разработка и внесение в государственные органы предложений по совершенствованию законодательства Республики Казахстан либо рассмотрение обращений физических и юридических лиц по вопросам совершенствования государственного управления и организации прозрачной работы государственного аппарата, включая соблюдение норм служебной этики.

Закон РК «Об общественных советах» содержит дефекты в правовом регулировании процедуры разработки положения об общественном совете.

В пункте 6 статьи 8 Закона РК «Об общественном совете» указано, что «Рабочая группа разрабатывает проект положения об Общественном совете на основе Типового положения, предусмотренного пунктом 5 настоящей статьи».

Эта же рабочая группа определяет количественный состав членов Общественного совета и проводит процедуру избрания его членов.

Предлагаем в Законе РК «Об общественных советах» и Типовом положении об Общественном совете подробно отрегулировать механизм публичного обсуждения и разработки проекта положения об Общественном совете с привлечением активных граждан, в том числе лиц от неправительственных организаций, не вошедших в состав рабочей группы.

В Типовом положении об Общественном совете необходимо урегулировать критерии, механизм обсуждения кандидатур и избрания Рабочей группой членов Общественного совета.

Предлагаем в Типовом положении об Общественном совете урегулировать следующие вопросы:

1. Формы общественного контроля:

- общественный мониторинг;
- общественные слушания;
- общественная экспертиза;
- заслушивание отчетов о результатах работы государственного органа;

2. Механизм осуществления общественного контроля:

- доступ к информации о деятельности объекта общественного контроля;
- участие членов Общественного совета в заседаниях коллегиальных органов государственного органа;
- введение членов Общественного совета в состав государственных комиссий;
- подача индивидуальных или коллективных обращений граждан;
- подача запросов членами Общественного совета.

Следует также отметить, что, хотя решения общественных советов на местном уровне носят рекомендательный характер, полномочия общественных советов на уровне областей, городов областного значения и районов в определенных моментах совпадают с полномочиями маслихатов, хотя полномочия общественных советов носят рекомендательный характер.

В нижеприведенной сравнительной таблице содержатся полномочия маслихатов и общественных советов, соответственно - закрепленные в статье 6 Закона «О местном государственном управлении и самоуправлении» и статье 5 Закона «Об общественных советах».

Сравнительна таблица

Полномочия маслихатов

- утверждение планов, экономических и социальных программ развития соответствующей территории, местного бюджета и отчетов об их исполнении, в том числе утверждение бюджетных программ, реализуемых акимами района в городе, города районного значения, поселка, села, сельского округа (отдельно по каждому району в городе, городу районного значения, поселку, селу, сельскому округу);

Полномочия общественных советов

обсуждение проектов бюджетных программ администратора бюджетных программ, проектов стратегических планов или программ развития территорий, проектов государственных и правительственных программ;

Полномочия маслихатов

- утверждение по представлению акима схемы управления административно-территориальной единицей, сформированной на основе базовых структур местного государственного управления, утверждаемых Правительством Республики Казахстан;

Полномочия маслихатов

- решение отнесенных к их ведению вопросов местного административно-территориального устройства;
- утверждение правил подготовки и проведения отопительного сезона;
- утверждение правил содержания и защиты зеленых насаждений, правил благоустройства территорий городов и населенных пунктов, разработанных на основании типовых правил, утверждаемых уполномоченным органом по делам архитектуры, градостроительства и строительства;
- согласование решением сессии маслихата персонального состава соответствующего акимата по представлению акима;
- согласование кандидатуры на должность руководителя местной полицейской службы органов внутренних дел по представлению акима в порядке, определяемом законодательством Республики Казахстан;

Полномочия маслихатов

- рассмотрение отчетов руководителей исполнительных органов и внесение в соответствующие органы представлений о привлечении к ответственности должностных лиц государственных органов, а также организаций за невыполнение решений маслихата;

Полномочия общественных советов

обсуждение выполнения бюджетных программ администратора бюджетных программ, стратегических планов или программ развития территорий, государственных и правительственных программ;

обсуждение отчетов исполнительных органов о достижении целевых индикаторов;

Полномочия маслихатов

- рассмотрение отчетов руководителей местной полицейской службы органов внутренних дел и оценка их деятельности;
- избрание в соответствии с законодательным актом Республики Казахстан о выборах членов территориальных, окружных и участковых избирательных комиссий путем проведения тайного или открытого голосования;

Полномочия маслихатов

- контроль за исполнением местного бюджета, программ развития территорий;

Полномочия общественных советов

осуществление общественного контроля в иных формах, предусмотренных настоящим Законом;

Полномочия маслихатов

- рассмотрение годового отчета об исполнении бюджета ревизионных комиссий областей, городов республиканского значения, столицы;

Полномочия общественных советов

обсуждение отчетов администратора бюджетных программ о реализации бюджетных программ, об исполнении планов поступлений и расходов денег от реализации товаров (работ, услуг), о поступлении и расходовании денег от благотворительности;

Полномочия маслихатов

- внесение предложений в ревизионные комиссии областей, городов республиканского значения, столицы для включения объектов государственного аудита и финансового контроля в план работ ревизионных комиссий;

Полномочия маслихатов

- образование постоянных комиссий и иных органов маслихата, заслушивание отчетов об их деятельности, решение иных вопросов, связанных с организацией работы маслихата;

Полномочия общественных советов

создание комиссий по направлениям деятельности.

Полномочия маслихатов

- утверждение по представлению акима персонального состава консультативно-совещательных органов при акимате по вопросам межведомственного характера;
- присвоение по представлению акима звания «Почетный гражданин области (города, района);
- утверждение правил присвоения звания «Почетный гражданин области (города, района)», разработанных и представленных акиматом области, города республиканского значения, столицы;
- разработка и утверждение положения о награждении Почетной грамотой области (города, района);
- осуществление регулирования земельных отношений в соответствии с земельным законодательством Республики Казахстан;
- содействие исполнению гражданами и организациями норм Конституции Республики Казахстан, законов, актов Президента и Правительства Республики Казахстан, нормативных правовых актов центральных и местных государственных органов;

Полномочия общественных советов

рассмотрение обращений физических и юридических лиц по вопросам совершенствования государственного управления и организации прозрачной работы государственного аппарата, включая соблюдение норм служебной этики;

Полномочия маслихатов

- осуществление в соответствии с законодательством Республики Казахстан иных полномочий по обеспечению прав и законных интересов граждан.

Полномочия общественных советов

участие в разработке и обсуждении проектов нормативных правовых актов, касающихся прав, свобод и обязанностей граждан;

разработка и внесение в государственные органы предложений по совершенствованию законодательства Республики Казахстан;

обсуждение проекта положения об Общественном совете на первом его заседании и внесение в государственный орган для утверждения;

Выводы:

1. Некоторые полномочия общественных советов дополняют полномочия маслихатов

Например, полномочие общественного совета по обсуждению проектов бюджетных программ администратора бюджетных программ, проектов стратегических планов или программ развития территорий, проектов государственных и правительственных программ дополняет полномочие маслихата по утверждению планов, экономических и социальных программ развития соответствующей территории, местного бюджета и отчетов об их исполнении, в том числе утверждение бюджетных программ, реализуемых акимами района в городе, города районного значения, поселка, села, сельского округа (отдельно по каждому району в городе, городу районного значения, поселку, селу, сельскому округу).

Первоначальное обсуждение проектов вышеназванных программ общественным советом, а затем – утверждение данных программ маслихатов является вполне логичным и направлено на привлечение общественности к обсуждению столь важных вопросов.

2. Некоторые полномочия общественных советов совпадают либо частично дублируют полномочия маслихатов

Например, полномочие маслихата по рассмотрению отчетов руководителей исполнительных органов и внесению в соответствующие органы представлений

о привлечении к ответственности должностных лиц государственных органов, а также организаций за невыполнение решений маслихата частично совпадает с полномочием общественного совета по обсуждению выполнения бюджетных программ администратора бюджетных программ, стратегических планов или программ развития территорий, государственных и правительственных программ и обсуждению отчетов исполнительных органов о достижении целевых индикаторов.

Полномочие маслихата по образованию постоянных комиссий и иных органов маслихата, заслушиванию отчетов об их деятельности, решению иных вопросов, связанных с организацией работы маслихата; частично дублирует полномочие общественного совета по созданию комиссий по направлениям деятельности.

3. Существуют полномочия маслихатов, которые не закреплены за общественными советами

Например, только за маслихатом закреплено полномочие по осуществлению регулирования земельных отношений в соответствии с земельным законодательством Республики Казахстан.

1.2. Проблемные вопросы по деятельности общественных советов

Организационное обеспечение деятельности общественных советов.

В соответствии с пунктом 6 статьи 13 Закона «Об общественных советах» «организационное обеспечение деятельности Общественного совета осуществляется соответствующим государственным органом, с участием которого образован Общественный совет».

Вместе с тем «организационное обеспечение» - подразумевает как финансовое, так и материально-техническое обеспечение деятельности общественных советов. Данная норма Закона содержит проблемы в практике реализации.

Так, на местном уровне организационное обеспечение Общественных советов возложено либо на маслихаты, либо аппараты акиматов, либо на управления внутренней политики.

В этой связи Министерству финансов РК необходимо определить конкретную бюджетную программу, государственного органа (администратора бюджетной программы), которым будет обеспечиваться финансирование общественных советов в регионах, конкретную бюджетную специфику по финансированию общественных советов, созданных на республиканском и местном уровнях.

Рамочный характер Типового положения об общественных советах. В нем не содержится регламентации деятельности общественных советов касательно проведения заседаний, порядка согласования НПА, проведения различных форм общественного контроля, ротации членов общественных советов и другие организационные вопросы.

Министерством культуры и спорта в настоящее время ведется сбор предложений и рекомендаций от общественных советов для внесения изменений в Типовое положение. Вместе с тем, ссылка на Типовое положение указана только в статье 8 Закона - касательно порядка создания Рабочей группы по формированию Общественного совета. В связи с обозначенным, необходимо рассмотреть возможность внесения изменений в Типовое положение, не изменяя Закон.

Вопрос ротации членов общественных советов.

В соответствии с пунктом 3 статьи 15 Закона «Общественный совет принимает решение о включении в состав Общественного совета нового члена вместо

выбывшего на оставшийся срок его полномочий по результатам конкурса или по решению государственного органа в соответствии с пунктом 1 статьи 9 настоящего Закона». В этой связи возникает вопрос - при введении новых членов из числа гражданского общества необходимо ли проводить весь конкурс, начиная с Рабочей группы?

Также на практике возникают проблемы, связанные с пробелом в правовом регулировании механизма исключения из состава общественных советов членов, которые не принимают участие в заседаниях, в деятельности общественных советов.

Существуют факты, когда представители некоммерческих организаций, избранные в составы общественных советов на основе предложений некоммерческих организаций, выбыли из состава некоммерческих организаций. **В этой связи существует необходимость правовой регламентации исключения из состава общественных советов лиц, которые выбыли из состава некоммерческих организаций.**

Вопросы обеспечения принципа публичности работы общественных советов.

В статье 14 Закона «Об общественных советах» регламентирован принцип публичности работы общественного совета. В указанной статье закреплено, что общественный совет информирует население о:

1. результатах его взаимодействия с гражданским обществом и государственными органами;
2. составе Общественного совета, ротации его членов;
3. повестке дня заседаний;
4. принятых решениях;
5. других вопросах, имеющих общественную значимость.

Информация публикуется в средствах массовой информации и (или) размещается на соответствующих интернет-ресурсах.

Постановлением Правительства Республики Казахстан от 31 декабря 2015 года № 1191 были утверждены Типовые требования к порядку организации и проведения общественных слушаний.

В пункте 7 Типовых требованиях к порядку организации и проведения общественного слушания указано, что «Комиссия осуществляет подготовку и проведение общественного слушания в следующем порядке:

1. определяет перечень конкретных вопросов, выносимых на обсуждение по теме общественного слушания;
2. составляет план работы, распределяет обязанности между членами комиссии, определяет перечень задач по подготовке проведения общественного слушания;
3. не позднее тридцати дней до назначенной даты проведения обеспечивает публикацию темы и перечня вопросов общественного слушания в средствах массовой информации и на интернет-ресурсах уполномоченного органа.

При рассмотрении на общественном слушании проекта нормативного правового акта его полный текст также публикуется для ознакомления населения, но не позднее, чем за десять календарных дней до дня его проведения;

4. определяет перечень приглашенных и направляет им официальные обращения с приложением копий всех документов, выносимых на общественное слушание, с просьбой дать свои рекомендации и предложения по вопросам, выносимым на обсуждение;
5. содействует участникам общественного слушания в получении информации, необходимой им для подготовки рекомендаций по тематике общественного слушания;
6. организует подготовку проекта итогового протокола по форме согласно приложению к настоящим Типовым требованиям, состоящего из рекомендаций и предложений по каждому из вопросов, выносимых на общественное слушание;
7. оповещает население о проведении общественного слушания не позднее десяти дней до даты его проведения. Публикуемая информация содержит сведения о теме и вопросах общественного слушания, времени и месте проведения слушания, контактную информацию комиссии;
8. регистрирует участников общественного слушания.

Между тем, законодательство об общественных советах в части проведения общественных слушаний содержит нормы, которые излишне регламентируют данную процедуру, что может повлечь нарушение принципа публичности работы общественных советов.

В пункте 8 Типовых требований к порядку организации и проведения общественных слушаний указано, что «участниками общественного слушания, имеющими право на выступление, являются приглашенные и граждане, зарегистрировавшиеся на выступление перед его началом».

Данное требование является излишним, поскольку необходимость и желание выступить у гражданина может возникнуть в ходе проведения общественного слушания по тому или иному вопросу. Более того, в данных Типовых требованиях детально не регламентирован сам механизм регистрации на выступление.

Второй проблемой проведения общественного слушания является его проведение республиканским общественным советом. Так, во втором абзаце пункта 8 Типовых требований указано, что «в общественном слушании, проводимом на республиканском уровне, могут принимать участие граждане, прошедшие регистрацию перед его началом». Однако, на практике особый режим посещения здания Дома Министерств затрудняет пройти такую регистрацию заблаговременно (не всегда удается дозвониться по телефонам министерств, выписать пропуск в бюро пропусков и т.д.) и тем самым ограничивает право граждан на участие в общественных слушаниях.

Таким образом, пункт 8 Типовых требований к порядку организации и проведения общественных слушаний носит дефектный характер и содержит потенциал для злоупотреблений со стороны должностных лиц государственного органа, поскольку потенциально может ущемить право гражданина на выступление во время проведения общественных слушаний и в целом затруднить возможность участия гражданина в общественных слушаниях.

Предлагаем исключить из Типовых требований к порядку организации и проведения общественных слушаний норму о необходимости заблаговременной регистрации на выступление, а заседание общественных советов и публичных слушаний проводить в помещении, которые не относятся к особо охраняемым объектам.

Общественная экспертиза

Статья 22 Закона «Об общественных советах» определяет порядок организации и проведения общественной экспертизы.

Общественная экспертиза осуществляется по поручению Общественного совета, принятому на его заседании, экспертными комиссиями, создаваемыми общественными объединениями. Объектами общественной экспертизы являются проекты принимаемых решений государственных органов на предмет соблюдения прав и законных интересов физических и юридических лиц, сохранения благоприятной для жизни и здоровья граждан окружающей среды, а также исключения факторов, оказывающих негативное воздействие на обеспечение безопасности физических лиц, населенных пунктов и производственных объектов.

Инициаторами общественной экспертизы могут выступать физические лица и (или) общественные объединения, которые направляют соответствующее ходатайство в Общественный совет.

И если, например, особенности проведения общественной экологической экспертизы, порядок ее регистрации, содержание заключения устанавливаются Экологическим кодексом Республики Казахстан и достаточно подробно урегулированы экологическим законодательством, то процедура общественной экспертизы по другим объектам и сама форма и содержание заключения не урегулированы законодательством.

Поэтом требуется принятие постановления Правительства Республики Казахстан, устанавливающего типовые правила к проведению общественной экспертизы и требования к форме заключения по итогам общественной экспертизы.

В то же время считаем, **что возможность инициирования общественной экспертизы всеми физическими лицами**, т.е. как гражданами Республики Казахстан, так и лицами, не являющимися гражданами Республики Казахстан (иностранцы и лица без гражданства), является неверным.

По смыслу преамбулы Закона «Об общественных советах» деятельность общественных советов направлена «на реализацию государственной политики по формированию подотчетного перед населением государства, обеспечение широкого участия некоммерческих организаций, граждан в принятии решений государственными органами всех уровней».

Право на участие в управлении делами государства непосредственно и через своих представителей, обращаться лично, а также направлять индивидуальные и коллективные обращения в государственные органы и органы местного самоуправления в соответствии с пунктом 1 статьи 33 Конституции Республики Казахстан принадлежит только гражданам Республики Казахстан.

Предлагаем пункт 2 статьи 22 Закона «Об общественных советах» изложить в следующей редакции:

«2. Инициаторами общественной экспертизы могут выступать **граждане Республики Казахстан и (или) общественные объединения, за исключением структурных подразделений (филиалов и представительств) международных и иностранных общественных объединений**, которые направляют соответствующее ходатайство в Общественный совет.».

1.3. Выводы и предложения:

Выводы об избыточности или недостаточности правового регулирования общественных отношений:

В во втором абзаце пункта 1 статьи 10 Закона РК «Об общественном совете» закрепляется, что «кандидат в члены Общественного совета не должен:

1. иметь судимость;
2. быть в установленном законом порядке признанным судом виновным в совершении коррупционного преступления и (или) коррупционного правонарушения;
3. состоять на учете в организациях здравоохранения по поводу психического заболевания, алкоголизма, наркомании или токсикомании».

В отношении граждан, которые не являлись и не являются должностными лицами (государственными служащими), является излишним требование о предоставлении справки об отсутствии в судимости в коррупционном преступлении и коррупционном правонарушении.

Требование об отсутствии судимости у кандидата в члены общественного совета «поглощает» требование об отсутствии признания судом в совершении коррупционного преступления. Коррупционное преступление является разновидностью преступлений.

Предложения по унификации терминов

В целях унификации норм, регламентирующих полномочия общественных советов в Законе РК «Об общественных советах», и полномочия собраний местного сообщества в Законе РК «О местном государственном управлении и самоуправлении» предлагаем следующую редакцию пункта 3 статьи 39-3 Закона РК

«О местном государственном управлении и самоуправлении»:

«3. **Собрание местного сообщества проводится по текущим вопросам местного значения и вопросам, относящимся к компетенции общественных советов, в соответствии с Законом Республики Казахстан «Об общественных советах»:**

1. обсуждение бюджетных программ и рассмотрение проектов программных документов, программ развития местного сообщества;
2. обсуждение вопросов формирования и использования доходных источников местного самоуправления;
3. образование комиссии местного сообщества из числа участников собрания местного сообщества в целях мониторинга за использованием бюджетных средств, выделенных на решение вопросов местного значения, и доходных источников местного самоуправления;
4. заслушивание и обсуждение отчета о результатах проведенного мониторинга за использованием бюджетных средств, выделенных на решение вопросов местного значения, и доходных источников местного самоуправления;
- 4-1. согласование отчуждения имущества, приобретенного за счет средств местного самоуправления;
- 4-2. обсуждение актуальных вопросов местного сообщества, **проектов нормативных правовых актов, затрагивающих права и свободы граждан;**
- 4-3. согласование представленных акимом района (города областного значения) кандидатур на должность акима города районного значения, поселка, села, сельского округа для дальнейшего внесения в маслихат района (города областного значения) для проведения выборов акима города районного значения, поселка, села, сельского округа;
- 4-4. инициирование вопроса об освобождении от должности акима города районного значения, поселка, села, сельского округа;
- 4-5. внесение предложений по назначению руководителей государственных учреждений и организаций, финансируемых из местного бюджета и расположенных на соответствующих территориях;
5. другие текущие вопросы местного сообщества и относящимся к компетенции

общественных советов, в соответствии с Законом Республики Казахстан «Об общественных советах».

- рекомендации по совершенствованию нормативных правовых актов (или проект нормативного правового акта о внесении изменений и дополнений или предлагается новая редакция нормы, статьи, пункта, подпункта);

Рекомендации по обеспечению единообразной правоприменительной практики:

В целях обеспечения единообразного понимания норм Закона РК «Об общественных советах» при формировании общественных советов предлагаем следующую редакцию пункта 2 статьи 8:

«2. Представительство от государственного органа (**маслихата**), при котором **формируется общественный совет**, в составе рабочей группы не может превышать одну треть от общего числа членов рабочей группы. Персональный состав данного представительства определяется руководителем государственного органа (**маслихата**) самостоятельно».

Предложения по совершенствованию действующих нормативных правовых актов

Закон Республики Казахстан от 2 ноября 2015 года № 383-V ЗРК «Об общественных советах»

1 **Действующая редакция**

Статья 8. Порядок создания рабочей группы по формированию Общественного совета

...

2. Представительство от государственного органа в составе рабочей группы не может превышать одну треть от общего числа членов рабочей группы. Персональный состав данного представительства определяется руководителем государственного органа самостоятельно.

Выявленный дефект нормы (норм) и (или) примеры их практики применения

В пункте 2 статьи 8 статьи 8 Закона «Об общественных советах» слово «государственный орган» употребляется в единственном числе.

При реализации Закона РК «Об общественных советах» остались спорными следующие вопросы:

1. Применительно к пункту 2 статьи 8 Закона «Об общественных советах» - означает ли употребление слова «государственный орган» в единственном числе, что на местном уровне в составе рабочей группы общественного совета представительство (не более 1/3) должно быть именно от соответствующего маслихата?

2. Правомерно ли включение в состав рабочей группы Общественного совета государственных служащих, не представляющих соответствующий маслихат (например, руководителей отделов внутренней политики, отдела государственно-правовой работы аппарата акима города)?

Предлагаемая редакция (предложения)

Статья 8. Порядок создания рабочей группы по формированию Общественного совета

...

«2. Представительство от государственного органа (маслихата), при котором формируется общественный совет, в составе рабочей группы не может превышать одну треть от общего числа членов рабочей группы. Персональный состав данного представительства определяется руководителем государственного органа (маслихата) самостоятельно».

2

Действующая редакция

Статья 10. Требования, предъявляемые к кандидатам в члены Общественного совета

1. Кандидатом в члены Общественного совета может быть гражданин Республики Казахстан, достигший восемнадцати лет, а также в случае формирования Общественного совета на местном уровне – проживающий в пределах соответствующей административно-территориальной единицы.

Кандидат в члены Общественного совета не должен:

- 1) иметь судимость;
- 2) быть в установленном законом порядке признанным судом виновным в совершении коррупционного преступления и (или) коррупционного правонарушения;

3) состоять на учете в организациях здравоохранения по поводу психического заболевания, алкоголизма, наркомании или токсикомании.

2. Для участия в конкурсе представляются:

1) письменное предложение некоммерческой организации и (или) заявление гражданина о выдвижении кандидатуры в состав Общественного совета;

2) сведения о профессиональной и (или) общественной деятельности кандидата с указанием автобиографических данных.

3. Кандидаты, не соответствующие требованиям, установленным в пункте 1 настоящей статьи для избрания в общественные советы, к конкурсу не допускаются.

Выявленный дефект нормы (норм) и (или) примеры их практики применения

На практике возникали ситуации, когда граждане, предоставив справки об отсутствии судимости, не представляли справки об отсутствии сведений о привлечении к коррупционному административному правонарушению.

Поэтому необходимо четко урегулировать данные вопросы в тексте Закона «Об общественных советах». В отношении граждан, которые не являлись и не являются должностными лицами (государственными служащими), является излишним требование о предоставлении справки об отсутствии в судимости в коррупционном преступлении и коррупционном правонарушении.

Предлагаемая редакция (предложения)

Статья 10. Требования, предъявляемые к кандидатам в члены

Общественного совета

1. Кандидатом в члены Общественного совета может быть гражданин Республики Казахстан, достигший восемнадцати лет, а также в случае формирования Общественного совета на местном уровне – проживающий в пределах соответствующей административно-территориальной единицы.

Кандидат в члены Общественного совета не должен:

1) иметь судимость;

2) быть в установленном законом порядке признанным судом

виновным в совершении коррупционного преступления и (или) коррупционного правонарушения;

3) состоять на учете в организациях здравоохранения по поводу психического заболевания, алкоголизма, наркомании или токсикомании.

2. Для участия в конкурсе представляются:

1) письменное предложение некоммерческой организации и (или) заявление гражданина о выдвижении кандидатуры в состав Общественного совета;

2) сведения о профессиональной и (или) общественной деятельности кандидата с указанием автобиографических данных.

2-1. Кандидаты представляют соответствующие документы, подтверждающие отсутствие сведений, указанных в пункте 1 настоящей статьи.

Граждане, которые не являлись и не являются должностными лицами (государственными служащими), освобождаются от представления справки об отсутствии сведений о признании судом виновным в совершении коррупционного преступления и (или) коррупционного правонарушения.

3. Кандидаты, не соответствующие требованиям, установленным в пункте 1 настоящей статьи для избрания в общественные советы, к конкурсу не допускаются.

3

Действующая редакция

Статья 22. Порядок организации и проведения общественной экспертизы

...

2. Инициаторами общественной экспертизы могут выступать физические лица и (или) общественные объединения, которые направляют соответствующее ходатайство в Общественный совет.

Выявленный дефект нормы (норм) и (или) примеры их практики применения

Считаем, что **возможность инициирования общественной экспертизы всеми физическими лицами**, т.е. как гражданами Республики Казахстан, так и лицами, не являющимися гражданами

Республики Казахстан (иностранцы и лица без гражданства), **является неверным**. По смыслу преамбулы Закона «Об общественных советах» деятельность общественных советов направлена «на реализацию государственной политики по формированию подотчетного перед населением государства, обеспечение **широкого участия некоммерческих организаций, граждан в принятии решений государственными органами всех уровней**». **Право на участие в управлении делами государства** непосредственно и через своих представителей, обращаться лично, а также направлять индивидуальные и коллективные обращения в государственные органы и органы местного самоуправления **в соответствии с пунктом 1 статьи 33 Конституции Республики Казахстан принадлежит только гражданам Республики Казахстан**.

Предлагаемая редакция (предложения)

Статья 22. Порядок организации и проведения общественной экспертизы

...

2. Инициаторами общественной экспертизы могут выступать **граждане Республики Казахстан и (или) общественные объединения, за исключением структурных подразделений (филиалов и представительств) международных и иностранных общественных объединений**, которые направляют соответствующее ходатайство в Общественный совет.

**Закон Республики Казахстан от 23 января 2001 года
№ 148 «О местном государственном управлении и
самоуправлении в Республике Казахстан»**

4

Действующая редакция

Статья 39-3. Сходы местного сообщества и собрания местного сообщества

...

3. Собрание местного сообщества проводится по текущим вопросам местного значения:

1) обсуждение бюджетных программ и рассмотрение проектов программных документов, программ развития местного сообщества;

-
- 2) обсуждение вопросов формирования и использования доходных источников местного самоуправления;
  - 3) образование комиссии местного сообщества из числа участников собрания местного сообщества в целях мониторинга за использованием бюджетных средств, выделенных на решение вопросов местного значения, и доходных источников местного самоуправления;
  - 4) заслушивание и обсуждение отчета о результатах проведенного мониторинга за использованием бюджетных средств, выделенных на решение вопросов местного значения, и доходных источников местного самоуправления;
  - 4-1) согласование отчуждения имущества, приобретенного за счет средств местного самоуправления;
  - 4-2) обсуждение актуальных вопросов местного сообщества, проектов нормативных правовых актов, затрагивающих права и свободы граждан;
  - 4-3) согласование представленных акимом района (города областного значения) кандидатур на должность акима города районного значения, поселка, села, сельского округа для дальнейшего внесения в маслихат района (города областного значения) для проведения выборов акима города районного значения, поселка, села, сельского округа;
  - 4-4) инициирование вопроса об освобождении от должности акима города районного значения, поселка, села, сельского округа;
  - 4-5) внесение предложений по назначению руководителей государственных учреждений и организаций, финансируемых из местного бюджета и расположенных на соответствующих территориях;
  - 5) другие текущие вопросы местного сообщества

Выявленный дефект нормы (норм) и (или) примеры их практики применения

В статье 6 Закона «Об общественных советах» указано, что функции Общественного совета собрание местного сообщества осуществляет в соответствии с полномочиями, установленными Законом Республики Казахстан «О местном государственном управлении и самоуправлении в Республике Казахстан» и настоящим Законом».

Как видим, по смыслу пункта 3 статьи 39-3 Закона РК «О местном

государственном управлении и самоуправлении» собрание местного сообщества проводится **по текущим вопросам местного значения**. Между тем, некоторые полномочия, которые относятся к функциям общественных советов, не являются полномочиями по решению текущих вопросов местного значения в чистом виде. Например, разработка и внесение в государственные органы предложений по совершенствованию законодательства Республики Казахстан либо рассмотрение обращений физических и юридических лиц по вопросам совершенствования государственного управления и организации прозрачной работы государственного аппарата, включая соблюдение норм служебной этики.

Поэтому предлагаем новую редакцию пункта 3 статьи 39-3 Закона РК «О местном государственном управлении и самоуправлении».

Предлагаемая редакция (предложения)

Статья 39-3. Сходы местного сообщества и собрания местного сообщества

...

3. Собрание местного сообщества проводится по текущим вопросам местного значения и вопросам, относящимся к компетенции общественных советов, в соответствии с Законом Республики Казахстан «Об общественных советах»:

- 1) обсуждение бюджетных программ и рассмотрение проектов программных документов, программ развития местного сообщества;
- 2) обсуждение вопросов формирования и использования доходных источников местного самоуправления;
- 3) образование комиссии местного сообщества из числа участников собрания местного сообщества в целях мониторинга за использованием бюджетных средств, выделенных на решение вопросов местного значения, и доходных источников местного самоуправления;
- 4) заслушивание и обсуждение отчета о результатах проведенного мониторинга за использованием бюджетных средств, выделенных на решение вопросов местного значения, и доходных источников местного самоуправления;
- 4-1) согласование отчуждения имущества, приобретенного за счет средств местного самоуправления;

4-2) обсуждение актуальных вопросов местного сообщества, проектов нормативных правовых актов, затрагивающих права и свободы граждан;

4-3) согласование представленных акимом района (города областного значения) кандидатур на должность акима города районного значения, поселка, села, сельского округа для дальнейшего внесения в маслихат района (города областного значения) для проведения выборов акима города районного значения, поселка, села, сельского округа;

4-4) инициирование вопроса об освобождении от должности акима города районного значения, поселка, села, сельского округа;

4-5) внесение предложений по назначению руководителей государственных учреждений и организаций, финансируемых из местного бюджета и расположенных на соответствующих территориях;

5) другие текущие вопросы местного сообщества и относящимся к компетенции общественных советов, в соответствии с Законом «Об ОС»

II. АНАЛИЗ ПРАКТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ РЕГИОНАЛЬНЫХ ОБЩЕСТВЕННЫХ СОВЕТОВ

2.1. О составах региональных общественных советов.

После вступления в силу в январе 2016 г. Закона «Об общественных советах» (далее – закон об ОС) на республиканском и местных уровнях образующими государственным органами начали создаваться рабочие группы по формированию составов общественных советов, в том числе, региональных. Законодательством (гл.1 ст.7 Закон об ОС) было предусмотрено, что «количество представителей гражданского общества в общественном совете должно составлять не менее двух третей от общего числа его членов». На начало проведения мониторинга (ноябрь 2016 г) составы областных ОС были представлены численностью от 17 до 41 человека, где представители гражданского общества составляли две трети или чуть более его членов (таб.1), то есть, установленный законодательством показатель был соблюден.

Таблица 1. Состав областных общественных советов

Область	Численность ОС	Госорганы	ГО
г.Астана	25	7	18
г.Алматы	37	6	31
Акмолинская	21	7	14
Актюбинская	25	7	18
Алматинская	25	7	18
Атырауская	21	7	14
ВКО	19	3	16
Жамбыльская	28	7	21
ЗКО	41	13	28
Карагандинская	25	3	22
Костанайская	17	3	14
Кызылординская	17	2	15
Мангыстауская	30	6	24
Павлодарская	39	8	31
СКО	22	3	19
ЮКО	27	7	20
ИТОГО:	421	96	323

На VI Гражданском форуме, который состоялся еще в 2013 году, были приняты рекомендации форума и разработан План мероприятий по их реализации. Одна из рекомендаций была направлена как раз на реорганизацию общественных советов при акиматах и предлагала повысить количество присутствующих в составах советов НПО до 80%.

Как видно из диаграммы 1, сегодня процент участия НПО в составах региональных ОС, составляет 26%, количество других представителей гражданского общества 51%. На представительство государственных органов приходится 23%.

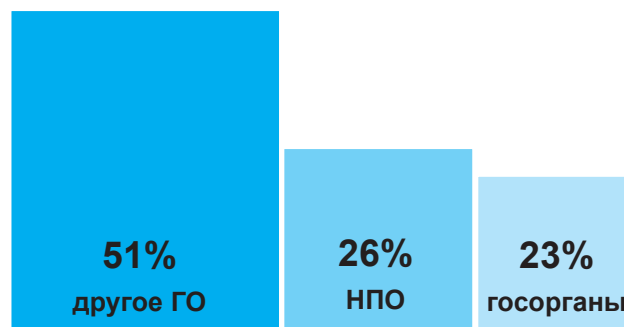

Диаграмма 1. Представительство в ОС

При опросе членов общественного совета, были получены комментарии по поводу представительства НПО-сектора в советах. Так, руководители НПО, вошедшие в составы ОС, делают вывод, что при более широком представительстве НПО разных сфер деятельности значительно усиливается эффект детальности ОС. Это связывают с установившемся имиджем, популярностью определенных НПО, охватом ими значительной целевой группы, выразителями которой они являются. Кроме того, НПО имеют «четкую картину мнения общественности региона в целом», аналитическую базу данных по вопросам своей деятельности, человеческий ресурс, знания и опыт, которые так нужны при выполнении полномочий ОС, особенно, в сфере общественного контроля.

Сегодня при каждом региональном общественном совете в соответствии со ст.5 Закона созданы комиссии, которые в зависимости от приоритетов региона имеют следующую направленность:

- по вопросам экономики и бюджета
- по экологии, транспорту, земельным отношениям и строительства
- по предпринимательству, промышленности и жилищно-коммунального хозяйства
- по социальной политике и общественных отношений
- по работе в сфере образования, культуры, физической культуры и спорта, межнационального согласия, развития языков, молодежной политики и религии

- по аграрной политике
- по местному государственному управлению, законности и самоуправлению
- по вопросам обеспечения прав и законных интересов граждан

Таким образом, можно утверждать, что региональные Общественные советы сформированы согласно нормам действующего законодательства, в своем представительстве гражданское общество представляет две трети (и даже более) от общего числа членов общественных советов, созданные комиссии учитывают все социально-значимые направления, требующие совместного внимания и принятия решений со стороны гражданского общества и государства.

В ходе мониторинга практически в каждом регионе были подняты два основных вопроса, касающихся сформированных составов ОС: о ротации членов ОС и об ответственности и обязанностях членов ОС. Так, в соответствии со ст.15 Закона предусмотрены причины прекращения полномочий членов ОС. Но остается много не определенных до конца моментов:

- вывод членов ОС - представителей НПО, которые вышли из состава НПО;
- процедура включения нового члена отдана на усмотрение или решение Общественного совета, или решение госоргана. В первом случае процедура не ясна, во втором – сложна и требует много времени;
- известны случаи, когда члены ОС не добросовестно выполняют свои функции, уклоняются от участия в заседаниях и т.д. Законодательство же никак не регламентирует порядок ответственности членов ОС за невыполнение своих обязанностей.

Поэтому механизмы ротации, ответственности действующих членов ОС остаются до конца не сформированными, вызывают разночтения законодательства по этому вопросу и требуют решения.

2.2. Ресурсное обеспечение деятельности общественных советов

Согласно ст. 13 п.6 Закона организационное обеспечение деятельности ОС осуществляется соответствующим государственным органом, с участием которого образован ОС. Сегодня функции обеспечения ОС в регионах разделены между областными акиматами и маслихатами. Как отмечают председатели и члены ОС, нет единой зафиксированной процедуры организационного, техническо-материального обеспечения, а финансовое обеспечение совсем не предусмотрено законодательством.

По данным, полученным с регионов, Общественные советы условно разделяют ресурсы на собственные и предоставленные. Среди собственных это, прежде всего, человеческий и информационный ресурс в виде возможности самостоятельно транслировать и получать информацию, как от населения, так и от государственных структур. Ресурсы, в виде помещений для заседаний, работы приемных, телефоны, оргтехника предоставляются при поддержке администрации области или маслихата. Во многих регионах для проведения информационной деятельности была предоставлена возможность пользоваться сайтами облмаслихатов, сайтами акиматов.

Несмотря на усиленную административную поддержку, общественные советы считают, что находятся в плане обеспечения ресурсами в достаточно зависимом положении. Остро ощущается нехватка финансовых ресурсов. На секретарей общественных советов ложится основная нагрузка по администрированию деятельности, ведению делопроизводства, освещению работы советов, при этом, эта должность неосвобожденная, а совмещенная. Часто ее выполняют представители, а где-то и руководители областных Управлений внутренней политики или облмаслихатов. Кроме того, отсутствие финансов, собственного транспорта не позволяет проводить выездные заседания в тех районах, где есть необходимость решать наиболее острые вопросы. Испытывают члены общественных советов нехватку в мобильной связи, доступном интернете в рамках своей деятельности, в элементарных канцелярских товарах. Задаются члены общественных советов и вопросом, где брать финансы для проведения общественной экспертизы и мониторинга, так как привлечение экспертов законодательством предусмотрено, а вот процедуры найма, в том числе оплаты за их работу, нет.

Как показал опрос, члены региональных общественных советов обеспокоены отсутствием каких-либо доказательств легитимности своей деятельности. Речь идет как о персональных удостоверениях/визитках, подтверждающих полномочия, так и об официальных бланках единого образца, штампов, печатей и др., что должно сопровождать как внутреннее делопроизводство, так и внешнюю

деятельность (например, проведение мониторинга с подтверждением полномочий и официальности персоны; или составление официальных запросов в государственные и другие структуры). Общественные советы не исключают возможности мошеннических действий, различного рода недоразумений, проблем. Так прокомментировал этот момент один из членов ОС: **«Существование подобных удостоверяющих документов облегчит работу при проведении общественных рейдов, либо иных контролирующих функций и исключит возможность использования доверия госорганов и граждан мошенниками, которые используя статус ОС, могут получать информацию в преступных целях (пример, под видом контрольной группы ОС войти в дом пенсионера и под видом исследования совершить мошеннические действия, тем самым влияя на имидж структуры ОС)»**

Резюме:

Практически все региональные общественные советы в обеспечении ресурсной базой находятся в одинаковых условиях, предписанных законодательством.

С одной стороны, Общественные советы пользуются хорошей административной поддержкой в регионах.

На данный момент все 16 областных общественных советов имеют помещения для проведения заседания, телефоны, доступ к определенным интернет-ресурсам, в большинстве регионов ОС предоставлена возможность ведения приема граждан на регулярной основе. Три из шестнадцати областных ОС имеют собственный сайт – г. Алматы, Атырауская и Карагандинская область, два – страницы в социальных сетях.

Как показал опыт, Общественные советы могут использовать собственный потенциал для привлечения ресурсов. Так, ОС г. Алматы при поддержке НПО смог получить определенный объем финансирования на свою деятельность в рамках государственного социального заказа УВП г. Алматы и гранта Фонда Евразия Центральной Азии.

Тем не менее, подтверждается необходимость финансового обеспечения деятельности Общественных советов в таких моментах, как возможности для выездов по региону, повышения информированности общественности и собственного имиджа, привлечения экспертов для проведения общественного контроля, укрепления организационно-административной деятельности с учетом оплачиваемого штата.

Законодательство на данный момент не предусматривает закрепление статуса общественных советов посредством так называемого брендбука, включающего фирменный бланк единого образца, штампы, печати, визитки, удостоверения и др. В решении этого вопроса также есть необходимость.

2.3. Организация деятельности региональных общественных советов (заседания, запросы, обращения граждан, общественный контроль).

В ст.5 Закона об ОС прописаны их полномочия, которые представляют собой такие виды деятельности, как обсуждение проектов и выполнение бюджетных программ, стратегических планов, программ развития территорий, госпрограмм; обсуждение отчетов и проектов НПА; обращение физических и юридических лиц и т.д. Особенным моментом в законодательстве (гл. 4 Закона об ОС), является возложение таких полномочий, как общественный контроль, который включает общественный мониторинг, общественные слушания, общественную экспертизу, заслушивание отчетов.

В ходе нашего опроса было определено, что активность общественных советов в регионах находится на разных уровнях. Предлагаемые нам для анализа протоколы, повестки, планы не всегда содержат количественные и качественные показатели и индикаторы деятельности. Поэтому понять, насколько активен был тот или иной общественный совет в выполнении своих полномочий можно только в сравнении с советами других регионов и опираясь на мнение самих членов общественных советов. **В качестве показателей были определены следующие:**

1. **Количество заседаний ОС.**
2. **Количество отправленных запросов/рекомендаций/предложений.**
3. **Качество полученных ответов.**
4. **Количество/тематика/результативность обращений в ОС граждан.**
5. **Использованные в работе формы общественного контроля.**

Данные о деятельности региональных общественных советов были получены в результате личных интервью председателей, секретарей, руководителей комиссий, членов общественных советов, методом наблюдения, а также изучения предоставленной документации, материалов из открытых источников - на сайтах или интернет-страницах общественных советов. Предлагаем вам кратко рассмотреть деятельность в разрезе каждого регионального общественного совета.

Общественный совет г.Астаны

За период с февраля по август проведено 12 заседаний Общественного совета. На заседаниях Общественного Совета рассмотрено 87 проектов нормативных правовых актов городского акимата и маслихата. Рассмотрены отчет об исполнении бюджета города Астаны за 2015 год, проекты решений маслихата о внесении изменений и дополнений в бюджет города Астаны на 2016-2018 годы.

Общественным советом даны рекомендации по проектам Правил об оказании дополнительной социальной помощи отдельным категориям граждан, поддержаны Правила организации автостоянок, Порядок пользования электронными бесконтактными картами при электронной системе оплаты проезда на пассажирском городском транспорте, проект тарифной политики акимата, применяемой на общественном транспорте столицы, одобрен перечень социально значимых сообщений города Астаны, тарифы на регулярные автомобильные перевозки пассажиров и багажа в городском и в пригородном сообщении. Одобрены проекты Правил содержания животных, Правил организации ярмарочных мероприятий, Правил взимания платы и ставок за проезд по платным улицам столицы, рассмотрены другие вопросы.

Общественным советом одобрено без замечаний 44 проекта регламентов государственных услуг в области образования, здравоохранения, энергетики, строительства и архитектуры, сельского хозяйства.

Проведено **общественное слушание** по вопросу «О работе исполнительных органов по улучшению работы общественного транспорта, развитию улично-дорожной сети и объектов парковочной инфраструктуры».

В пределах своей компетенции Общественный совет рассматривает обращения граждан. За истекший период рассмотрено 11 обращений граждан и юридических лиц.

Данные о проведении общественного мониторинга и экспертизы отсутствуют.

Общественный совет г.Алматы

По данным общественного совета, было проведено 3 заседания в полном составе, 12 заседаний президиума, выработаны 52 рекомендации проектов нормативных правовых актов по различным социально-значимым вопросам жизнедеятельности города, инициированы предложения по совершенствованию законодательства «Закон О ЖКХ», заключение по проекту закона «О внесении

изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам противодействия экстремизму и терроризму». 20 обращений / рекомендаций от ОС было направлено в государственные органы (11 отраслевые Управления Акимата г.Алматы, 1 – Департамент внутренних дел г.Алматы), 4 письма в районные Прокуратуры г.Алматы по жалобам и обращениям граждан Алматы на незаконную деятельность КСК. Ответы получили в срок, установленный законом, – до 1 месяца.

Систематически ведется прием и анализ обращений граждан. Было получено 137 обращений, основной перечень вопросов – КСК, выделение земли по ИЖС, жалобы на сервисные компании и др. По рекомендациям граждан проведено исследование бюджетной программы г.Алматы, общественные слушания, организованы встречи с председателями Комитетов местного самоуправления восьми районов города Алматы.

Согласно предоставленной информации, ОС г. Алматы в своей деятельности использует все формы общественного контроля:

общественный мониторинг - в процессе по следующим направлениям бюджетных программ: «дополнительное образование для детей», «социальное обеспечение сирот, детей, оставшиеся без попечения родителей», «поддержка частного предпринимательства в рамках Единой программы поддержки и развития бизнеса «Дорожная карта бизнеса 2020», «обеспечение лекарственными средствами, на льготных условиях отдельных категорий граждан на амбулаторном уровне лечения», «социальная поддержка инвалидов»;

общественные слушания - проведены 3 общественных слушания по деятельности КСК г.Алматы, по внедрению единой автоматизированной системы платных парковок в г.Алматы и о действенности системы предупреждения чрезвычайных ситуаций в городе Алматы;

общественная экспертиза - «По внедрению единой автоматизированной системы платных парковок в г.Алматы, «Строительство разворотного путепровода тоннельного типа под пр. аль-Фараби для леворазворотного и разворотного движения с западного в восточном направлении»;

заслушивание отчета о результатах работы государственного органа - заслушаны 20 отчетов руководителей государственных органов, администраторов бюджетных программ, в том числе акима г. Алматы.

Общественный совет Акмолинской области

Прошло 14 заседаний общественного совета, на которых решались как внутренние, так и общественные вопросы. Основными формами заседания являются заслушивание отчетов государственных структур о своей деятельности, обсуждение НПА. По результатам деятельности было направлено более 300 рекомендаций в государственные органы, отправлены на доработку более 50 НПА.

Было инициировано и проведено **одно общественное слушание** по земельной реформе, после которого были выработаны и отправлены в Республиканскую земельную комиссию предложения по дополнению законодательства, внесены поправки в земельный кодекс законопроекта «О пастбищах».

Такие формы общественного контроля, как **мониторинг и экспертиза пока в регионе не проводились.**

Отсутствует информация о количестве обращений от населения.

Общественный совет Актюбинской области

За данный период Общественный совет провел 4 заседания, на которых обсуждались вопросы эффективной деятельности госорганов, качества оказываемых госуслуг, целевого использования бюджетных средств, исполнения государственных и региональных программ социально-экономического развития. Одно из заседаний было посвящено актуальному вопросу «Терроризм и коррупция». В особенности глубоко изучен был вопрос снятия моратория на смертную казнь и ужесточения мер наказания за коррупционные правонарушения. Обсуждались вопросы о земле и экологической обстановке в г. Актобе. По вопросу о земле было принято решение открыть общественные приемные для граждан с участием членов ОС с целью создания условий для выражения и учета мнения населения.

Было инициировано 4 обращения в государственные структуры, два из них в сфере экологии.

Население региона в своих обращениях поднимают вопросы безопасности, качества услуг, тарифов на услуги естественных монополий, рост цен, в том числе, на продукты питания, развития МСБ, выделение земельных участков под ИЖС, трудоустройство.

Из инструментов общественного контроля, как указали члены ОС, применялись такие, как **общественные слушания**, которые были направлены на

инициирование изменений в законодательство в части усиления мер борьбы с терроризмом и коррупцией.

К деятельности по общественному мониторингу члены ОС отнесли контроль за уровнем цен в аптеках, наблюдение за качеством обслуживания в поликлиниках, качеством дорожных работ.

Общественная экспертиза не инициировалась и не проводилась.

Общественный совет Алматинской области

Общественным советом области в период с 29 февраля по 3 ноября 2016 года проведено 13 заседаний в виде слушаний, в среднем заседания проводятся 1 раз в три недели.

Публичные слушания проведены 13 раз: обсуждены 1 проект постановления Правительства РК, 155 проектов НПА местных представительных и исполнительных органов, касающихся прав, свобод и обязанностей граждан, среди них: 12 проектов решений маслихата области, 23 проектов постановлений акимата области, 5 проектов совместных решений маслихата и акимата области, 78 проектов решений городских и районных маслихатов, 37 проектов постановлений городских и районных

Проведен общественный мониторинг по нижеследующим вопросам: 1) О ценах на лекарственные препараты в Алматинской области, видах и качестве бесплатных медицинских услуг, оказываемых населению учреждениями здравоохранения Алматинской области; 2) О работе, осуществляемой в Алматинской области в целях обеспечения доступности людям с ограниченными возможностями объектов социальной и транспортной инфраструктуры.

Общественным советом области в государственные органы а также акимам районов и городов направлено 13 рекомендаций

Заслушаны отчеты акима области, секретаря областного маслихата 5 областных управлений и 1 департамента.

Общественная экспертиза не проводилась.

Общественный совет Атырауской области

Состоялось 13 заседаний областного общественного совета. В повестке: заслушан отчет акима области, были рассмотрены проекты областного, городского, районных бюджетов на 2016-2018 годы, уточнение, разъяснение норм нового земельного кодекса, вопросы земельных отношений, мероприятия по подготовке к ЕНТ, о состоянии системы здравоохранения, санитарно-эпидемиологической ситуации и фармацевтической деятельности, вопросы экологий, стабилизации цен на транспорт и продукты питания.

Рассмотрены более 140 проектов НПА местных и представительных органов, затрагивающие права и свободы граждан, членами общественного совета даны соответствующие рекомендации.

Проводился **общественный мониторинг, общественная экспертиза** по вопросу эффективного использования водных ресурсов, **заслушивание отчетов** о работе.

В работе с гражданами используются две формы: работает приемная, в социальных сетях есть официальная страница ОС, где можно размещать и обсуждать вопросы.

Общественный совет Восточно-Казахстанской области

С начала работы Общественного совета области было проведено 15 заседаний, из них 10 - в формате общественных слушаний. Рассмотрено и согласовано 222 проекта нормативных правовых актов:

Проводилось разъяснение земельного законодательства, рассмотрены отчеты по реализации государственной программы «Дорожная карта занятости-2020», информация по формированию антикоррупционной культуры в обществе.

В государственные органы были направлены 4 рекомендации, ответы по ним предоставлены в течение 30 дней. Были инициированы предложения по совершенствованию земельного законодательства, Предпринимательского Кодекса РК.

Для работы с населением были выбраны такие формы, как:

- круглые столы с приглашением представителей НПО, политических партий,
- телефонные опросы,
- использование общественных приемных,

совместные рейды с населением, представителями НПО, политических партий.

За период деятельности поступило 43 обращения посредством телефонных звонков и писем на электронную почту. Тематика обращения такова:

- Благоустройство города, несанкционированные свалки;
- Рост цен на лекарства, отсутствие в аптеках бесплатных лекарств;
- Загрязнение окружающей среды;
- Трудоустройство молодежи.
- Тарифы за коммунальные услуги;
- Загрязнение окружающей среды производственными предприятиями.

Опрос показал: члены общественного совета считают, что такая форма, как **общественный мониторинг** активно используется ими в деятельности. Под общественным мониторингом респонденты подразумевают проведенные «рейды в учреждения здравоохранения г. Усть-Каменогорска с целью выявления потребностей в медицинском оборудовании, общественного контроля за качеством оказания медицинских услуг; рейд в учреждения здравоохранения и образования по созданию условий для инвалидов; рейд по мониторингу цен на лекарственные препараты и продукты питания.»

Как указано выше, ОС ВКО организовал и провел **10 общественных слушаний**. Тематика: обсуждение проектов НПА, разъяснения по земельному законодательства, рассмотрение планов Рабочих экспертных групп Общественного совета ВКО, заслушивание информации председателя Общественного совета ВКО «О деятельности Общественного совета ВКО за I полугодие 2016 года», рассмотрение вопроса организации отдыха на озерах Окуньки и Сартымбет Уланского района.

Заслушивание отчетов о работе государственных структур, как форма общественного контроля, также используется общественным советом. Были заслушаны отчеты: руководителя управления здравоохранения ВКО об оснащенности медицинским оборудованием СВА и ФАП области, начальника местной полицейской службы ДВД ВКО о проделанной работе и планах работы на 2016 год, руководителя управления координации занятости и социальных программ ВКО о реализации государственной программы «Дорожная карта занятости 2020». Заслушивание отчетов о работе проводится согласно Плана работы ОС ВКО.

Не применялась в работе такая форма общественного контроля, как общественная экспертиза, в связи с отсутствием финансирования.

Общественный совет Жамбыльской области

В течение с периода февраль-октябрь провели 18 заседаний. На повестках рассматривались такие вопросы, как разъяснение по земельному кодексу; готовность школ к началу учебного года; неэффективное освоение бюджетных средств; вопросы коммунального обеспечения населения: вода, газ, отопление; нарушения правопорядка и др.

В весенний период основные обращения от населения были связаны с земельными отношениями. Других обращений граждан не зафиксировано. Используются такие формы общественного контроля, как **заслушивание отчетов** госорганов, **общественные слушания и мониторинг**. Общественные слушания проводились один раз, тематика: реализация прав и свобод граждан с ограниченными возможностями. Мониторинг также проводился один раз по проблемной тематике - неосвоения бюджетных средств. Сопутствующих слушаниям и мониторингу заключений, рекомендаций нет.

Общественный совет Западно-Казахстанской области

За период деятельности состоялось более 10 заседаний ОС. Рассматривались вопросы экологии, тарифов на коммунальные расходы, установки стоимости содержания детей в дошкольных учреждениях, качество исполнения программ по Нурлы Жол, совершенствование законодательства по госзакупкам и др.

Обращений в государственные органы за последнее время направлено более 10. Все ответы получены в срок и в полном объеме.

От общественных организаций поступало 5 вопросов: по мониторингу качества ремонта дорог по программе Нурлы Жол, по переименованию населенных пунктов и улиц, обустройству территории городского кладбища, эффективности работы полиции, рассмотрение вопросов по согласованию с общественностью принятия решений в сфере расходования бюджета области на строительство или ремонт объектов социального направления.

ОС региона не проводил **общественных слушаний**. Однако в планах работы намечено проведение слушаний по вопросам экологии области. В работе комиссии по экономике создана группа экспертов для проведения мониторинга, которая состоит из специалистов, находящихся на пенсии и руководителей НПО. На данный момент общественный мониторинг и экспертиза от ОС не проводились. Все заседания ОС освещаются в СМИ, создана в апреле текущего года и работает общественная приемная ОС в облмаслихат. В ЦОНе установлены урны для писем от граждан области по волнующим их вопросам, предложениям и замечаниям по работе госорганов, которые затем рассматриваются в ОС.

Общественный совет Карагандинской области

С момента создания проведено 8 заседаний Общественного совета, в том числе, одно расширенное заседание и 18 заседаний Комиссий. На сегодняшний день созданы и работают 5 комиссий:

Работает Общественная приёмная и сайт (osko.kz),

Рассмотрены 206 НПА.

Получено более 130 обращений лично, по электронной почте и телефону.

Основные рассматриваемые вопросы- ЖКХ, качество воды, экология, тарифы на электроэнергию, оказание мед. услуг, состояние дорог.

На каждом заседании проходит заслушивание отчётов государственных органов, включая отчет акима Карагандинской области.

Проводились Заседания, в том числе расширенное «О вопросах рассматриваемых Республиканской Комиссией по земельной реформе» .

Даны предложение в Министерство юстиции: об отмене нормы о рассмотрении всех НПА области и подаче рекомендаций от ОС по всем НПА области региональным ОС.

Общественный мониторинг, слушания, экспертиза не проводились.

Общественный совет Костанайской области

За первое полугодие общественный совет провел 9 заседаний совета и пять общественных слушаний. На заседаниях совета рассмотрено около 50 вопросов, на общественных слушаниях обсуждено более 300 нормативных правовых актов и ряд актуальных вопросов представляющих общественный интерес:

отчет акима области Мухамбетова А.Б. о социально – экономическом развитии области в 2015 году и перспективах развития в 2016 году;

о ходе реализации областного бюджета 2016 года;

о нормах потребления товарного газа для потребителей, не имеющих приборов учета по Костанайской области на 2016-2019 годы;

о состоянии дорог в г. Костанай;

о некоторых актуальных вопросах по изменениям в Земельном кодексе Республики Казахстан;

об усилении работы по разъяснению вопросов относительно ряда положений Земельного кодекса республики, на которые Указом Президента Республики Казахстан наложен мораторий (с участием акима области Мухамбетова А.Б. и Министра сельского хозяйства республики Мырзахметова А.Б.);

о реформировании системы образования Республики Казахстан: вопросы, проблемы, пути решения в системе среднего образования Костанайской области.

В целях изучения мнения гражданского общества, по вопросам представляющих широкий общественный интерес, в ближайшее время предполагается вынести на общественные слушания следующие темы: «О возможности использования участка Тосынқумского кластера природного резервиата «Алтын дала» Костанайской области под район падения первой ступени ракеты космического комплекса «Союз -2» при пусках с космодрома «Байконур» и «О вопросах внедрения страховой медицины в Костанайской области».

Общественный совет Кызылординской области

Так как в опросе не принимали участие председатель и секретарь общественного совета, а на странице ОС на сайте облмакимата отсутствует отчет за первое полугодие, не удалось получить развернутую информацию о деятельности ОС.

Члены ОС проинформировали, что за период деятельности проведено 13 заседаний, в ходе которых заслушивались отчеты госструктур, обсуждались вопросы оказания медицинских услуг, вопросы образования. При обсуждении проекта бюджета, члены ОС внесли дополнение в проект по изысканию средств в бюджете для строительства моста, который жизненно необходим в регионе.

Для работы с населением на сайте используется форма обратной связи.

Механизмы общественного контроля в работе ОС не использовались.

Общественный совет Мангыстауской области

За первое полугодие текущего года проведено более 16-ти заседаний Общественного совета, на которых рассматривались следующие вопросы: поступающие нормативно-правовые акты; отчет акима области «О результатах социально-экономического развития региона за 2015 год»; вопросы земельных отношений; «Об отчете компетентных органов по организации массово-политических и общественно-культурных мероприятий в рамках 25-летия Независимости Республики Казахстан»; «Антикоррупционная стратегия Республики

Казахстан на 2015–2025 годы»; «О состоянии развития малого и среднего бизнеса в регионе: проблемные вопросы и пути их решения», «О мероприятиях по модернизации систем водоснабжения и водоотведения на территории области». При обсуждении данного вопроса члены Общественного совета рекомендовали построить в области водоочищающий завод.

Проведены выездные расширенные заседания в целях широкого обсуждения вопросов земельных отношений и его основных положений среди населения во всех 5 районах и 2 городах области с 23 мая по 7 июня текущего года. Всего в ходе разъяснений вопросов Земельного кодекса поступили 90 предложений, которые были направлены в Республиканскую комиссию.

Были обращения в адрес областного Общественного совета от представителей гражданского общества (не указывается количество, способом взаимодействия с населением). Беспокойство у граждан вызывают вопросы трудоустройства молодежи, проблемы и перспективы развития региона.

Общественный совет Павлодарской области

В Павлодарском регионе было проведено 8 заседаний областного общественного совета. Пять из них были посвящены земельной реформе, также рассматривались вопросы организации обслуживания людей с ограниченными возможностями и их медицинская реабилитация, вопросы принятия мер по исключению объектов образования из списка, подлежащих передаче в конкурентную среду и другие.

На данный момент направлено 5 рекомендаций в государственные структуры, о полученных ответах информации нет, как и о содержании самих рекомендаций.

Было всего 8 обращений от граждан, практически все касались сферы жилищных отношений.

Общественный совет не проводил и не инициировал **общественные слушания, общественный мониторинг и экспертизу. Заслушивание отчетов** акима области и секретаря областного маслихата проходило в начале года.

Общественный совет Северо-Казахстанской области

Областной совет в рамках своей деятельности провел 10 заседаний. Основными формами работы являются заслушивание отчетов, обсуждение и принятие проектов НПА, обсуждение регламентов государственных услуг и др. Было выработано больше 40 рекомендаций, которые не требовали ответа.

Практически все заседания проходили с применением механизмов общественных слушаний, анонс заседаний публиковался в СМИ, на сайтах. Других форм общественного контроля в виде мониторинга и экспертизы не применялось

В общественный совет не поступали обращения от граждан.

Общественный совет Южно-Казахстанской области

На ноябрь этого года прошло 13 заседаний. Рассматривались поступившие проекты НПА, а также отчеты структурных подразделений, а именно отчеты начальников отделов акимата города Шымкент. Всего государственными органами было отправлено всего 3 рекомендации.

Были инициированы предложения по совершенствованию законодательства, в частности, предложения по внесению изменений в земельный кодекс.

От граждан поступили всего 2 обращения: поднимались вопросы общественного транспорта, а также проблема попрошайек на дорогах.

Общественный мониторинг, слушания, экспертиза не проводились.

Резюме:

Таким образом, можно сказать, что каждый областной Общественный совет приступил к реализации своих полномочий, при этом наиболее распространенными видами деятельности являются заслушивание отчетов, обсуждение проектов НПА, программ, бюджетов, разработка рекомендаций и деятельность внутри комиссии совета. Вопросы и тематика проводимых заседаний достаточно разнообразна, охватывает многие социально-значимые сферы, ориентируется на нужды каждого конкретного региона. Можно отметить, что весной на фоне общественного возмущения нововведениями в законодательство по земельному кодексу в каждом областном общественном совете прошли встречи по этому вопросу, разрабатывались рекомендации в НПА с учетом мнения и предложений от населения, для сбора которых были открыты приемные. Не менее важными в повестках дня были вопросы, связанные с угрозой терроризма, вопросы качества оказания государственных услуг, проблемы ЖКХ и др.

Как отмечают руководители общественных советов, после каждого заседания разрабатываются итоговые документы в виде рекомендаций, резолюций, предложений, которые направляются в соответствующие государственные структуры. В ходе мониторинга мы обратили внимание, что чаще всего резолюции носят утвердительный характер с отметкой «Рекомендаций нет». Как отмечают сами члены общественных советов, для детального изучения этих вопросов не всегда хватает компетентности, углубленного анализа, социологических данных опроса населения и т.д., поэтому дать экспертное заключение не предоставляется возможным. Это еще раз подтверждает необходимость, в случае неоднозначного трактования подлежащих анализу документов, проведения мероприятий общественного контроля с привлечением экспертного внешнего потенциала.

При проведении мониторинга региональными координаторами использовался метод наблюдения, в частности, за ходом проведения заседаний в г.Алматы, СКО, Актюбинской области. Было отмечено, что заседания прошли в соответствии с повесткой и регламентом, с соблюдением процедуры согласования и утверждения путем голосования. Численность членов ОС на заседаниях была более 2/3 от общего числа. Наблюдатели в Северо-Казахстанской области отметили, что повестка заседания была перегружена, состояла из 6-7 важных, разной направленности вопросов, из-за чего эффективность обсуждения не могла быть высокой. Такая ситуация складывается в большинстве регионов, когда в ходе заседаний в течение двух часов нужно обсудить значительное количество вопросов разной тематики, что влияет на качество принимаемых решений.

Деятельность Общественных советов должна носить системный характер, основой которой служат разработанные детальные годовые планы. Сами члены ОС считают, что в будущем необходимо сделать процесс планирования максимально открытым, вовлекать и учитывать интересы общественности, разрабатывать эффективные показатели и индикаторы ожидаемых результатов от своей деятельности. Также при опросе члены ОС хотели бы, чтобы процедуры оповещения о заседаниях были максимально понятны и удобны, чтобы не возникали проблемы «сверхзанятости» членов ОС, которым не удастся эффективно спланировать свое время и присутствовать на всех заседаниях в случаях запоздалого оповещения.

Из 16-ти областных общественных советов каждый применял такую форму общественного контроля, как заслушивание отчетов; девять регионов имеют практику применения в своей деятельности механизмов общественных слушаний; шесть - проведение общественного мониторинга; два – проведение общественной экспертизы. В других регионах на данный момент эти механизмы находятся на стадии обдумывания или разработки. Затруднения в использовании инструментов общественного контроля связано с такими причинами, как:

достаточно малый срок работы ОС;

отсутствие инициативы как со стороны граждан, так и со стороны ОС;

недостаток компетенций по проведению указанных мероприятий;

отсутствие финансирования для привлечения экспертного пула

Закон об ОС в ст.20 п.5, ст.21 п.4, ст. 23 п.3 предписывает, что по результатам деятельности общественных советов, проведенного общественного контроля составляются заключения, рекомендации, итоговые протоколы, резолюции. На данный момент на сайтах/страницах тех общественных советов, кто проводил такую деятельность, практически отсутствуют подобного рода материалы, которые бы отражали суть деятельности Общественных советов, демонстрировали гражданам возможности влияния на принимаемые решения через выявление проблемных ситуаций и внесения предложений государству по их изменению. Разработка и публикация заключений, рекомендаций являются продуктом деятельности ОС, которые также определяют ее эффективность и результативность, влияют на имидж ОС, на повышение интереса граждан к деятельности ОС.

Общественный контроль является одной из важнейших функций общественных советов, направленных на демократизацию процессов, реализации права граждан на участие в принятии решений, контроля за решениями, и, надеемся, в 2017 году, на втором сроке полномочий эти методы будут активно использоваться в каждом регионе.

2.4. Вопросы информированности, публичности, открытости региональных общественных советов.

Особое внимание хотелось бы обратить на взаимодействие областных Общественных советов с гражданами, населением регионов. В гл.1 ст.3 Закона об ОС четко обозначена цель и задачи деятельности общественных советов. Так, «целью является выражение мнения гражданского общества по общественно-значимым вопросам», а одной из задач «представление интересов и учет мнения общественности при принятии решений...». Не во всех регионах налажено взаимодействие с гражданами, так сказать, прямой доступ к членам общественных советов «оффлайн». Там, где открыты общественные приемные, они, по своей сути, дублируют работу приемных партий и маслихатов. Остается до конца не понятным перечень вопросов, с которыми могут обращаться граждане в общественный совет. Так, в ст. 5 п.1 подпункт б, говорит о том, что ОС рассматривает «обращения физических и юридических лиц по вопросам совершенствования государственного управления и организации прозрачной работы госаппарата, включая соблюдения норм служебной этики». Практика в регионах показывает, что чаще всего граждане обращаются с личными жалобами.

Кроме приемных, редкие случаи использования в работе ОС таких форм взаимодействия, как сбор предложений через «урны» в доступных точках города, через социальные сети или сайты, личные выездные встречи с населением.

Несмотря на то, что в каждом регионе Общественные советы привлекают к освещению своей деятельности местные СМИ, но, как показывают не высокие количественные показатели обращений граждан в ОС, этих методов информированности явно недостаточно, они не способны привлечь внимание и вызвать интерес у населения. Чтобы наладить коммуникации с населением и выстроить эффективное взаимодействие, необходимо обеспечить выполнение ряда условий, прежде всего, информировать население о таких моментах:

- составы общественных советов;
- место, время, почтовые и электронные адреса, телефоны, куда и по которым можно обратиться;
- цели деятельности, планы, графики работы общественного совета
- в какой форме нужно подготовить обращение (обратить внимание, не жалобу)
- по каким направлениям, сферам можно делать предложения

- результаты в виде протоколов, заключений, рекомендаций и т.д., которые отражали бы суть деятельности в доступной для понимания населением форме.

Кроме того, гражданам должен быть обеспечен доступ как к информации, так и к самим членам ОС. Члены общественных советов приводили такой пример, когда для заседания выделили место в областном акимате, и граждане просто не смогли на него попасть, так как есть определенные процедуры посещения акиматов (предварительные согласования списков и т.д.).

Есть ряд комментариев по поводу информирования граждан через интернет. Информация об общественных советах публикуется, в основном, на сайтах облмаслихатов или областных акиматов на страницах ОС. Большинство областных Общественных советов опубликовали самый минимум информации, а именно: составы, комиссии, положение об ОС. Не часто можно встретить опубликованные планы, повестки; еще реже отчеты за первое полугодие, а также не все сайты предусматривают электронную обратную связь с населением. Много вопросов вызывает отсутствие итоговых заключений, направленных рекомендаций и предложений в госорганы, публикация ответов и другая информация.

Есть примеры, когда ОС не имеет и собственной страницы на сайте облмаслихатов или акиматов, а информация о деятельности ОС публикуется в виде новостей в общей новостной хронологии, что значительно осложняет поиск информации об ОС. Например, на сайте облмаслихата Павлодарской области нет отдельной страницы общественного совета, вся опубликованная информация - состав ОС и 1-2 новости. Такая же ситуация в Западно-Казахстанской, Мангыстауской областях.

Таким образом, процесс информирования, качественное содержание публикаций, удобный и быстрый поиск информации на предоставленных сайтах – все эти вопросы требуют внимания и решения для обеспечения максимальной информированности общественности о деятельности ОС.

Сформированные на основе анализа открытых источников и опросов ОС выводы о недостаточности информирования населения и вовлечения граждан в процессы деятельности подтверждаются мнением и самих членов ОС. В ходе интервью респондентам было предложено оценить по 5-балльной шкале деятельность своего ОС по четырем показателям: эффективность, открытость, публичность, автономность. Результаты выглядят следующим образом:

Область	эффективность	открытость	публичность	автономность
г.Астана	4	4	4,2	4
г.Алматы	3,3	4	3,8	3,3
Акмолинская	4,1	4,4	4,2	4,2
Актюбинская	2,7	3	2,7	2,3
Алматинская	3	3,5	3,5	3
Атырауская	4	4,8	4,6	4,3
ВКО	4,2	4,7	4	4,4
Жамбыльская	3,2	4	4	3,3
ЗКО	4	4	4	3,7
Карагандинская	3,8	3,8	4	3,8
Костанайская	3,2	3,6	4	3,6
Кызылординская	3,2	3,6	3,2	3,2
Мангыстауская	4	4	3,2	3,2
Павлодарская	2,8	2,9	2,8	2,6
СКО	3,8	3,6	3,2	2,6
ЮКО	4	3,9	3,9	4

2.5. Предложения по усовершенствованию деятельности общественных советов от регионов

Деятельность Общественных советов на основе нового законодательства на данный момент уже имеет сформировавшиеся, апробированные процедуры и механизмы взаимодействия, как с государственными структурами, так и с гражданами регионов. Безусловно, есть приобретенные сильные стороны, такие как желание большинства членов ОС «первого созыва» сделать этот инструмент влияния общественности на уровень принимаемых решений качественным, эффективным, общественно-полезным. Именно с этими намерениями большинство представителей гражданской части общественных советов пришли в них. Общественные советы получили поддержку на региональных уровнях, имеют определенное влияние на принимаемые социально-значимые решения в своих регионах. Акиматы и маслихаты, под патронатом которых сейчас работают общественные советы, также заинтересованы в становлении этого института на более самостоятельные рельсы, повышением их эффективности работы и, в целом, уровня жизни в регионе. Конечно, есть стороны деятельности, которые требуют изменения, улучшения и пристального внимания. Это и внутренние

организационные вопросы, процессы взаимодействия с населением, повышение имиджа, публичности и открытости общественных советов.

Таким образом, получены первые уроки, на основании которых члены Общественных советов, а также уполномоченные органы в лице акиматов, маслихатов сделали свои предложения для повышения эффективности и продуктивности деятельности региональных ОС, которые мы сгруппировали по блокам.

1 блок

Порядок избрания, ротации членов ОС:

- На законодательном уровне конкретизировать механизм и процедуру включения в состав Общественного совета нового члена вместо бывшего, а также формирования последующих Общественных советов, после истечения трехлетнего срока полномочий предыдущих;
- Упростить процедуру избрания нового члена, делегировав полномочия действующим членам Общественного совета;
- Предусмотреть норму ротации членов ОС для сохранения преемственности и традиционности в его работе, но с обязательным его обновлением в течение установленного Законом срока.
- На законодательном уровне, в Типовом положении внести понятие «административной ответственности» членов ОС;
- В пункте 2 ст.15 Закона изложить в следующей редакции: «2. Член Общественного совета может быть досрочно исключен из его состава решением Общественного совета в случае невозможности принимать участие в его работе по состоянию здоровья, по иным основаниям, предусмотренным пунктом 1 статьи 10 настоящего Закона, а так же в случае неявки без уважительных причин на заседания Общественного совета более 3 раз в течение календарного года»;
- В целях единообразного применения законодательства и выработки единой практики следует внести в Типовое положение дополнения, детально регулирующие порядок работы и осуществления полномочий как самих Советов, так и его членов, предусмотрев порядок реализации прав и обязанностей членами.

Ресурсная база и финансирование:

- Предусмотреть на законодательном уровне финансовую и другие виды поддержки деятельности Общественных советов, а именно:
  - == ставки на 1-2 штатные единицы, в том числе на должность секретаря/секретариат ОС;
  - == гонорарный фонд для привлечения экспертов по выполнению полномочий Общественного контроля;
  - == организация выездных заседаний в регионах (командирование, транспорт)
  - == обеспечение собственной материально-технической базой, оргтехникой, с доступом к интернету, телефонной и мобильной связью;
  - == помещения для регулярного приема обращений граждан.
- Возможности финансирования ОС изыскать как в республиканском, так и местном бюджетах, возможно создание резервного фонда для деятельности ОС.
- Разработать и изготовить на основе единого брэндбука: логотип, фирменный бланк, штамп, визитные карточки или удостоверения членов Общественных Советов и его постоянных комиссий.

Обеспечение принципов деятельности ОС в сфере публичности:

- Создание единого вебпортала (сайта) для всех ОС с возможностью осуществления как информационной деятельности ОС, так и прямых коммуникаций с общественностью;
- Конкретизировать использование инструментов в обеспечении публичности (шире пользоваться возможностями интернет-пространства, обязать вести страницы в социальных сетях, блоги руководителей комиссий, обновлять новостную строку на сайтах и соцсетях не реже 1 раза в неделю и т.д.);
- Публиковать актуальный, понятный материал с демонстрацией результатов деятельности ОС.

Полномочия Общественных советов, в том числе в рамках Общественного контроля

- Придать решениям Общественного совета силу законодательной инициативы, не рекомендательный, а обязательный характер.
- Освободить ОС от обсуждения проектов НПА, так как обсуждение проектов НПА дополняет утверждение проектов НПА маслихатами местного уровня, а также проводятся на портале электронного правительства.
- Детально конкретизировать в законодательстве механизмы проведения полномочий по общественному контролю – мониторинга, экспертизы. Разработать единую методику проведения и формы заключения общественной экспертизы, общественного мониторинга.
- Дополнить ст. 18 Закона – «осуществляется членами ОС , а также представителями НКО и гражданами по собственной инициативе и по поручению ОС».
- Сформировать базы экспертов регионального и республиканского уровня.
- Проводить по мере необходимости обучение членов общественных советов (работа в интернет-пространстве, технологии работы с населением, работа с программами и бюджетами и др.). Обучение планировать по экспертным направлениям, желательно не более 2-3 часов (не полный рабочий день).
- Разработать рекомендации по ведению делопроизводства, в частности, работы с обращениями физических и юридических лиц.
- Конкретизировать в НПА принципы: деятельность на общественных началах, автономность, самостоятельность, публичность и периодическую ротацию их членов. Добавить еще один принцип – стабильность.
- Самим общественным советам разрабатывать планы деятельности с вовлечением граждан и учетом их интересов, наладить обратную связь с населением.
- Усилить функции контроля ОС по выполнению рекомендации Совета государственными органами.

2.6. Общие выводы

На основании мониторинга законодательной базы и деятельности региональных общественных советов сделаны следующие выводы:

Во-первых, общественные советы, как новый гражданский институт, сформированы в соответствии с законодательными нормами, которые предписывают представительство интересов разных секторов общества, разные взгляды и мнения. Представительство от гражданского сектора, в частности, неправительственные организации, возлагает большие надежды на ОС, как на диалоговые площадки, как на действенные инструменты по вовлечению и активизации населения в решении социальных вопросов. Одним из возможных методов мотивации в работе является вопрос характера исполнения тех решений, который ОС принимает. На данный момент, рекомендательность предложений, т.е. необязательность, вносит демотивационный оттенок, что отмечают заинтересованные в эффективности своей работы члены ОС. Не все, вошедшие в составы региональных ОС, люди, готовы работать на самомотивации. На наш взгляд, требуется обновление/ротация составов ОС на основе полученного ими организационного опыта, практики деятельности, с учетом готовности членов ОС выполнять взятые на себя обязанности. Было бы эффективней и полезней увеличить долю в составах ОС представительства неправительственного сектора за счет представителей маслихатов.

Во-вторых, отсутствие финансового обеспечения влияет на выполнение в полной мере таких полномочий, как общественный мониторинг и экспертиза, отсутствие административного аппарата взаимосвязано с выполнением организационных функций: оповещения, ведения делопроизводства, информирования населения, взаимодействия с гражданами и т.д. Таким образом, вопросы финансового обеспечения требуют решения.

В третьих, законодательная база, регулирующая деятельность общественных советов, на данный момент требует совершенствования и дополнений в таких вопросах, как:

- Конкретизация механизмов реализации полномочий, в том числе, общественного контроля
- Организационное и финансовое обеспечение
- Ротация, обязанности, ответственность членов ОС
- Статус общественных советов, легитимность

В четвертых, вовлечение населения в работу Общественных советов остается краеугольным камнем в выполнении целей и задач данного органа. На данный момент общественность в своем большинстве остается слабо осведомленной о деятельности ОС, пассивной, не заинтересованной в своем участии. Как показывает опыт, использование в своей работе методов информирования общественности через местные государственные СМИ, минуя возможности интернет ресурсов, других инструментов пиара, малоэффективно. Необходимо проведение и разъяснительной работы с общественностью о целях и задачах ОС, демонстрация результативности деятельности на конкретных примерах с конкретными количественными и качественными показателями. Необходимо, чтобы публикуемая информация была понятна и доступна для общественной аудитории. Нужно более спланированно внедрять механизмы публичности и открытости в деятельность ОС.

В пятых, использование таких инструментов, как мониторинг, экспертиза на данный момент не получили широкой практики применения в регионах. Общественный контроль должен стать одним из приоритетных видов деятельности Общественных советов. В этом направлении ОС нужно поработать в партнерстве с гражданскими организациями, имеющих экспертных потенциал.

2.7. Предложения и рекомендации в сфере

дополнения/изменения законодательства:

Конкретизировать механизмы реализации полномочий общественного контроля, а именно общественного мониторинга и экспертизы: единая методика проведения, формы заключения, процедуры привлечения экспертного состава, исходящая инициатива.

Исключить из Типовых требований к порядку организации и проведения общественных слушаний норму о необходимости заблаговременной регистрации на выступление, а заседание общественных советов и публичных слушаний проводить в помещении, которые не относятся к особо охраняемым объектам.

Обеспечить создание механизмов контроля за исполнением решений общественных советов.

Регламентировать в нормативно-правовой базе досрочного исключения из состава общественных советов лиц, которые выбыли из состава некоммерческих организаций.

Предусмотреть в НПА упрощенную процедуру избрания нового члена, делегировав полномочия действующим членам Общественного совета.

Ввести понятие «административная ответственность членов общественных советов» и предусмотреть процедуры досрочного исключения из составов общественных советов в случае невозможности принимать участие в его работе по состоянию здоровья, по иным основаниям, предусмотренным пунктом 1 статьи 10 настоящего Закона, а так же в случае неявки без уважительных причин на заседания Общественного совета более 3 раз в течение календарного года.

Законодательно закрепить нормы представительства от некоммерческого сектора в размере 80% от представительства гражданского общества.

Определить конкретную бюджетную программу, государственного органа (администратора бюджетной программы), которым будет обеспечиваться финансирование общественных советов в регионах, конкретную бюджетную специфику по финансированию общественных советов, созданных на республиканском и местном уровнях.

Предусмотреть ставки административного штата/секретариата общественных советов.

Предусмотреть в НПА разработку официального пакета служебной документации: бланков, штампов, удостоверений и др. для обеспечения легитимности деятельности общественных советов.

Разработать пакет методического материала для сопровождения деятельности общественных советов, включив в него, в том числе, рекомендации по работе с обращениями, запросами физических и юридических лиц.

В Законе об общественных советах в ст.7 п.2 подпункты 3 и 4, ст.14, п.2 убрать (или): «не реже двух раз в год информировать население о деятельности общественного совета через СМИ и интернет-ресурсы», «публиковать в СМИ и размещать на интернет ресурсе годовой отчет о своей деятельности», «информация публикуется в СМИ и размещается на соответствующих интернет-ресурсах».

Зарегистрировать и обязать общественные советы публиковать информацию, в том числе, заключения общественного мониторинга, экспертизы, протоколы слушаний и т.д. на специальном веб-ресурсе для общественных советов kazkenes.kz

рекомендации региональным общественным советам:

Разработать Планы деятельности на последующий срок на принципах широкого вовлечения населения, общественности в процесс планирования, учитывая их предложения и потребности.

Разработать целевые количественные и качественные индикаторы деятельности, которые будут отражены в Планах работы ОС.

В обязательном порядке регулярно реализовывать полномочия общественного контроля, а именно, общественные слушания на основе Типовых требований к порядку организации и проведения общественных слушаний, мониторинг и экспертизу.

Исполнять законодательные нормы по публичности работы ОС, а именно: информировать население на доступном и понятном языке, согласно ст.14 Закона об ОС, вести разъяснительную работу о целях ОС.

Максимально использовать для информирования населения возможности интернет-пространства, а именно, создать официальные страницы в социальных сетях, публиковать материалы на сайте www.kazkenes.kz, вести блоги руководителей общественных советов и другое.

Изучить и использовать при взаимодействии с населением наиболее эффективные методы и формы работы, кроме общественных приемных.

При формировании повесток заседаний учитывать эффективность использования временного ресурса, качество принимаемых решений, исходя из приоритетности решаемых вопросов.

Для привлечения и усиления экспертного потенциала сформировать устойчивые партнерские отношения с институтами гражданского общества, в частности, с некоммерческими организациями в своих регионах.

предложения к институтам гражданского общества:

Установить взаимодействие с региональными общественными советами в вопросах решения социально-значимых общих проблем в регионе, в укреплении механизмов общественного контроля.

Оказывать содействие в вопросах информирования граждан, в частности, своих целевых групп о деятельности общественных советов, вовлекая в процессы взаимодействия, отправки запросов и предложений.

Участвовать по мере возможности в планировании работы ОС, открытых заседаниях, слушаниях, контролировать исполнение принимаемых ОС решений.

МАЗМҰНЫ:

Кіріспе.....	65
Әдіснама	66
I. Заңнамалық базаның тиімділігін талдау	67
1.1. Заңнамалық базаға түсінік	67
1.2. Қоғамдық кеңестердің қызметі бойынша проблемалық мәселелер.....	82
1.3. Қорытынды және ұсыныстар	87
II. Өңірлік қоғамдық кеңестердің практикалық қызметін талдау.....	97
2.1. Өңірлік қоғамдық кеңестердің құрамы туралы.....	97
2.2. Қоғамдық кеңестердің қызметін ресурстық қамтамасыз ету.....	100
2.3. Өңірлік қоғамдық кеңестердің қызметін ұйымдастыру.....	102
2.4. Өңірлік қоғамдық кеңестердің ақпараттандырылу, жариялылық және ашықтық мәселері.....	116
2.5. Қоғамдық кеңестердің қызметтерін жетілдіру жөніндегі өңірлердің ұсыныстары.....	118
2.6. Жалпы қорытынды.....	122
2.7. Ұсыныстар мен ұсынымдар	123

КІРІСПЕ

2016 жылы қаңтарда Ұлт жоспары – 100 нақты қадам аясында «Қоғамдық кеңестер туралы» Заң күшіне енді. Бүгінде, бүкіл Қазақстан бойынша жалпы саны 225 қоғамдық кеңес құрылған, оның 12-і республикалық деңгейде, 16-ы облыстар және Астана мен Алматы қалалары деңгейінде, 197-і қалалар мен аудандарда.

Әрине, коммерциялық емес тұлғадағы азаматтық қоғам қоғамдық кеңестердің қалыптасу процесін қалт еткізбей бақылап қана қоймай, оған белсенді түрде қосылды. Әрбір республикалық, өңірлік қоғамдық кеңесте, конкурстық негізде қоғамдық кеңестің мүшелері атанған үкіметтік емес ұйымдардың өкілдері бар.

Қазақстанның азаматтық Альянсы жаңа азаматтық институттың дамуына мүдделі, қоғамдық кеңестер барлық мүдделі тараптардғы, ең алдымен, қарапайым азаматтардың және қоғамдық ұйымдардың өз пікірлерін білдіруге арналған диалогты алаң болатындығына үміт артады. Нәтижесінде күтілетін әсері ашықтықты қамтамасыз етіп, мемлекеттің қабылдайтын шешімдеріне қоғамның сенімін арттыру тиіс.

«Азаматтық бастамаларды қолдау орталығы» ҰЕҰ қолдауымен «Қоғамдық кеңестердің қызметін үйлестіру жөніндегі ақпараттық-аналитикалық және методологиялық орталық жұмысын ұйымдастыру» грантының шеңберінде 2016, жылы қарашада Қазақстанның Азаматтық Альянсы 16 өңірлік қоғамдық кеңестің қызметіне мониторинг жүргізді. Бұл құралда аналитикалық жұмыс нәтижелерімен таныстырамыз. Құрал екі бөлімнен тұрады, біріншісі – Қоғамдық кеңестердің қызметін реттеуші заңнамалық базаның тиімділігін талдау – заң ғылымдарының кандидаты, Ресей Жаратылыстану Академиясының профессоры, «Конституционализм және демократияны дамыту институты» қоғамдық қорының директоры М.Т. Габдуалиевпен орындаған. Екінші заңнама негізіндегі мониторинг нәтижелері туралы ақпарат бар «Өңірлік қоғамдық кеңестердің практикалық қызметіне талдау» бөлімін, мониторинг және бағалау жөніндегі қоғамдық сарапшы Е.А. Лузянина дайындады.

Мониторинг жүргізуде қолдау көрсеткен ҚР дін істері және азаматтық қоғам Министрлігі, ҚР Парламент Мәжілісінің депутаты С.Т. Сейдумановқа, өңірлік қоғамдық кеңестерге, өңірлік жобалық үйлестірушілерге алғысымызды білдіреміз.

ӘДІСНАМА

Мониторинг жүргізу мақсаты қоғамдық кеңестердің практикалық қызметінің заңнамалық нормаларға сәйкестігін талдау, заңнамалық базаны жетілдіру жөнінде ұсыныстар мен ұсынымдарды әзірлеу және өңірлік қоғамдық кеңестердің қызметінің тиімділігін арттыру болып табылады.

Мониторинг кезінде келесі әдістер қолданылды:

- жеке ауызша сауалнама жүргізу;
- телефон арқылы сауалнама жүргізу;
- қоғамдық кеңестерге сұратулар;
- мемлекеттік құрылымдарға сұратулар;
- контент-талдама (заңнамалық базаны, ашық көздердің материалдарын зерделеу);
- қадағалау

Талдау келесі көздерден алынған ақпаратқа негізделген:

- өңірлік қоғамдық кеңес төрағаларына сауал
- өңірлік қоғамдық кеңес хатшыларына сауал
- өңірлік қоғамдық кеңестердің комиссия төрағаларына сауал
- өңірлік қоғамдық кеңес мүшелеріне сауал
- ҚР заңдары
- өңірлік қоғамдық кеңестердің құрылуына қолдау көрсеткен мемлекеттік органдардан түскен ұсыныстар
- облыстық мәслихаттар мен әкімдіктердің ресми сайттары және сайт парақшалары, әлеуметтік желілердегі парақшалары
- өңірлік БАҚ баспасы
- қоғамдық кеңестердің ашық мәжілістері және өзге іс-шаралары

Мониторингке өңірлік қоғамдық кеңестердің, 16 мемлекеттік құрылымның және мәслихаттардың 162 мүшесі (олардың ішінде комиссия төрағалары, хатшылары, басшылары) қатысып, 5 заңнамалық акті, 16 интернет-ресурс, 42 БАҚ баспасы зерделенді.

I. ҚОҒАМДЫҚ КЕҢЕСТЕРДІҢ ҚЫЗМЕТІН РЕТТЕУШІ ЗАҢНАМАЛЫҚ БАЗАНЫҢ ТИІМДІЛІГІНЕ ТАЛДАУ

1.1. Заңнамалық базаға түсінік.

«5 институционалды реформаны жүзеге асыру бойынша 100 нақты қадам» Ұлты жоспарын орындаудың практикалық сатысы шеңберінде 2016 жылдың 1 қаңтарында 2015 жылғы 2 қарашадағы «Қоғамдық кеңестер туралы» №383-V ҚРЗ (бұдан әрі – «Қоғамдық кеңестер туралы» ҚР Заңы) күшіне енді.

Қоғамдық кеңестер туралы заңнама құрамына:

- 2001 жылдың 23 қаңтарындағы «Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы» Қазақстан Республикасының №148 Заңы;
- 2015 жылдың 16 қарашасындағы «Ақпаратқа қол жеткізу туралы» Қазақстан Республикасының № 401-V Заңы;
- 2001 жылдың 16 қаңтарындағы «Коммерциялық емес ұйымдар туралы» Қазақстан Республикасының № 142 Заңы;
- 2015 жылдың 31 желтоқсанындағы «Қоғамдық кеңестер туралы Үлгілік ережені бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің № 1194 Қаулысы;
- 2015 жылдың 31 желтоқсанындағы «Қоғамдық тыңдауларды ұйымдастыру және өткізу тәртібіне қойылатын үлгілік талаптарды бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің № 1191 Қаулысы кіреді.

«Қоғамдық кеңестер туралы» ҚР Заңының 1-бабы 1-тармағында қоғамдық кеңестердің құқықтық мәртебесі бекітілген. Қоғамдық кеңестер – осы тармақтың екінші бөлігінде көрсетілген мемлекеттік органдарды қоспағанда, коммерциялық емес ұйымдармен, азаматтармен бірлесіп министрліктер, Қазақстан Республикасы Үкіметінің құрамына кірмейтін орталық атқарушы органдар, Қазақстан Республикасының Президентіне тікелей бағынатын және есеп беретін органдар, сондай-ақ жергілікті мемлекеттік басқару органдары өз құзыретіндегі мәселелер бойынша құратын консультативтік-кеңесші, байқаушы органдар.

Қоғамдық кеңестер екі деңгейде құрылады:

- республикалық
- жергілікті

Қоғамдық кеңестердің республикалық деңгейіне «Қоғамдық кеңестер туралы»

ҚР Заңының 1-бабы 1-тармағында екінші тармаққа қатысты көрсетілген коммерциялық емес ұйымдармен, азаматтармен бірлесе мемлекеттік органдардан басқа Қазақстан Республикасы Үкіметінің құрамына кірмейтін орталық атқарушы органдар, Қазақстан Республикасының Президентіне тікелей бағынатын және есеп беретін органдар, министрліктер ұйымдастыратын кеңестер жатады.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының, Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің, прокуратура органдарының, Қазақстан Республикасы Президенті Әкімшілігінің, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің, Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрлігінің, Қазақстан Республикасы Президенті Іс басқармасының, Қазақстан Республикасы Премьер-Министрі Кеңсесінің, Қазақстан Республикасы Парламенті Шаруашылық басқармасының, Қазақстан Республикасы Адам құқықтары жөніндегі ұлттық орталығының, Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитетінің, Қазақстан Республикасы Орталық сайлау комиссиясының, Қазақстан Республикасы арнаулы мемлекеттік органдарының қатысуымен қоғамдық кеңестер құрылмайды.

Қоғамдық кеңестер 15 министрліктің 12 министрлігінің жанынан құрылған. Қоғамдық кеңестер қорғаныс министрлігінің жанынан құрылмайды. Жақында құрылған Дін істері және азаматтық қорғаныс министрлігінің және Қорғаныс және аэроғарыштық өнеркәсіп министрлігінің жанынан құрылған қоғамдық кеңестер туралы ақпарат уақытша жоқ.

Жергілікті деңгейдегі қоғамдық кеңестерге тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің қоғамдық кеңестері жатады. Бұл ретте ауыл, кент, ауылдық округ, аудандық маңызы бар қала деңгейіндегі Қоғамдық кеңестің функциялары жергілікті қоғамдастық жиналысына жүктеледі.

Осылайша, ауыл, кент, ауылдық округ, аудандық мәндегі қалалардың қоғамдық кеңестерінің айырықша белгісі – қоғамдық кеңестердің функцияларын бұл әкімшілік-аумақтық бірліктерде жергілікті халықтың жиналыстарына жүктелгендігі болады.

2001 жылдың 23 қаңтарындағы «Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы» Қазақстан Республикасының №148 Заңының (бұдан әрі – «Жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы» ҚР Заңы) 1-бабы 6-1) тармақшасында «жергілікті қоғамдастық жиналысы – жергілікті қоғамдастық жиыны жіберген жергілікті қоғамдастық өкілдерінің осы Заңда айқындалған шекте және тәртіппен жергілікті маңызы бар ағымдағы мәселелерді шешуге қатысуы» деп көрсетілген.

Жергілікті қоғамдастықтың жиналысты құру тәртібі қоғамдық кеңестердің құру тәртібінен ерекшеленеді.

Жергілікті қоғамдастықтың жиналысы жергілікті қауымның жиынымен қалыптасады. Жергілікті қоғамдастықтың жиынын жергілікті қауымның жиналысқа қатысушыларының құрамы белгілейді, олардың құқықтары белгіленген мерзімі анықталады.

Осыған байланысты ауыл, кент, ауылдық округтер, аудандық маңызы бар қалалардың тұрғындары үшін «Жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы» ҚР Заңымен нақты әкімшілік-аумақтық бірлікте тұру фактісі бойынша қоғамдық кеңестердің функцияларының іске асырылуына жиналыстарымен ықпал ету мүмкіндіктеріне ие.

Дегенмен, облыстар, республикалық маңызы бар қалалар, астана және облыстық маңызы бар қалалар деңгейінде қоғамдық кеңестер құру практикасында «Қоғамдық кеңестер туралы» ҚР Заңының нормаларын әр түрлі түсініп, талдауға байланысты проблемалар туындады.

«Қоғамдық кеңестер туралы» ҚР Заңының 8-бабы 1,2,3-тармақтарында былай делінген:

1. Республикалық және жергілікті деңгейлердегі қоғамдық кеңестер мен олардың құрамдарын республикалық деңгейде – тиісті мемлекеттік органның бірінші басшысы, ал жергілікті деңгейде – жергілікті өкілді органның басшысы басқаратын жұмыс топтары қалыптастырады.

2. Жұмыс тобының құрамында мемлекеттік органнан өкілдік ету жұмыс тобы мүшелерінің жалпы санының үштен бірінен аспайды. Осы өкілдіктің дербес құрамын мемлекеттік органның басшысы өз бетінше айқындайды.

3. Азаматтық қоғамнан өкілдік ету жұмыс тобы мүшелерінің жалпы санының кемінде үштен екісін құрайды және коммерциялық емес ұйымдар мен азаматтардың ұсыныстары негізінде қалыптастырылады.

Жергілікті деңгейде жергілікті өкілетті орган тиісімі мәслихат болып табылады.

Мысалы, Орал қаласында (<http://oral-maslihat.kz/ru/novosti/novosti/article/sostav-rabochei-gruppy-po-formirovaniyu-obshchestvennogo.html>) және Батыс Қазақстан облысында (<http://maslihat-bko.gov.kz/ru>) Қоғамдық кеңестердің жұмыс топтары құрылған.

«Қоғамдық кеңестер туралы» Заңның 8-бабы 2 және 3-тармақтарында өкілдіктердің мемлекеттік органнан (1/3 артық) және азаматтық қоғамнан (2/3 кем емес) проценттік қатынасы көрсетілген.

«Қоғамдық кеңестер туралы» Заңның 8-бабы 2-тармағында «мемлекеттік орган» сөз жекеше түрде қолданылады.

«Қоғамдық кеңестер туралы» ҚР Заңын іске асыру барысында келесі мәселелер даулы күйінде қалды:

1. «Қоғамдық кеңестер туралы» Заңның 8-бабы 2-тармағына қатысты – «мемлекеттік орган» деген сөздің жекеше түрде қолданылуы жергілікті деңгейде қоғамдық кеңестің жұмыс тобының құрамында өкілдік (1/3 артық емес) тек тиісті мәслихаттан болу керектігін білдіреді ме?

2. Қоғамдық кеңестің жұмыс тобының құрамына тиісті мәслихаттан емес мемлекеттік қызметкерлерді (мысалы, ішкі саясат бөлімінің, қала әкімі аппаратының мемлекеттік-құқықтық жұмыс бөлімінің басшыларын) қосу заңға сай ма?

Азамат М. 23.02.2016 жылы «Прокуратура туралы» Заңның 7-бабын, 26-бабы 1-тармағын басшылыққа ала отырып, Қазақстан Республикасының Бас Прокуратурасына төмендегідей өтінішпен жүгінді:

1. «Қоғамдық кеңестер туралы» Заңның 8-бабы 2-тармағын түсіндіріп беру үшін – «мемлекеттік орган» сөзін жекеше түрде қолдану – жергілікті деңгейде қоғамдық кеңестің жұмыс тобының құрамына өкілдік (1/3 артық емес) тек тиісті мәслихаттан болу керектігі міндетті ме?

2. Қоғамдық кеңестің жұмыс тобына тиісті мәслихаттан емес мемлекеттік қызметкерлерді (мысалы, ішкі саясат бөлімінің, қала әкімі аппаратының мемлекеттік-құқықтық жұмыс бөлімінің басшыларын) қосу заңға сай ма?

Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасы азамат М.өтінішін Батыс Қазақстан облысының прокуратурасына жіберді. Батыс Қазақстан облысының прокуратурасы бұл өтінішті Батыс Қазақстанның облыстық мәслихатына хатшының әрекеттерінің заңға сәйкестілігін анықтау үшін азамат М жіберді.

Батыс Қазақстанның облыстық мәслихаты «Қоғамдық кеңестер туралы» Заңның 8-бабы 2-тармағында көрсетілген «мемлекеттік кеңес» сөз тіркесі жекеше түрде қолданылды, себебі бұл өкілдіктің персонал құрамы бір мемлекеттік

органның басшысымен (берілген жағдайда жергілікті өкілдік органының (мәслихаттың) басшысымен) айқындалады, деп санайды.

Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес заңдардың мазмұнын түсіндіруге мәслихаттың құқығы жоқ. «Прокуратура туралы» ҚР Заңының 06.04.2016ж. № 481-V Заңының 26-бабына өзгерістер енгізілген болатын, оған сәйкес тек заңдардың ғана емес (азамат М. өтінішіне берілген жауап жағдайында), сондай-ақ өзге де заңнамалық актілерге (Қазақстан Республикасы Парламенті мен оның Палаталарының қаулыларынан басқасы) прокуратура түсінік береді.

Негізінде, «Қоғамдық кеңестер туралы» ҚР Заңының 8-бабы 2-тармағын бір-жақты түсіну мен қолдану әкімге жергілікті деңгейдегі қоғамдық кеңес құрамының құрылуына ықпал ету мүмкіндігін береді.

Қоғамдық кеңестердің жергілікті деңгейде туындаған жағдайлары БАҚ-да қоғам қайраткерлерінің арасында негізді сын туғызды.

Осылай, «Евразиялық сараптама кеңесі» қоғамдық қорының президенті **Ч. Лепсибаев** «Қоғамдық кеңестер туралы» заңды қабылдау өкінішке орай, біздің елімізде мәслихаттар көбінесе қазіргі заманның сын-тегеурінін, әлеуметтік шиеленістерді шеше алмайды, беделі жеткілікті бола бермейді, сайлаушыларымен байланыс орнатуды және мемлекеттік органдардың жұмысының ашықтығын қамтамасыз етуге қабілетті емес. Сондықтан да, осындай кеңестер құрылған болатын. Бұл сұхбат алаңы, егер ниетіңіз болса - азаматтық платформа, мұнда қоғамдық пікірдің кез-келген беделді тұлғасы (қандай да бір себептермен мәслихат депутаты бола алмаған) белгілі бір оқиғаларға деген көзқарасын, пікірін айтып, оларға ықпал ете алады. Яғни, басқа мәселелердің арасында қоғамдық көшбасшыларды шоғырландыру міндеті тұрды, оның ішінде қарсы топтардың немесе министрлік басшысы немесе әкімге қандай да бір себептермен ұнамай қалғандардың өкілдері де бар. Негізгі құрылудағы ой да осы болған. Нақты, бұған Алматыда қол жеткізілді, соның өзінде жекелей ғана. Қалған өңірлерде тіпті сенімін түсіріп тастады. Неліктен? Себебі жергілікті әкімдердің қоғамдық пікірді қалыптастыратын адамдарды қоғамдық кеңестерге шақыруға күш-жігері, азаматтығы мен кәсібі жетпеді. Олар сұхбатқа шығуға қорықты. Себебі қозғамдық кеңестер құрамында көбінесе бұрынғы және қазіргі шенеуніктер, депутаттар, бұрынғы әкімдер болды» дейді.

Алматы қ. қоғамдық кеңесінің мүшесі **К. Шайх** былай деп атап өтеді:

«Өкінішке орай, біздің шенеуніктер қоғамдық кеңес мүшелеріне қалай қарау қажет екендігін әлі де анықтап болған жоқ. Бұл біздің бастама-ларымызға біраз тежеу болып тұр. Сонымен қатар, БАҚ-да және әлеуметтік желілерде ҚК мәслихаттарды қайталайды, шенеуніктердің қолындағы қуыршағы болып табылады және т.с.с.деген пікірлер жиі шығып тұрады. Менің ойымша, бұл қоғамдық кеңестердің қазірдің өзінде жоғарыдағы саясат элиталарынан келіп түскен тапсырыстарды орындауды бастағының маңызды көрсеткіші. Сол себепті қоғамдық кеңестерге ұрысу әлі еретерек, ал бастамаға мән бермеу кеш дегім келеді».

Батыс Қазақстан облысында қоғамдық кеңестерді құру кезінде комиссия төрағасын дауыс берушілерге білдіртпей сөз айтқандығы үшін сезіктенді. Қоғам жұмыс тобына бар қажеттілік Батыс Қазақстан облысының Қоғамдық кеңесін құру үшін бір-ақ сағаттың жеткендігіне наразы болды.

М. Агаева, Қоғамдық кеңестердің мүшелерін талдау жасап, «қоғамдық кеңестердің шешімдерін орындайтын мемлекеттік органдардың қызметкерлері немесе мәслихат мүшелері болып табылатын қоғамдық кеңестің мүшелерінің мүдделерінің потенциалды шиеленісі бар, себебі олар өздерінің қызметіне баға беріп, өздері қабылдаған шешімдерге мониторинг жүргізеді» деп атап өтті.

Мұндай жағдай Қазақстан Республикасының Президенті көрсеткен «Қоғамдық кеңестер туралы» Заңды қабылдау мақсаттарына қарама-қайшы және жергілікті әкімнің қызметін толыққанды бақылау мен мониторинг жүргізуге ықпалдастық етпейді.

Қоғамдық кеңестердің қызметінің мақсаты қоғамдағы маңызды мәселелер бойынша азаматтық қоғамның пікірін білдіру болып табылады.

Қоғамдық кеңестердің міндеттері болып табылатын:

- 1.** азаматтық қоғамның мүддесін білдіру және республикалық және жергілікті деңгейде шешімдерді талқылау мен қабылдау кезінде қоғамның пікірін есепке алу;
- 2.** орталық және жергілікті атқарушы органдар мен жергілікті өзін-өзі басқару органдарының азаматтық қоғаммен өзара байланысын дамыту;

3. орталық және жергілікті атқарушы органдар мен жергілікті өзін-өзі басқару органдарының қызметіне қоғамдық бақылауды ұйымдастыру мен ашықтылығын қамтамасыз ету.

«Қоғамдық кеңестер туралы» ҚР Заңының 5-бабы 1-тармағына сәйкес «мемлекеттік басқарудың республикалық және жергілікті деңгейлеріндегі қоғамдық кеңестердің өкілеттіліктеріне мыналар:

1. бюджеттік бағдарламалар әкімшісінің бюджеттік бағдарламаларының жобаларын, стратегиялық жоспарлардың немесе аумақтарды дамыту бағдарламаларының жобаларын, мемлекеттік және үкіметтік бағдарламалардың жобаларын талқылау;

2. бюджеттік бағдарламалар әкімшісінің бюджеттік бағдарламаларының, стратегиялық жоспарлардың немесе аумақтарды дамыту бағдарламаларының, мемлекеттік және үкіметтік бағдарламалардың орындалуын талқылау;

3. атқарушы органдардың нысаналы индикаторларға қол жеткізуі туралы есептерін талқылау;

4. бюджеттік бағдарламалар әкімшісінің бюджеттік бағдарламалардың іске асырылуы туралы, тауарларды (жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді) өткізуден түсетін ақша түсімдері мен шығыстары жоспарларының орындалуы туралы, қайырымдылықтан түсетін ақшаның түсуі мен жұмсалуды туралы есептерін талқылау;

5. азаматтардың құқықтарына, бостандықтары мен міндеттеріне қатысты нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге және талқылауға қатысу;

6. қызметтік әдеп нормаларының сақталуын қоса алғанда, мемлекеттік басқаруды жетілдіру және мемлекеттік аппараттың ашық жұмысын ұйымдастыру мәселелері бойынша жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қарау;

7. Қазақстан Республикасының заңнамасын жетілдіру жөнінде ұсыныстар әзірлеу және оларды мемлекеттік органдарға енгізу;

8. қоғамдық бақылауды осы Заңда көзделген өзге де нысандарда жүзеге асыру;

9. Қоғамдық кеңес туралы ереженің жобасын оның бірінші отырысында талқылау және бекіту үшін мемлекеттік органға енгізу;

10. қызмет бағыттары бойынша комиссиялар құру жатады. «Қоғамдық кеңестер туралы» Заңның 6-бабында Қоғамдық кеңестің функцияларын жергілікті қоғамдастық жиналысы «Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы» Қазақстан Республикасының Заңында және осы Заңда белгіленген өкілеттіктерге сәйкес жүзеге асырады деп көрсетілген.

«Жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы» ҚР Заңының 39-3 бабы 3-тармағында «жергілікті қоғамдастық жиналысы жергілікті маңызы бар ағымдағы мәселелер»:

1. бюджеттік бағдарламаларды талқылау және бағдарламалық құжаттардың жобаларын, жергілікті қоғамдастықты дамыту бағдарламаларын қарау;

2. жергілікті өзін-өзі басқарудың кіріс көздерін қалыптастыру және пайдалану мәселелерін талқылау;

3. жергілікті маңызы бар мәселелерді шешуге бөлінген бюджет қаражатын және жергілікті өзін-өзі басқарудың кіріс көздерін пайдалануға мониторинг жүргізу мақсатында жергілікті қоғамдастық жиналысына қатысушылар арасынан жергілікті қоғамдастық комиссиясын құру;

4. жергілікті маңызы бар мәселелерді шешуге бөлінген бюджет қаражатын және жергілікті өзін-өзі басқарудың кіріс көздерін пайдалануға жүргізілген мониторинг нәтижелері туралы есепті тыңдау және талқылау;

4-1. жергілікті өзін-өзі басқару қаражаты есебінен сатып алынған мүлікті иеліктен шығаруды келісу;

4-2. жергілікті қоғамдастықтың өзекті мәселелерін, азаматтардың құқықтары мен бостандықтарын қозғайтын нормативтік-құқықтық актілердің жобаларын талқылау;

4-3. аудандық маңызы бар қала, кент, ауыл, ауылдық округ әкімін сайлауды өткізуге аудан (облыстық маңызы бар қала) мәслихатына одан әрі ұсыну үшін аудандық маңызы бар қала, кент, ауыл, ауылдық округ әкімінің қызметіне аудан (облыстық маңызы бар қала) әкімі ұсынған кандидатураларды келісу;

4-4. аудандық маңызы бар қаланың, кенттің, ауылдың, ауылдық округтің әкімін лауазымынан босату туралы мәселеге бастамашылық жасау;

4-5. жергілікті бюджеттен қаржыландырылатын және тиісті аумақтарда орналасқан мемлекеттік мекемелер мен ұйымдардың басшыларын тағайындау бойынша ұсыныстар енгізу;

5. жергілікті қоғамдастықтың басқа да ағымдағы мәселелері бойынша өткізіледі деп бекітілген.

Көріп отырғанымыздай, ҚР «Жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы» Заңының 39-3-бабы 3-тармағы бойынша жергілікті қоғамдастықтың жиналысы жергілікті маңызы бар ағымдағы мәселелер бойынша өткізіледі.

Сонымен қатар, қоғамдық кеңестердің функцияларына жататын кейбір өкілеттіктер жергілікті маңызы бар ағымдағы мәселелерді шешу бойынша құзыреттілігі болып табылмайды. Мысалы, Қазақстан Республикасының заңнамасын жетілдіру бойынша мемлекеттік органдарға ұсыныстарды әзірлеу және енгізу, не болмаса қызметтік әдеп нормаларын қоса алғанда мемлекеттік аппараттың ашықтылық жұмысын ұйымдастыру мен мемлекеттік басқаруды жетілдіру жөніндегі мәселелер бойынша жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қарастыру.

«Қоғамдық кеңестер туралы» ҚР Заңында қоғамдық кеңес туралы ережені әзірлеу процедураларын құқықтық реттеуде ақаулары бар.

«Қоғамдық кеңестер туралы» ҚР Заңының 8-бабы 6-тармағында «Жұмыс тобы Қоғамдық кеңес туралы ереже жобасын осы баптың 5-тармағында көзделген Үлгілік ереже негізінде әзірлейді» делінген.

Осы жұмыс тобы да Қоғамдық кеңес мүшелерінің сандық құрамын айқындап, оның мүшелерін таңдау процедурасын жүргізеді.

«Қоғамдық кеңестер туралы» ҚР Заңында және Қоғамдық кеңес туралы Үлгілік ережеде Қоғамдық кеңестерді белсенді азаматтарды тарта отырып, оның ішінде жұмыс тобының құрамына кірмеген үкіметтік емес ұйымдардың тұлғаларымен Қоғамдық кеңес туралы ереже жобасын жариялылық талқылау мен әзірлеу механизмін толығырақ реттеуді ұсынамыз.

Қоғамдық кеңес туралы Үлгілік ережеде Қоғамдық кеңестің мүшелерінен Жұмыс тобын сайлау критерилерін, кандидатураларын талқылау және сайлау механизмін реттеу қажет.

Қоғамдық кеңес туралы Үлгілік ережеде келесі мәселелерді реттеуді ұсынамыз:

Қоғамдық бақылау түрлері:

- қоғамдық мониторинг;
- қоғамдық тыңдаулар;
- қоғамдық сараптама;
- мемлекеттік органдардың жұмыс нәтижелері туралы есептерді тыңдау;

Қоғамдық бақылауды жүзеге асыру механизмі:

- қоғамдық бақылау объектісінің қызметі туралы ақпаратқа қол жеткізу;
- мемлекеттік органның алқалық органдарының мәжілістеріне Қоғамдық кеңес мүшелерінің қатысуы;
- мемлекеттік комиссия құрамына Қоғамдық кеңес мүшелерінің ендірілуі;
- азаматтардың жеке немесе ұжымдық өтініштерінің берілуі;
- Қоғамдық кеңес мүшелерінің сұрау беруі.

Сондай-ақ, жергілікті деңгейдегі қоғамдық кеңестердің шешімдері ұсыныс сипатында болғанымен, облыстар, **облыстық маңызы бар және аудандық маңызы бар қалалар деңгейіндегі қоғамдық кеңестердің өкілеттіктері белгілі бір деңгейде мәслихат құзыреттілігімен сәйкес келеді**, алайда қоғамдық кеңестердің құзыреттілігі ұсыныс сипатында болатындығын атап өту қажет.

Төменде берілген салыстыру кестесінде мәслихаттар мен қоғамдық кеңестердің өкілеттіктері берілген, тиісінше «Жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы» Заңның 6-бабы мен «Қоғамдық кеңестер туралы» Заңның 5-бабына сәйкес.

Салыстыру кестесі

Мәслихаттардың өкілеттіктері

- тиісті аумақты дамыту жоспарларын, экономикалық және әлеуметтік бағдарламаларын, жергілікті бюджетті және олардың атқарылуы туралы есептерді бекіту, соның ішінде қаладағы аудан, аудандық маңызы бар қала, кент, ауыл, ауылдық округ әкімдері іске асыратын (әрбір қаладағы аудан, аудандық маңызы бар қала, кент, ауыл, ауылдық округ бойынша жеке-жеке) бюджеттік бағдарламаларды бекіту;

Қоғамдық кеңестердің өкілеттіктері

бюджеттік бағдарламалар әкімшісінің бюджеттік бағдарламаларының, стратегиялық жоспарлардың немесе аумақтарды дамыту бағдарламаларының, мемлекеттік және үкіметтік бағдарламалардың орындалуын талқылау;

- Қазақстан Республикасының Үкіметі бекітетін жергілікті мемлекеттік басқарудың базалық құрылымдары негізінде қалыптастырылған әкімшілік-аумақтық бірлікті басқару схемасын әкімнің ұсынуы бойынша бекіту;

Мәслихаттардың өкілеттіктері

- өздерінің қарауына жатқызылған әкімшілік-аумақтық құрылыс мәселелерін шешу;
- жылу маусымына дайындық және оны өткізу қағидаларын бекіту;
- сәулет, қала құрылысы және құрылыс істері жөніндегі уәкілетті орган бекітетін үлгілік қағидалар негізінде әзірленген жасыл екпелерді күтіп-ұстау және қорғау қағидаларын, қалалар мен елді мекендердің аумақтарын абаттандыру қағидаларын бекіту;
- әкімнің ұсынысы бойынша мәслихат сессиясының шешімімен тиісті әкімдіктің дербес құрамын келісу;
- Қазақстан Республикасының заңнамасында айқындалған тәртіппен, әкімнің ұсынуы бойынша ішкі істер органдарының жергілікті полиция қызметі басшысының лауазымына кандидатураны келісу;

Мәслихаттардың өкілеттіктері

- атқарушы органдар басшыларының есептерін қарау және тиісті органдарға мәслихат шешімдерін орындамағаны үшін мемлекеттік органдардың лауазымды адамдарын, сондай-ақ ұйымдарды жауапқа тарту туралы ұсыныстар енгізу;

Қоғамдық кеңестердің өкілеттіктері

бюджеттік бағдарламалар әкімшісінің бюджеттік бағдарламаларының, стратегиялық жоспарлардың немесе аумақтарды дамыту бағдарламаларының, мемлекеттік және үкіметтік бағдарламалардың орындалуын талқылау;

атқарушы органдардың нысаналы индикаторларға қол жеткізуі туралы есептерін талқылау;

Мәслихаттардың өкілеттіктері

- ішкі істер органдарының жергілікті полиция қызметі басшыларының есептерін қарау және олардың қызметін бағалау;
- Қазақстан Республикасының сайлау туралы заң актісіне сәйкес аумақтық, округтік және учаскелік сайлау комиссияларының мүшелерін жасырын немесе ашық дауыс беруді өткізу жолымен сайлау;
- жергілікті бюджеттің, аумақты дамыту бағдарламаларының атқарылуына бақылау жасау;

Қоғамдық кеңестердің өкілеттіктері

қоғамдық бақылауды осы Заңда көзделген өзге де нысандарда жүзеге асыру;

Мәслихаттардың өкілеттіктері

- облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың тексеру комиссияларының бюджеттің атқарылуы туралы жылдық есебін қарау;

Қоғамдық кеңестердің өкілеттіктері

бюджеттік бағдарламалар әкімшісінің бюджеттік бағдарламалардың іске асырылуы туралы, тауарларды (жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді) өткізуден түсетін ақша түсімдері мен шығыстары жоспарларының орындалуы туралы, қайырымдылықтан түсетін ақшаның түсуі мен жұмсалуды туралы есептерін талқылау;

Мәслихаттардың өкілеттіктері

- мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау объектілерін тексеру комиссиялары жұмыстарының жоспарына енгізу үшін облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың тексеру комиссияларына ұсыныстар енгізу;
- мәслихаттың тұрақты комиссиялары мен өзге де органдарын құру, олардың қызметі туралы есептерді тыңдау, мәслихаттың жұмысын ұйымдастыруға байланысты өзге де мәселелерді шешу;

Қоғамдық кеңестердің өкілеттіктері

қызмет бағыттары бойынша комиссия құру.

Мәслихаттардың өкілеттіктері

- әкімнің ұсынуы бойынша ведомствоаралық сипаттағы мәселелер бойынша әкімдік жанындағы консультациялық-кеңесші органдардың дербес құрамын бекіту;
- әкімнің ұсынысы бойынша «Облыстың (қаланың, ауданның) құрметті азаматы» атағын беру;
- облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың әкімдігі әзірлеген және ұсынған «Облыстың (қаланың, ауданның) құрметті азаматы» атағын беру қағидаларын бекіту;
- облыстың (қаланың, ауданның) Құрмет грамотасымен наградтау туралы ережені әзірлеу және бекіту;
- Қазақстан Республикасының жер заңдарына сәйкес жер қатынастарын реттеуді жүзеге асыру;
- азаматтар мен ұйымдардың Қазақстан Республикасы Конституциясының, заңдарының, Қазақстан Республикасы Президенті мен Үкіметі актілерінің, орталық және жергілікті мемлекеттік органдардың нормативтік құқықтық актілерінің нормаларын орындауына жәрдемдесу;

Қоғамдық кеңестердің өкілеттіктері

қызметтік әдеп нормаларының сақталуын қоса алғанда, мемлекеттік басқаруды жетілдіру және мемлекеттік аппараттың ашық жұмысын ұйымдастыру мәселелері бойынша жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қарау;

Мәслихаттардың өкілеттіктері

- Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес азаматтардың құқықтары мен заңды мүдделерін қамтамасыз ету жөніндегі өзге де өкілеттіктерді жүзеге асыру;

азаматтардың құқықтарына, бостандықтары мен міндеттеріне қатысты нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге және талқылауға қатысу;

Қазақстан Республикасының заңнамасын жетілдіру жөнінде ұсыныстар әзірлеу және оларды мемлекеттік органдарға енгізу;

Қоғамдық кеңес туралы ереженің жобасын оның бірінші отырысында талқылау және бекіту үшін мемлекеттік органға енгізу;

Қорытынды:

1. Қоғамдық кеңестердің кейбір өкілдіктерін мәслихаттардың өкілдіктері толықтырады

Мысалы, бюджеттік бағдарламалар әкімшісінің бюджеттік бағдарламаларының жобаларын, стратегиялық жоспарлардың немесе аумақтарды дамыту бағдарламаларының жобаларын, мемлекеттік және үкіметтік бағдарламалардың жобаларын талқылау жөніндегі қоғамдық кеңестің өкілдігін тиісті аумақты дамыту жоспарларын, экономикалық және әлеуметтік бағдарламаларын, жергілікті бюджетті және олардың атқарылуы туралы есептерді бекіту, соның ішінде қаладағы аудан, аудандық маңызы бар қала, кент, ауыл, ауылдық округ әкімдері іске асыратын (әрбір қаладағы аудан, аудандық маңызы бар қала, кент, ауыл, ауылдық округ бойынша жеке-жеке) бюджеттік бағдарламаларды бекіту жөніндегі мәслихаттың өкілдігі толықтырады.

Жоғарыда аталған бағдарламаларды талқылау алғашқыда қоғамдық кеңестерде, ал содан кейін – мәслихаттардың берілген бағдарламаларды бекіту логикаға сай болып табылады және осындай маңызды мәселелерді талқылауға қоғамдастықты тартуға бағытталған.

2. Қоғамдық кеңестердің кейбір өкілдіктері мәслихаттардың өкілдіктеріне сәйкес келеді, не болмаса оларды жиі қайталайды.

Мысалы, атқарушы органдар басшыларының есептерін қарау және тиісті

органдарға мәслихат шешімдерін орындамағаны үшін мемлекеттік органдардың лауазымды адамдарын, сондай-ақ ұйымдарды жауапқа тарту туралы ұсыныстар енгізу жөніндегі мәслихаттың өкілдіктері бюджеттік бағдарламалар әкімшісінің бюджеттік бағдарламаларының жобаларын, мемлекеттік және үкіметтік бағдарламалардың жобаларын талқылау, атқарушы органдардың нысаналы индикаторларға қол жеткізуі туралы есептерін талқылау жөніндегі қоғамдық кеңестің өкілдіктерімен жекелей сәйкес келеді.

Мәслихаттың тұрақты комиссиялары мен өзге де органдарын құру, олардың қызметі туралы есептерді тыңдау, мәслихаттың жұмысын ұйымдастыруға байланысты өзге де мәселелерді шешу жөніндегі мәслихаттың өкілеттіктері қызмет бағыттары бойынша комиссия құру жөніндегі қоғамдық кеңестің өкілеттіктерін ішінара қайталайды.

3. Мәслихаттардың қоғамдық кеңестерге бекітілмеген өкілеттіктері бар.

Мысалы, Қазақстан Республикасының жер заңдарына сәйкес жер қатынастарын реттеуді жүзеге асыру өкілеттіктері тек мәслихатқа бекітілген.

1.2. Қоғамдық кеңестердің қызметі бойынша проблемалық мәселелер

Қоғамдық кеңестердің қызметтерін ұйымдастырушылық қамтамасыз ету.

«Қоғамдық кеңестер туралы» Заңның 13-бабы 6-тармағына сәйкес «Қоғамдық кеңестің қызметін ұйымдастырушылық қамтамасыз етуді қатысуымен Қоғамдық кеңес құрылған тиісті мемлекеттік орган жүзеге асырады».

Сонымен бірге, «ұйымдастырушылық қамтамасыз ету» - қоғамдық кеңестердің қызметін қаржылық қамтамасыз ету сияқты, материалды-техникалық қамтамасыз ету дегенді білдіреді. Заңның бұл нормасы іске асыру практикасында проблемалардан тұрады.

Осылай, жергілікті деңгейде Қоғамдық кеңестердің ұйымдастырушылық қамтамасыз етілуі мәслихаттарға, не әкім аппараттарына, не ішкі саясат басқармасына жүктелген.

Осыған байланысты ҚР Қаржы министрлігіне қоғамдық кеңестердің қаржыландыруы қамтамасыз етілетін мемлекеттік органның (бюджеттік бағдарлама әкімшісінің) нақты бюджеттік бағдарламасын, республикалық және жергілікті деңгейде құрылған қоғамдық кеңестердің қаржыландырылуы бойынша нақты бюджет спецификасын айқындау қажет.

Қоғамдық кеңестер туралы Үлгілік ереженің шеңберлік сипаты. Мұнда мәжілістерді өткізу, НҚА келісу тәртібі, қоғамдық бақылаудың әр түрін өткізу, қоғамдық кеңес мүшелерінің алмасуы және өзге ұйымдастырушылық мәселелеріне қатысты қоғамдық кеңестердің қызметін реттеу регламенттері жоқ.

Мәдениет және спорт министрлігі қазіргі таңда қоғамдық кеңестерден Үлгілік ережеге өзгертулер енгізу үшін ұсыныстар мен ұсынымдарды жинау жұмыстарын жүргізіп жатыр. Сонымен бірге, Үлгілік ережеге сілтеме тек Заңның 8-бабында Қоғамдық кеңесті қалыптастыру жөніндегі Жұмыс тобын құру тәртібіне қатысты айтылған.

Қоғамдық кеңес мүшелерінің алмасуы мәселесі.

«Қоғамдық кеңес туралы» Заңның 15-бабы 3-тармағына сәйкес «Қоғамдық кеңес шығып қалған мүшесінің орнына оның өкілеттіктерінің қалған мерзіміне осы Заңның 9-бабының 1-тармағына сәйкес конкурс нәтижелері бойынша немесе мемлекеттік органның шешімімен Қоғамдық кеңестің құрамына жаңа мүшесін қосу туралы шешім қабылдайды». Осыған байланысты «азаматтық қоғам қатарынан жаңа мүшелерді енгізу кезінде конкурсты түгелімен, Жұмыс тобынан бастап өткізу қажет пе?» деген сұрақ туындайды.

Сонымен қатар, қоғамдық кеңестің мәжілістеріне, қызметіне қатыспайтын мүшелерді қоғамдық кеңес құрамынан шығару механизмін құқықтық реттеуде олқылықтарға байланысты проблемалар туындайды.

Қоғамдық кеңес құрамына сайланған коммерциялық емес ұйымдардың өкілдері коммерциялық емес ұйымдардың ұсынысы негізінде коммерциялық емес ұйымнан шығып кеткен фактілер болды. **Осыған байланысты қоғамдық кеңестердің құрамынан коммерциялық емес ұйымдардың қатарынан шыққан тұлғаларды шығаруды регламенттеу қажеттілігі туындайды.**

Қоғамдық кеңестердің жұмысының жариялылығын қамтамасыз ету мәселелері.

«Қоғамдық кеңестер туралы» Заңның 14-бабында қоғамдық кеңестің жұмысының жариялылық принципі регламенттелген. Аталған бапта қоғамдық кеңес халықты:

1. азаматтық қоғаммен және мемлекеттік органдармен өзінің іс-қимыл жасау нәтижелері;
2. Қоғамдық кеңестің құрамы, оның мүшелерін ротациялау;
3. отырыстардың күн тәртібі;
4. қабылданған шешімдер;
5. қоғамдық маңызы бар басқа да мәселелер туралы хабардар етеді.

Ақпарат бұқаралық ақпарат құралдарында жарияланады және (немесе) тиісті интернет-ресурстарында орналастырылады.

2015 жылдың 31 желтоқсанындағы Қазақстан Республикасы Үкіметінің №1191 Қаулысымен Қоғамдық тыңдауды ұйымдастыру және өткізу тәртібіне қойылатын үлгілік талаптар бекітілді.

Қоғамдық тыңдауды ұйымдастыру және өткізу тәртібіне қойылатын үлгілік талаптардың 7-тармағында «Комиссия қоғамдық тыңдауды және өткізуді мынадай тәртіппен жүзеге асырады:

1. қоғамдық тыңдау тақырыбы бойынша ұсынылатын мәселелердің нақты тізбесін анықтайды;
2. жұмыс жоспарын жасайды, комиссия мүшелері арасында міндеттерді бөліседі және қоғамдық тыңдауды дайындау мен өткізу міндеттерінің тізбесін айқындайды;

3. өткізу белгіленген күнге дейін отыз күннен кешіктірмей бұқаралық ақпарат құралдарында және уәкілетті органның интернет ресурсында қоғамдық тыңдау тақырыбы мен мәселелерінің тізбесін жариялауды қамтамасыз етеді.

Қоғамдық тыңдауда нормативтік құқықтық акті жобасы қаралған кезде, оның толық мәтіні де тұрғындардың танысуы үшін, өткізілетін күннен күнтізбелік он күн бұрын жарияланады;

4. шақырылғандардың тізбесін айқындайды және оларға талқылауға ұсынылатын мәселелер бойынша өздерінің ұсынымдары мен ұсыныстарын беру туралы өтінішті қоғамдық тыңдауға шығарылатын барлық құжаттардың көшірмелерін қоса бере отырып, оларға ресми өтініш жібереді;

5. қоғамдық тыңдауға қатысушыларға қоғамдық тыңдау тақырыбы бойынша ұсынымдарды дайындау үшін қажетті ақпаратты алуға жәрдемдеседі;

6. қоғамдық тыңдауға ұсынылатын әрбір мәселе бойынша ұсынымдар мен ұсыныстардан тұратын қорытынды хаттама жобасын осы Үлгілік талаптарға қосымшаға сәйкес нысан бойынша дайындауды ұйымдастырады;

7. тұрғындарды қоғамдық тыңдау өткізілетін күнге дейін он күннен кешіктірмей хабардар етеді. Жарияланатын ақпарат қоғамдық тыңдау тақырыбы және мәселелері, тыңдауды өткізу уақыты мен орны туралы мәліметтерді, комиссияның байланыс ақпараттарын қамтиды;

8. Қоғамдық тыңдауға қатысушыларды тіркейді. Сонымен бірге, қоғамдық кеңестер туралы заңнама қоғамдық тыңдауды өткізу бөлігінде берілген процедураны артық регламенттейтін нормалардан тұрады, ол қоғамдық тыңдау жұмыстарының жариялылық принципін бұзуы мүмкін.

Қоғамдық тыңдауды ұйымдастыру және өткізу тәртібіне қойылатын үлгілік талаптардың 8-тармағында «Қоғамдық тыңдау басталмастан бұрын сөйлеуге тіркелген шақырылғандар мен азаматтар сөйлеу құқығына ие болатын қоғамдық тыңдауға қатысушылар болып табылады» деп көрсетілген.

Бұл талап артық болып табылады, себебі азаматтың сөйлеу қажеттілігі мен тілегі осы немесе басқа мәселе бойынша қоғамдық талапты өткізу барысында туындауы мүмкін. Мұнымен бірге, бұл Үлгілік талаптарда сөйлеуге тіркелу механизмінің өзі де егжей-тегжейлі регламенттелмеген.

Қоғамдық тыңдау өткізудің екінші проблемасы оны республикалық қоғамдық кеңестің өткізуі болып табылады. Осылай, Үлгілік талаптардың 8-тармағының екінші азат жолында «республикалық деңгейде өткізілетін қоғамдық тыңдауға ол басталар алдында тіркелген азамат қатыса алады» деп көрсетілген. Алайда, Министрліктер Үйіне кірудің айырықша режимі іс жүзінде мұндай тіркеудің уақытылы өтуін қиындатады (министрлікке телефонмен байланысу, өткізу бюросында рұқсаттама жазу үнемі бола бермейді) және осы арқылы қоғамдық тыңдауға азаматтардың қатысу құқығын шектейді.

Осылайша, Қоғамдық тыңдауды ұйымдастыру және өткізу тәртібіне қойылатын Үлгілік талаптардың 8-тармағының ақау сипаты бар және мемлекеттік органның лауазымдық тұлғалары тарабынан теріс пайдалану потенциалына ие, себебі ол азаматтардың қоғамдық тыңдау өткізу кезінде сөйлеу құқығын азайтады да, жалпы алғанда азаматтардың қоғамдық тыңдауларға қатысу мүмкіндіктерін қиындатады.

Қоғамдық тыңдауды ұйымдастыру мен өткізуді тәртібіне қойылатын үлгілік талаптардан сөйлеуге уақытылы тіркелу қажеттілігі туралы норманы алып тастауды, ал қоғамдық кеңестердің мәжілісі мен қоғамдық тыңдаулар айрықша күзетілетін нысандарға жатпайтын ғимараттарда өткізуді ұсынамыз.

Қоғамдық сараптама

«Қоғамдық кеңестер туралы» Заңның 22-бабы қоғамдық сараптаманы ұйымдастыру мен жүргізу тәртібін айқындайды.

Қоғамдық сараптаманы Қоғамдық кеңес өз отырысында қабылдаған тапсырмасы бойынша қоғамдық бірлестіктер құратын сараптама комиссиялары жүзеге асырады. Жеке және заңды тұлғалардың құқықтары мен заңды мүдделерін сақтау, азаматтардың өмірі мен денсаулығы үшін қолайлы қоршаған ортаны сақтау, сондай-ақ жеке тұлғалардың, елді мекендердің және өндірістік объектілердің қауіпсіздігін қамтамасыз етуге жағымсыз факторларды болғызбау тұрғысынан мемлекеттік органдардың қабылданатын шешімдерінің жобалары қоғамдық сараптама объектілері болып табылады.

Қоғамдық кеңеске тиісті өтінішхат жіберетін жеке тұлғалар және (немесе) қоғамдық бірлестіктер қоғамдық сараптаманың бастамашылары бола алады.

Қоғамдық экологиялық сараптама жүргізу ерекшеліктері, оны тіркеу тәртібі, қорытындының мазмұны Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінде белгіленіп, экологиялық заңнамамен толық жеткілікті реттелсе, басқа объектілер бойынша қоғамдық сараптама процедурасы және сараптама түрінің өзі және мазмұны заңнамамен реттелмеген.

Сол себепті, **қоғамдық сараптаманы өткізуге қойылатын үлгілік талаптар мен қоғамдық сараптама қорытынды бойынша қорытынды үлгілік ережелерді белгілейтін Қазақстан Республикасы Үкіметінің қаулысы қабылдауы талап етіледі.**

Қоғамдық сараптамаға бастама алудың мүмкіндіктері **барлық жеке тұлғалардың**, яғни Қазақстан Республикасының азаматтары сияқты және Қазақстан Республикасының азаматтары болып табылмайтын азаматтар (шетелдіктер мен азаматтығы жоқ тұлғалар) **үшін дұрыс емес болып табылады.**

«Қоғамдық кеңестер туралы» Заңның преамбуласының мәні бойынша қоғамдық кеңестердің қызметі «құқықтық мәртебесін, халық алдында есеп беретін мемлекет қалыптастыру жөніндегі **мемлекеттік саясатты іске асыруға, барлық деңгейлердегі мемлекеттік органдардың шешімдер қабылдауына коммерциялық емес ұйымдардың, азаматтардың кеңінен қатысуын қамтамасыз етуге** бағытталған қызметін қалыптастыру және ұйымдастыру тәртібіне бағдарланған.

Мемлекет істерін басқаруға қатысу құқығы өзінің өкілдері арқылы және тікелей, жеке жүгіну, сондай-ақ жеке және ұжымдық өтініштерін мемлекеттік органдарға және жергілікті өзін-өзі басқару органдарына беру **Қазақстан Республикасының Конституциясының 33-бабы 1-тармағына сәйкес тек Қазақстан Республикасының азаматтарына ғана мүмкін.**

«Қоғамдық кеңестер туралы» Заңның 22-бабы 2-тармағына сәйкес келесі редакцияда беруді ұсынамыз:

«2. Қоғамдық сараптама бастамашылары болып Қазақстан Республикасының азаматтары және (немесе) Қоғамдық кеңеске тиісті өтінішхат жіберетін құрылымдық бөлімшелердің (филиалдардың және өкілдіктердің), халықаралық және шетелдік бірлестіктерінен басқа, қоғамдық бірлестіктер бола алады.

1.3. Қорытынды және ұсыныстар:

Қоғамдық қатынастарды құқықтық реттеудің артықтығы немесе жетіспеушілігі туралы қорытынды:

«Қоғамдық кеңес туралы» ҚР Заңының 10-бабы 1-тармағының екінші абзацында «Қоғамдық кеңестің мүшелігіне кандидаты бола алмайды:» деп былай белгіленген:

1. сотталған болса;
2. **сот заңда белгіленген тәртіппен сыбайлас жемқорлық қылмыс және (немесе) сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық жасауда кінәлі деп танылған болса**
3. психикалық ауруға, алкоголизмге, нашақорлыққа немесе уытқұмарлыққа байланысты денсаулық сақтау ұйымдарында есепте тұрса.

Лауазымдық тұлға (мемлекеттік қызметкер) болып табылмаған және болып табылмайтын азаматтарға қатысты сотталмағандығының, сыбайлас жемқорлық қылмыс пен сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтың жоқтығы туралы анықтама ұсыну туралы талап артық болып табылады.

Қоғамдық кеңестің мүшелігіне кандидаттың сотталмағандығы туралы талап сыбайлас жемқорлық қылмыс жасауда сот кінәлі деп тануының жоқтығы туралы талапты «басады». Сыбайлас жемқорлық қылмыс қылмыстың бір түрі болып табылады.

Терминдерді үйлестіру бойынша ұсыныстар

«Қоғамдық кеңестер туралы» ҚР Заңында қоғамдық кеңестердің өкілеттіктерін және «Жергілікті мемлекеттік басқару мен жергілікті өзін-өзі басқару туралы» ҚР Заңындағы жергілікті қоғамдастықтың жиналыстарының өкілеттіктерін «Жергілікті мемлекеттік басқару мен жергілікті өзін-өзі басқару туралы» ҚР Заңының 39-3-бабы 3-тармағын келесі редакцияда беруді ұсынамыз:

«3. Жергілікті қоғамдастықтың жиналысы жергілікті маңызы бар ағымдағы мәселелер бойынша және **«Қоғамдық кеңестер туралы» Қазақстан Республикасының заңына сәйкес қоғамдық кеңестердің құзыреттілігіне жататын мәселелер** бойынша өткізіледі:

1. бюджеттік бағдарламаларды талқылау және бағдарламалық құжаттардың жобаларын, жергілікті қоғамдастықты дамыту бағдарламаларын қарау;

2. жергілікті өзін-өзі басқарудың кіріс көздерін қалыптастыру және пайдалану мәселелерін талқылау;

3. жергілікті маңызы бар мәселелерді шешуге бөлінген бюджет қаражатын және жергілікті өзін-өзі басқарудың кіріс көздерін пайдалануға мониторинг жүргізу мақсатында жергілікті қоғамдастық жиналысына қатысушылар арасынан жергілікті қоғамдастық комиссиясын құру;

4. жергілікті маңызы бар мәселелерді шешуге бөлінген бюджет қаражатын және жергілікті өзін-өзі басқарудың кіріс көздерін пайдалануға жүргізілген мониторинг нәтижелері туралы есепті тыңдау және талқылау;

4-1. жергілікті өзін-өзі басқару қаражаты есебінен сатып алынған мүлікті иеліктен шығаруды келісу;

4-2. жергілікті қоғамдастықтың өзекті мәселелерін, **азаматтардың құқықтары мен бостандықтарын қозғайтын нормативтік-құқықтық актілердің** жобаларын талқылау;

4-3. аудандық маңызы бар қала, кент, ауыл, ауылдық округ әкімін сайлауды өткізуге аудан (облыстық маңызы бар қала) мәслихатына одан әрі ұсыну үшін аудандық маңызы бар қала, кент, ауыл, ауылдық округ әкімінің қызметіне аудан (облыстық маңызы бар қала) әкімі ұсынған кандидатураларды келісу;

4-4. аудандық маңызы бар қаланың, кенттің, ауылдың, ауылдық округтің әкімін лауазымынан босату туралы мәселеге бастамашылық жасау;

4-5. жергілікті бюджеттен қаржыландырылатын және тиісті аумақтарда орналасқан мемлекеттік мекемелер мен ұйымдардың басшыларын тағайындау бойынша ұсыныстар енгізу;

5. жергілікті қоғамдастықтың басқа да ағымдағы мәселелері мен **«Қоғамдық кеңес туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес қоғамдық кеңестердің өкілеттігіне жататын** мәселелер бойынша.

- нормативті құқықтық актілерді жетілдіру (немесе өзгертулер мен толықтыруларды енгізу туралы нормативті құқықтық акті жобасы немесе норманың, баптың, тармақтың, тармақшасының жаңа редакциясы ұсынылады) бойынша ұсыныстар;

Біркелкі заңда қолдану практикасын қамтамасыз ету жөніндегі ұсыныстар:

Қоғамдық кеңестерді қалыптастыру кезінде «Қоғамдық кеңестер туралы» ҚР Заңының нормаларын біркелкі түсінуді қамтамасыз ету мақсатында 8-баптың 2-тармағын мына редакцияда беруді ұсынамыз:

«2. Жұмыс тобының құрамында мемлекеттік органнан (мәслихаттан) өкілдік етуі жұмыс тобы мүшелерінің жалпы санының үштен бірінен аспауы тиіс. Бұл өкілдіктің дербес құрамы мемлекеттік органның (мәслихаттың) басшысымен жеке айқындалады».

Қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерді жетілдіру бойынша ұсыныстар

2015 жылдың 2 қарашасындағы «Қоғамдық кеңестер туралы» Қазақстан Республикасының № 383-V ЗРК Заңы

1 Қолданыстағы редакция

8-бап. Қоғамдық кеңесті қалыптастыру жөніндегі жұмыс тобын құру тәртібі

...

2. Жұмыс тобының құрамында мемлекеттік органнан өкілдік ету жұмыс тобы мүшелерінің жалпы санының үштен бірінен аспайды. Осы өкілдіктің дербес құрамын мемлекеттік органның басшысы өз бетінше айқындайды.

Норманың (нормалардың) анықталған ақауы және (неесе) оларды қолдану практикасының үлгілері

«Қоғамдық кеңестер туралы» Заңның 8-бабы 2-тармағында «мемлекеттік орган» сөз тіркесі жекеше түрде қолданылады.

«Қоғамдық кеңестер туралы» ҚР Заңын іске асыру кезінде келесі мәселелер даулы күйінде қалды:

1. «Қоғамдық кеңестер туралы» Заңның 8-бабы 2-тармағына қатысты – «мемлекеттік орган» деген сөздің жекеше түрде қолданылуы жергілікті деңгейде қоғамдық кеңестің жұмыс тобының құрамында өкілдік (1/3 артық емес) тек тиісті мәслихаттан болу керектігін білдіреді ме? 2. қоғамдық кеңестің жұмыс тобының құрамына тиісті мәслихаттан емес мемлекеттік қызметкерлерді (мысалы, ішкі саясат бөлімінің, қала әкімі аппаратының мемлекеттік-құқықтық жұмыс бөлімінің басшыларын) қосу заңға сай ма?

8-бап. Қоғамдық кеңесті қалыптастыру жөніндегі жұмыс тобын құру тәртібі.

...

«2. Қоғамдық кеңес қалыптасатын Жұмыс тобының құрамында мемлекеттік органнан (мәслихаттан) өкілдік ету жұмыс тобы мүшелерінің жалпы санының үштен бірінен аспауы тиіс. бұл өкілдіктің дербес құрамы мемлекеттік органның (мәслихаттың) басшысымен жеке айқындалады.

10-бап. Қоғамдық кеңес мүшелігіне кандидаттарға қойылатын талаптар

1. Қазақстан Республикасының он сегіз жасқа толған, сондай-ақ Қоғамдық кеңес жергілікті деңгейде қалыптастырылған жағдайда – тиісті әкімшілік-аумақтық бірлік шегінде тұратын азаматы Қоғамдық кеңес мүшелігіне кандидат бола алады. Қоғамдық кеңес мүшелігіне кандидат:

1) сотталғандығы болмауы;

2) сот заңда белгіленген тәртіппен сыбайлас және жемқорлық қылмыс және (немесе) сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық жасауда кінәлі деп танымаған болуға;

3) психикалық ауруға, алкоголизмге, наақорлыққа немесе уытқұмарлыққа байланысты денсаулық сақтау ұйымдарында есепте тұрмауға тиіс.

2. Конкурсқа қатысу үшін:

1) кандидатураны Қоғамдық кеңестің құрамына ұсыну туралы коммерциялық ұйымның жазбаша ұсынысы және (немесе) азаматтың өтініші;

2) кандидаттың өмірбаян деректерін көрсете отырып, кәсіптік және (немесе) қоғамдық қызметі туралы мәліметтер ұсынылады.

3. Осы баптың 1-тармағында белгіленген талаптарға сай келмейтін кандидаттар қоғамдық кеңестерге сайлану үшін конкурсқа жіберілмейді.

Іс жүзінде азаматтар сотталмағандығы туралы анықтама ұсынған кезде сыбайлас жемқорлық қылмысқа әкімшілік құқық бұзушылыққа қатысты еместігі туралы анықтамалар ұсынбаған жағдайлар болды.

Сол себепті «Қоғамдық кеңестер туралы» Заңның мәтінінде бұл мәселелерді реттеу қажет.

Лауазымдық тұлға (мемлекеттік қызметкер) болып табылмаған және болып табылмайтын азаматтарға қатысты сотталмағандығының, сыбайлас жемқорлық қылмыс пен сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтың жоқтығы туралы анықтама ұсыну туралы талап артық болып табылады.

Ұсынылатын редакция (ұсыныстар)

10-бап. Қоғамдық кеңес мүшелігіне кандидаттарға қойылатын талаптар.

1. Қазақстан Республикасының он сегіз жасқа толған, сондай-ақ Қоғамдық кеңес жергілікті деңгейде қалыптастырылған жағдайда – тиісті әкімшілік-аумақтық бірлік шегінде тұратын азаматы Қоғамдық кеңес мүшелігіне кандидат бола алмайды:

1) сотталған болса;

2) сот заңда белгіленген тәртіппен сыбайлас жемқорлық қылмыс және (немесе) сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық жасауда кінәлі деп танылған болса;

3) психикалық ауруға, алкоголизмге, нашақорлыққа немесе уытқұмарлыққа байланысты денсаулық сақтау ұйымдарында есепте тұрса.

2. Конкурсқа қатысу үшін:

1) кандидатураны Қоғамдық кеңестің құрамына ұсыну туралы азаматтың және (немесе) өтініші; коммерциялық емес ұйымның жазбаша ұсынысы;

2) кандидаттың өмірбаяны деректерін көрсете отырып, кәсіптік және (немесе) қоғамдық қызметі туралы мәліметтер ұсынылады.

2-1. Кандидаттар осы баптың 1-тармағында белгіленген талаптарға сай келмейтін мәліметтердің жоқтығын растайтын тиісті құжаттарды ұсынады.

Лауазымдық тұлға (мемлекеттік қызметкер) болып табылмаған және болып табылмайтын азаматтар сотталмағандығының, сыбайлас жемқорлық қылмыс пен сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтың жоқтығы туралы анықтама ұсыну туралы анықтама ұсынудан босатылады..

3. Осы баптың Кандидаты, не –тармағында белгіленген талаптарға сәйкес келмейтін кандидаттарды қоғамдық кеңеске сайлау үшін конкурсқа жіберілмейді.

3

Қолданыстағы редакция

22-бап. Қоғамдық сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу тәртібі

...

2. Қоғамдық кеңеске тиісті өтінішхат жіберетін жеке тұлғалар және (немесе) қоғамдық бірлестіктер қоғамдық сараптаманың бастамашылары бола алады.

Норманың (нормалардың) анықталған ақауы және (неесе) оларды қолдану практикасының үлгілері

Қоғамдық сараптамаға бастама алудың мүмкіндіктері барлық жеке тұлғалардың, яғни Қазақстан Республикасының азаматтары сияқты және Қазақстан Республикасының азаматтары болып табылмайтын азаматтары (шетелдіктер мен азаматтығы жоқ тұлғалар) үшін дұрыс емес болып табылады деп санаймыз.

«Қоғамдық кеңестер туралы» Заңның преамбуласының мәні бойынша қоғамдық кеңестердің қызметі «құқықтық мәртебесін, халық алдында есеп беретін мемлекет қалыптастыру жөніндегі мемлекеттік саясатты іске асыруға, барлық деңгейлердегі мемлекеттік органдардың шешімдер қабылдауына коммерциялық емес ұйымдардың, азаматтардың кеңінен қатысуын қамтамасыз етуге бағытталған қызметін қалыптастыру және ұйымдастыру тәртібіне бағдарланған.

Мемлекет істерін басқаруға қатысу құқығы өзінің өкілдері арқылы және тікелей, жеке жүгіну, сондай-ақ жеке және ұжымдық өтініштерін мемлекеттік органдарға және жергілікті өзін-өзі басқару органдарына беру **Қазақстан Республикасының Конституциясының 33-бабы 1-тармағына сәйкес тек Қазақстан Республикасының азаматтарына ғана мүмкін.**

Ұсынылатын редакция (ұсыныстар)

22-бап. Қоғамдық сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу тәртібі.

...

2. Қоғамдық кеңеске тиісті өтінішхат жіберетін **Қазақстан Республикасының азаматтары және (немесе) құрылымдық бөлімшелер (филиалдар мен өкілдіктер) мен халықаралық және шетелдік қоғамдық бірлестіктерден басқа қоғамдық бірлестіктер** қоғамдық сараптаманың бастамашылары бола алады.

2001 жылдың 23 қаңтарындағы «Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару мен жергілікті өзін-өзі басқару туралы» Қазақстан Республикасының №148 Заңы

4

Қолданыстағы редакция

39-3-бабы. Жергілікті қоғамдастық жиындары мен жергілікті қоғамдастық жиналыстары

...

3. Жергілікті қоғамдастық жиналысы жергілікті маңызы бар ағымдағы мәселелер:

1) бюджеттік бағдарламаларды талқылау және бағдарламалық құжаттардың жобаларын, жергілікті қоғамдастықты дамыту бағдарламаларын қарау;

2) жергілікті өзін-өзі басқарудың кіріс көздерін қалыптастыру және пайдалану мәселелерін талқылау;

3) жергілікті маңызы бар мәселелерді шешуге бөлінген бюджет қаражатын және жергілікті өзін-өзі басқарудың кіріс көздерін пайдалануға мониторинг жүргізу мақсатында жергілікті қоғамдастық жиналысына қатысушылар арасынан жергілікті қоғамдастық комиссиясын құру;

4) жергілікті маңызы бар мәселелерді шешуге бөлінген бюджет қаражатын және жергілікті өзін-өзі басқарудың кіріс көздерін пайдалануға жүргізілген мониторинг нәтижелері туралы есепті тыңдау және талқылау;

4-1) жергілікті өзін-өзі басқару қаражаты есебінен сатып алынған мүлікті иеліктен шығаруды келісу;

4-2) жергілікті қоғамдастықтың өзекті мәселелерін, азаматтардың құқықтары мен бостандықтарын қозғайтын нормативтік-құқықтық актілердің жобаларын талқылау;

4-3) аудандық маңызы бар қала, кент, ауыл, ауылдық округ әкімін сайлауды өткізуге аудан (облыстық маңызы бар қала) мәслихатына одан әрі ұсыну үшін аудандық маңызы бар қала, кент, ауыл, ауылдық округ әкімінің қызметіне аудан (облыстық маңызы бар қала) әкімі ұсынған кандидатураларды келісу;

4-4) аудандық маңызы бар қаланың, кенттің, ауылдың, ауылдық округтің әкімін лауазымынан босату туралы мәселеге бастамашылық жасау;

4-5) жергілікті бюджеттен қаржыландырылатын және тиісті аумақтарда орналасқан мемлекеттік мекемелер мен ұйымдардың басшыларын тағайындау бойынша ұсыныстар енгізу;

5) жергілікті қоғамдастықтың басқа да ағымдағы мәселелері бойынша өткізіледі.

Норманың (нормалардың) анықталған ақауы және (неесе) оларды қолдану практикасының үлгілері

«Қоғамдық кеңестер туралы» Заңның 6-бабында Қоғамдық кеңестің функцияларын жергілікті қоғамдастық жиналысы «Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы» Қазақстан Республикасының Заңында және осы Заңда белгіленген өкілеттіктерге сәйкес жүзеге асырады деп көрсетілген.

Көріп отырғанымыздай, ҚР «Жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы» ҚР Заңының 39-3-бабы 3-тармағы бойынша жергілікті қоғамдастықтың жиналысы **жергілікті маңызы бар ағымдағы мәселелер бойынша өткізіледі.**

Сонымен қатар, қоғамдық кеңестердің **функцияларына жататын кейбір өкілеттіктер жергілікті маңызы бар ағымдағы мәселелерді шешу бойынша құзыреттілігі болып табылмайды.** Мысалы, Қазақстан Республикасының заңнамасын жетілдіру бойынша мемлекеттік органдарға ұсыныстарды әзірлеу және енгізу, не болмаса қызметтік әдеп нормаларын қоса алғанда мемлекеттік аппараттың ашықтылық жұмысын ұйымдастыру мен мемлекеттік басқаруды жетілдіру жөніндегі мәселелер бойынша жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қарастыру.

Сол себепті «Жергілікті мемлекеттік басқару және жергілікті өзін-өзі басқару туралы» ҚР Заңының 39-3-бабы 3-тармағын жаңа редакцияда беруді ұсынамыз.

Ұсынылатын редакция (ұсыныстар)

39-3-бап. Жергілікті қоғамдастық жиындары мен жергілікті қоғамдастық жиналыстары

...

3. Жергілікті қоғамдастықтың жиналысы жергілікті маңызы бар ағымдағы мәселелер бойынша және «Қоғамдық кеңестер туралы» Қазақстан Республикасының заңына сәйкес қоғамдық кеңестердің құзыреттілігіне жататын мәселелер бойынша өткізіледі:

1) бюджеттік бағдарламаларды талқылау және бағдарламалық құжаттардың жобаларын, жергілікті қоғамдастықты дамыту бағдарламаларын қарау;

2) жергілікті өзін-өзі басқарудың кіріс көздерін қалыптастыру және пайдалану мәселелерін талқылау;

3) жергілікті маңызы бар мәселелерді шешуге бөлінген бюджет қаражатын және жергілікті өзін-өзі басқарудың кіріс көздерін пайдалануға мониторинг жүргізу мақсатында жергілікті қоғамдастық жиналысына қатысушылар арасынан жергілікті қоғамдастық комиссиясын құру;

4) жергілікті маңызы бар мәселелерді шешуге бөлінген бюджет қаражатын және жергілікті өзін-өзі басқарудың кіріс көздерін пайдалануға жүргізілген мониторинг нәтижелері туралы есепті тыңдау және талқылау;

4-1) жергілікті өзін-өзі басқару қаражаты есебінен сатып алынған мүлікті иеліктен шығаруды келісу;

4-2) жергілікті қоғамдастықтың өзекті мәселелерін, азаматтардың құқықтары мен бостандықтарын қозғайтын нормативтік-құқықтық актілердің жобаларын талқылау;

4-3) аудандық маңызы бар қала, кент, ауыл, ауылдық округ әкімін сайлауды өткізуге аудан (облыстық маңызы бар қала) мәслихатына одан әрі ұсыну үшін аудандық маңызы бар қала, кент, ауыл, ауылдық округ әкімінің қызметіне аудан (облыстық маңызы бар қала) әкімі ұсынған кандидатураларды келісу;

4-4) аудандық маңызы бар қаланың, кенттің, ауылдың, ауылдық округтің әкімін лауазымынан босату туралы мәселеге бастамашылық жасау;

4-5) жергілікті бюджеттен қаржыландырылатын және тиісті аумақтарда орналасқан мемлекеттік мекемелер мен ұйымдардың басшыларын тағайындау бойынша ұсыныстар енгізу;

5) жергілікті қоғамдастықтың басқа да ағымдағы мәселелері мен «ҚК туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес қоғамдық кеңестердің өкілеттігіне жататын мәселелер

II. Өңірлік қоғамдық кеңестердің НАҚТЫ ҚЫЗМЕТТЕРІНІҢ ТАЛДАУЫ

2.1. Өңірлік қоғамдық кеңестердің құрамы туралы

2016 ж. қаңтарда «Қоғамдық кеңестер туралы» Заң (әрі қарай – ҚК туралы заң) күшіне енгеннен кейін мемлекеттік органдардық құрайтын республикалық және жергілікті деңгейлерде қоғамдық кеңестерді қалыптастыру бойынша, оның ішінде өңірлік жұмыс топтар құрыла бастады. Заң бойынша (ҚК туралы заң 1 б. 7 бап) «қоғамдық кеңесте азаматтық қоғам өкілдерінің саны оның жалпы мүшелері санының үштен екісінен кем болмауы тиістілігі» қарастырылған. Мониторингті жүргізудің басында (2016 ж. қараша) облыстық ҚК құрамы 17-ден 41 адамға дейін болды, мұнда азаматтық қоғам өкілдерінің мүшелері үштен екіні немесе одан сәл артық адамды құрады (1 кесте), яғни заңмен белгіленген көрсеткіш сақталды.

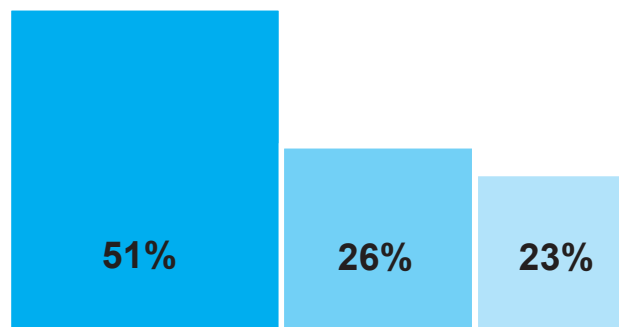
1-кесте. Облыстық қоғамдық кеңес құрамы

Облыс	ҚК саны	Меморгандар	АҚ
Астана қ.	25	7	18
Алматы қ.	37	6	31
Ақмола	21	7	14
Ақтөбе	25	7	18
Алматы	25	7	18
Атырау	21	7	14
ШҚО	19	3	16
Жамбыл	28	7	21
БҚО	41	13	28
Қарағанды	25	3	22
Қостанай	17	3	14
Қызылорда	17	2	15
Маңғыстау	30	6	24
Павлодар	39	8	31
СҚО	22	3	19
ОҚО	27	7	20
БАРЛЫҒЫ:	421	96	323

2013 жылы өткен VI Азаматтық форумда, форумның ұсыныстары қабылданды және оларды жүзеге асыру бойынша Жоспар жасалды. Ұсыныстардың бірі әкімдік жанындағы қоғамдық кеңестерді таратуға бағытталды және ҰЕҰ кеңестері құрамында қатысушылардың санын 80% дейін ұлғайту ұсынылды.

1 диаграммадан көріп тұрғанымыздай, бүгінде өңірлік ҚК құрамында ҰЕҰ қатысу пайызы 26% құрады, азаматтық қоғамның басқа өкілдерінің саны - 51%. Мемлекеттік орган өкілдері 23% құрайды. Қоғамдық кеңес мүшелеріне сауалнама жүргізгенде кеңестерде ҰЕҰ-секторы өкілдері жөнінде пікірлері сұралды

1 диаграмма. ҚК өкілдіктері

Мәселен, ҚК құрамына кірген ҰЕҰ жетекшілері түрлі қызмет салаларында ҰЕҰ кеңінен қатысуы ҚК қызметінің тиімділігін айтарлықтай күшейтеді деп санайды. Бұл кейбір ҰЕҰ орныққан имиджімен, танымалдығымен, олардың өздері көзқарасын білдіретін айтарлықтай мақсатты топты қамтуымен байланысты. Сонымен бірге, ҰЕҰ, ҚК өкілеттігін атқару барысында, әсіресе қоғамдық бақылау саласында аса қажет «өңірдің қоғамдық пікірінің тұтастай нақты картинасын» біледі, өздерінің қызметтік мәселелері бойынша талдамалық деректер базасы, адами ресурстары, білімдері және тәжірибелері бар.

Бүгінде әрбір өңірлік қоғамдық кеңесте заңның 5 бабына сәйкес комиссиялар құрылған, олар өңірлердің басым міндеттеріне қарай келесідей бағыттарда жұмыс істейді:

- экономика және бюджет мәселелері бойынша
- экология, көлік, жер қатынастары және құрылыс бойынша
- кәсіпкерлік, өнеркәсіп және тұрғын үй-коммунальдық шаруашылық бойынша
- әлеуметтік саясат және қоғамдық қатынастар бойынша
- білім беру, мәдениет, дене шынықтыру және спорт, ұлтаралық келісім, тілдерді дамыту, жастар саясаты және дін бойынша

- аграрлық саясат бойынша
- жергілікті мемлекеттік басқару, заңдылық және өзін-өзі басқару бойынша
- азаматтардың құқығы мен заңды мүдделерін қамтамасыз ету мәселелері бойынша

Сөйтіп, өңірлік қоғамдық кеңестер қолданыстағы заң нормаларына сәйкес қалыптастырылды деп айтуға болады, қоғамдық кеңес мүшелерінің жалпы санының үштен екісін (тіпті одан көп) азаматтық қоғам өкілдері құрайды, құрылған комиссия азаматтық қоғам және мемлекет тарапынан бірлескен назарды және шешім қабылдауды күтетін барлық әлеуметтік-маңызды бағыттарды ескереді.

Мониторинг барысында әрбір өңірде дерлік ҚК қалыптасқан құрамына қатысты негізгі екі мәселе көтерілді: ҚК мүшелерінің ауыстырылуы туралы және ҚК мүшелерінің міндеттері мен жауапкершіліктері жөнінде. Мәселен, Заңның 15 бабына сәйкес, ҚК мүшелерінің өкілеттігін тоқтату себептері қарастырылған. Бірақ аяғына дейін анықталмаған көптеген жайттар қалып барады:

- ҚК мүшелерін – ҮЕҰ құрамынан шыққан ҮЕҰ өкілдерін шығару;
- жаңа мүшені енгізу процедурасы Қоғамдық кеңестің қарауына немесе шешіміне немесе меморганның шешіміне берілді. Бірінші жағдайда процедура айқын емес, екіншісінде – күрделі және көп уақытты талап етеді;
- ҚК мүшелері өздерінің міндеттерін адал орындамаған, жиналыстарға қатыспай бой тасалаған және т.б. оқиғалар белгілі. Заңда ҚК мүшелерінің өз міндеттерін орындамау тәртібі ешқалай реттелмеген.

Сондықтан ауыстыру механизмдері, ҚК қызметтегі мүшелерінің жауапкершіліктері аяғына дейін қалыптастырылмаған, осы мәселе бойынша заң екі ұшты оқылады және шешімді талап етеді.

2.2. Қоғамдық кеңестер қызметтерін ресурстармен қамтамасыз ету

Заңның 13 бап 6 тармағына сәйкес ҚК қызметтерін ұйымдастырушылықпен қамтамасыз ету ҚК қатысуымен құрылған мемлекеттік орган жүзеге асырады. Қазіргі күні ҚК қамтамасыз ету функциясы өңірлерде облыстық әкімдіктер мен мәслихаттардың арасында бөлінген. ҚК төрағалары мен мүшелерінің айтуынша, ұйымдастырушылықтың, техникалық-материальдық қамтамасыз етудің бірізді бекітілген процедурасы жоқ, ал қаржылық қамтамасыз ету заңмен мүлде қарастырылмаған.

Өңірлерден алынған мәліметтерге қарағанда, Қоғамдық кеңестер ресурстарды шартты түрде өз меншіктері және алынған деп бөледі. Өз меншіктерінің арасында, ең алдымен, тұрғындардан және мемлекеттік құрылымдардан өздігімен алу және тарату мүмкіндігі бар адами және ақпараттық ресурстар қарастырылады. Жиналыс өткізуге арналған бөлмелер, қабылдау жұмыстары, телефондар, ұйымдастыру техникалары ресурстары қолдау көрсету түрінде облыс әкімшіліктерінен немесе мәслихаттардан беріледі. Көптеген өңірлерде ақпараттық қызметтерді жүргізу үшін облмәслихаттардың сайттарын, әкімдік сайттарын пайдалану мүмкіндіктері берілген.

Күшейтілген әкімшілік қолдауларына қарамастан, қоғамдық кеңестер ресурстармен қамту мәселесінде тәуелді жағдайда қалып отырмыз деп санайды. Қаржылық ресурстардың жетіспеушілігі өткір сезіледі. Қоғамдық кеңес хатшыларының иығына қызметті әкімдеудің, іс жүргізудің, кеңес жұмыстарын жариялаудың негізгі жүгі түседі, сонымен бірге олар босатылмайды. Оны көп жағдайда өкілдер, ал кейбір жерлерде облыстық ішкі саясат басқармасының немесе облмәслихаттардың жетекшілері атқарады. Сонымен бірге, қаржының, өз көліктерінің жоқтығы өзекті мәселелерді шешу қажеттілігі туындаған аудандарға барып, көшпелі жиналыстар өткізуге мүмкіндік бермейді. Қоғамдық кеңес мүшелері өз қызметтері шеңберінде ұялы байланыс, қолжетімді интернеттің, тіпті қарапайым кеңсе тауарларының жетіспеушілігін сезінеді. Қоғамдық кеңес мүшелері қоғамдық сараптау және мониторинг жүргізу үшін қаржыны қайдан аламыз деген сұрақ қояды, өйткені заң бойынша сарапшылардың қызметіне жүгіну қарастырылған, ал оларды жалдау процедурасы, оның ішінде олардың жұмыстарына ақы төлеу қарастырылмаған.

Сауалнама көрсеткендей, өңірлік қоғамдық кеңес мүшелері өз қызметтерінің қандайда бір заңдылық тұрғысынан дәлелді екендігіне алаңдайды. Бұл жерде мәселе, өздерінің өкілеттігін растайтын дербес куәлік/визиткалар жайында, сол сияқты бірізді үлгідегі ресми бланкілер, мөртабандар, мөрлер және т.б жайында болып отыр. Ол ішкі іс қағаздарын жүргізу, сондай-ақ сыртқы қызметтер кезінде

(мысалы, қызметкердің мониторинг жүргізуге өкілеттігі барлығын және ресмилігін растайтын; немесе мемлекеттік және басқа құрылымдарға ресми сауал жасағанда) өздерімен бірге болуы тиіс. Қоғамдық кеңестер алаяқтық әрекеттердің, түрлі қолайсыздықтардың, проблемалардың болуын жоққа шығармайды. Бұл жайды ҚК мүшелерінің бірі былай түсіндірді: **«Ондай куәлік құжаттарының болуы қоғамдық рейдтер немесе басқа бақылау қызметтерін жүргізген кезде жұмысты жеңілдетеді және алаяқтардың ҚК мәртебесі арқасында меморгандар мен азаматтардың сенімін пайдалана отырып, қылмыстық мақсатта ақпарат алу(мысалы, ҚК бақылаушы тобы атынан зейнеткердің үйіне кіріп және тексерген болып, алаяқтық әрекет жасауы, сөйтіп ҚК құрылымының имиджіне нұқсан келтіру) мүмкіндігін болдырмайды.**

Түйіндеме:

Барлық дерлік өңірлік қоғамдық кеңестер ресурстық базамен қамтылу жағынан заңмен жазылған бірдей жағдайда тұр.

Бір жағынан, Қоғамдық кеңестер өңірлерде жақсы әкімшілік қолдауды пайдаланады.

Қазіргі күні барлық 16 облыстық қоғамдық кеңестердің жиналыс өткізуге арналған бөлмелері, телефондары, белгілі бір интернет-ресурстарға қолжетімділігі бар, көпшілік өңірлерде ҚК-тің тұрақты түрде азаматтарды қабылдау мүмкіндігі берілген. Он алты облыстың үшеуінде – Алматы қ., Атырау және Қарағанды облыстарында ҚК-тің өз сайты, екеуінде әлеуметтік желілерде парақшалары бар.

Тәжірибе көрсеткендей, Қоғамдық кеңестер ресурстарды тарту үшін өз әлеуеттерін пайдалана алады. Мәселен, ҚК Алматы қ. ҮЕҰ қолдауының арқасында өз қызметтеріне Алматы қ. ІСБ мемлекеттік әлеуметтік тапсырыс аясында және Орталық Азия Еуразия қорының грантынан белгілі бір қаржы көлеміне ие болды.

Сөйте тұра, Қоғамдық кеңестердің өңірлерге жолға шығу, қоғамды ақпараттандыруды және өз имидждерін арттыру, қоғамдық бақылау жүргізуге сарапшыларды қатыстыру, штаттың ақысын төлеуді ескере отырып ұйымдастырушылық-әкімшілік қызметтерді нығайту мүмкіндіктері аясында қызметтерін қаржымен қамтамасыз ету мұқтаждықтары расталады.

Қазіргі күні заңмен брендбук, бір үлгідегі фирмалық бланктар, мөртабандар, мөрлер, визиткалар, куәліктер және т.б арқылы қоғамдық кеңестердің мәртебесін бекіту қарастырылмаған. Бұл мәселені шешу де, қажеттілік.

2.3.Өңірлік қоғамдық кеңестердің қызметтерін ұйымдастыру(мәжілістер, сұрау салулар, азаматтардың арыздары, қоғамдық бақылау).

ҚК туралы Заңның 5 бапта олардың өкілеттіліктері жазылған, онда жобалардың және бюджеттік бағдарламалардың, стратегиялық жоспарлардың, аумақтарды дамыту бағдарламаларын, мембағдарламалардың орындалуын талқылау; ҮЕҰ есептері мен жобаларын талқылау; жеке және заңды тұлғалардың арыздарын және т.б. талқылау сияқты қызмет түрлері көрсетілген. Заңның айрықша ерекшелігі (ҚК туралы заңның 4 бөлімі) , қоғамдық мониторинг, қоғамдық тыңдаулар, қоғамдық сараптама, есептерді тыңдау сияқты өкілеттіктер жүктелгені болып табылады.

Біздің сауалнама барысында өңірлерде қоғамдық кеңестердің белсенділігі түрлі деңгейлерде жатқаны анықталды. Біздің талдау үшін ұсынып отырған хаттамалар, күн тәртібі, жоспарлар әрдайым сандық және сапалық көрсеткіштер мен қызмет индикаторларын көрсетпейді. Сондықтан қандайда бір қоғамдық кеңестің өз өкілеттіктерін орындау барысында қаншалықты белсенді болғандығын тек басқа өңірлердегі кеңестермен салыстыру арқылы және қоғамдық кеңес мүшелерінің өз пікірлеріне сүйене отырып қана білуге болады. Көрсеткіштер ретінде келесілер анықталды:

- 1. ҚК жиналыстарының саны.**
- 2. Жолданған сауалдар/мәлімдемелер/ұсыныстар саны**
- 3. Алынған жауаптар сапасы.**
- 4. Азаматтардың ҚК-ке жолдаған арыздарының саны/тақырыбы/нәтижелілігі.**
- 5. Жұмыста қоғамдық бақылау нысанын пайдалану.**

Өңірлік қоғамдық кеңестер қызметі туралы деректер төрағалардың, хатшылардың, комиссия жетекшілерінің, қоғамдық кеңес мүшелерінің жеке сұхбаттарының нәтижесінде, бақылау әдісімен, сондай-ақ ұсынылған құжаттарды, ашық дереккөздері – қоғамдық кеңестердің сайттарындағы немесе интернет-парақшаларындағы материалдарды зерттеу арқылы алынды. Сіздерге әрбір өңірлік қоғамдық кеңестер шегінде қызметтерді қысқаша қарауды ұсынамыз.

Астана қ. қоғамдық кеңесі

Ақпан айынан тамызға дейін Қоғамдық кеңестің 12 отырысы өткізілген. Қоғамдық кеңестің отырыстарында қалалық әкімдіктің және мәслихатың нормативтік құқықтық актілерінің 87 жобасы қаралды. Астананы қаласының 2015 жылғы бюджетінің орындалуы туралы есеп, Астана қаласының 2016-2018 жылдардағы бюджетіне өзгертулер мен толықтырулар енгізу туралы мәслихат шешімдерінің жобасы қаралды.

Қоғамдық кеңес Азаматтардың жекелеген санаттарына қосымша әлеуметтік көмек көрсетеу туралы ереже жобасы бойынша ұсыныс берді, Автотұрақтарды ұйымдастыру ережесіне, Қалалық жолаушылар көлігінде жолда жүру кезінде электрондық төлем жүйесінің электрондық жанасусыз картасын пайдалану ережесіне, астананың қоғамдық көлігінде пайдаланатын әкімдіктің тариф саясатына қолдау көрсетілді, Астана қаласының әлеуметтік маңызды қатынас тізімі, қалалық және қала маңындағы қатынастарда автомобильмен жолаушыларды және жүкті тұрақты тасымалдау тарифы мақұлданды. Хайуанаттарды ұстау ережесі, жәрмеңкелік шараларды ұйымдастыру ережесі, астананың ақылы көшелерінде жол жүру үшін төлем төлеу және мөлшерлеме белгілеу ережесі мақұлданды, басқа мәселелер қарастырылды.

Қоғамдық кеңес білім беру, денсаулық сақтау, энергетика, құрылыс және сәулет, ауыл шаруашылығы саласында мемлекеттік қызметтер регламентінің 44 жобасын еш ескертпе-сынсыз мақұлдады.

«Қоғамдық көлік жұмыстарын жақсарту, көше-жол торабын және тұрақ инфрақұрылымы нысандарын дамыту мәселелері» бойынша қоғамдық тыңдау өтті.

Қоғамдық кеңесөз құзыры шегінде азаматтардың арыздарын қарайды. Өткен уақыт ішінде азаматтардың және заңды тұлғалардың 11 арызы қаралды.

Қоғамдық мониторинг және сараптама өткізу туралы деректер жоқ.

Алматы қ. қоғамдық кеңесі

Қоғамдық кеңестің деректері бойынша, толық құрамда 3 мәжіліс, 12 төралқа отырысы өткізілді, қаланың түрлі әлеуметтік маңызды өмір сүру мәселелері бойынша нормативтік құқықтық актілер жобаларының 52 ұсыныстары әзірленді, «ТКШ туралы заң» заңын жетілдіру бойынша ұсыныстар көтерілді, «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне экстремизмге және терроризмге қарсы күрес мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

заң жобасының қортындысы жасалды. ҚК 20 өтініштері/ұсыныстары мемлекеттік органдарға жолданды (Алматы қ. әкімдігінің салалық басқармаларына -11, Алматы қ. ішкі істер департаментіне - 1), 4 хат Алматы азаматтарының ПИК заңсыз қызметі бойынша арызданған арыз-шағымдары Алматы қ. аудандық прокуратурасына жіберілді. Жауаптар заңмен белгіленген мерзім – 1 ай ішінде алынды.

Азаматтардың арыздарын қабылдау және талдау жүйелі түрде жүргізіледі. 137 арыз-шағымдар қабылданды, сұрақтардың дені – ПИК, ЖТҚ бойынша жер бөлу, сервистік компаниялардың қызметіне шағымдану және т.б. Азаматтардың ұсыныстары бойынша Алматы қ. бюджеттік бағдарламасына зерттеу жүргізілді, қоғамдық тыңдаулар, Алматы қаласының сегіз ауданының Жергілікті өзін-өзі басқару комитеті төрағаларымен кездесулер ұйымдастырылды.

Берілген ақпараттарға қарағанда, Алматы қ. ҚК өз қызметінде қоғамдық бақылаудың барлық формаларын пайдаланады:

қоғамдық мониторинг – бюджеттік бағдарламалардың келесідей бағыттары процесінде: «балаларға арналған қосымша білім беру», «жетімдерді, ата-ананың қамқорлығынсыз қалған балаларды әлеуметтік қамсыздандыру», «Бизнестің жол картасы -2020» бизнеске қолдау көрсету және дамудың біртұтас бағдарламасы аясында жеке кәсіпкерлікке қолдау көрсету», «Амбулаториялық емдеу деңгейінде азаматтардың жекелеген санаттарын жеңілдік шартымен дәрі-дәрмекпен қамтамасыз ету», «мүгедектерді әлеуметтік қорғау»;

қоғамдық тыңдаулар - Алматы қ. ПИК қызметі бойынша, Алматы қ. ақылы тұрақтардың бірыңғай автоматтандырылған жүйесін енгізу бойынша және Алматы қаласында төтенше жағдайларды ескертудің пәрменді жүйесі туралы 3 қоғамдық тыңдаулар өткізілді;

қоғамдық сараптама- «Алматы қ. ақылы тұрақтардың бірыңғай автоматтандырылған жүйесін енгізу бойынша», «әл-Фараби даңғ. сол жаққа бұрылу және батыстан шығыс бағытына кері бұрылу үшін тоннель түріндегі кері бұрылатын өтпезол салу»;

мемлекеттік орган жұмыстарының нәтижесі туралы есепті тыңдау – мемлекеттік органдардың жетекшілерінің, бюджеттік бағдарламалар әкімшілерінің, оның ішінде Алматы қ.әкімінің 20 есебі тыңдалды.

Ақмола облысының қоғамдық кеңесі

Қоғамдық кеңестің 14 отырысы өтті, онда ішкі және қоғамдық мәселелер шешілді. Мәжілістердің негізгі нысаны мемлекеттік құрылымдардың өз қызметтері туралы **есептерді тыңдау**, НҚА талдау. Қызмет нәтижелері бойынша, мемлекеттік органдарға 300 ұсыныстар, жетілдіріп жасауға 50 астам НҚА жөнелтілді.

Жер реформасы бойынша бір **қоғамдық тыңдау** болды, одан кейін «Жайылым туралы» заң жобасының жер кодексіне түзетулер енгізілді, республикалық жер комиссияна заңға толықтырулар енгізу бойынша ұсыныс жасалды және жолданды.

Қоғамдық бақылаудың **мониторинг және сараптама деген түрлері әзірше өңірде өткізілген жоқ.**

Тұрғындардың өтініш түсіру саны туралы ақпарат жоқ.

Ақтөбе облысының қоғамдық кеңесі

Аталған кезең ішінде Қоғамдық кеңес 4 мәжіліс өткізді, онда меморган қызметтерінің тиімділігі, мемқызметтердің сапасы, бюджет қаражатының мақсатты орындалуы, мемлекеттік және өңірлік әлеуметтік-экономикалық даму бағдарламаларының орындалуы қаралды. Отырыстардың бірі өзекті тақырып «Терроризм және сыбайластық жемқорлық» мәселесіне арналды. Өлім жазасынан мораторийді алып тастау және сыбайлас жемқорлық қылмыс үшін жазаны қатаңдату мәселелері тереңдетіп зерттелді. Жер және Ақтөбе қ. экологиялық жағдайы туралы мәселелер талқыланды. Жер туралы мәселе бойынша халықтың пікірі естірту және ескеру мақсатында ҚК мүшелерінің қатысуымен азаматтарды қоғамдық қабылдауды ашуға шешім шығарылды.

Мемлекеттік құрылымдар 4 өтініш жолданды, оның екеуі экология саласына қатысты.

Өңір халқы өз үндеулерінде қауіпсіздік, қызмет сапасы, табиғи монополиялар қызметтерінің тарифтері, бағаның өсуі, оның ішінде азық-түлікке, ШОБ дамыту, ЖТҚ үшін жер телімін бөлу, жұмысқа орналастыру мәселелерін көтереді.

ҚК мүшелері көрсеткендей, қоғамдық бақылау құралдарының ішінен **қоғамдық тыңдаулар** өткізілді, онда терроризм және сыбайластық жемқорлыққа қарсы күрес шараларын күшейтуге қатысты заңға өзгертулер енгізу туралы бастама жолданды.

ҚК мүшелері **қоғамдық мониторинг** қызметіне дәріханаларда бағаға бақылау жасау, емханаларда қызмет көрсету сапасын, жол жұмыстарының сапасын қадағалауды жатқызды.

Қоғамдық сараптама көтерілмеді және жүргізілмеді.

Алматы облысының қоғамдық кеңесі

Облыстың қоғамдық кеңесі 2016 жылдың 29 ақпан 3 қараша аралығында тыңдаулар ретінде 13 отырыс өткізді, орташа алғанда үш аптада 1 мәжіліс өткізіліп тұрды.

Жариялы тыңдаулар 13 рет өткізілді: ҚР Үкіметі қаулысының 1 жобасы, азаматтардың құқықтары, еркіндіктері және міндеттеріне қатысты жергілікті өкілдіктер мен атқарушы органдардың 155 НҚА жобалары, олардың ішінде: облыстық мәслихаттар шешімінің 12 жобасы, облыс әкімдігі қаулыларының 23 жобасы, мәслихаттар мен облыс әкімдігінің бірлескен шешімдерінің 5 жобасы, қалалық және аудандық мәслихаттардың 78 жобасы, қалалық және аудандық өкілдіктер қаулысының 37 жобасы.

Келесі мәселелер бойынша **қоғамдық мониторинг** өткізілді: 1) Алматы облысында дәрі-дәрмектердің бағасы, Алматы облысында денсаулық сақтау мекемелері тұрғындарға көрсететін тегін медициналық қызметтердің түрлері мен сапасы туралы; 2) Әлеуметтік және көлік инфрақұрылымы нысандарының мүмкіндігі шектеулі адамдарға қолжетімділігін қамтамасыз ету мақсатында Алматы облысында жүргізіліп жатқан жұмыстар туралы.

Облыстың қоғамдық кеңесі мемлекеттік органдарға, сондай-ақ аудан және қала әкімдеріне 13 ұсыныс жолдады.

Облыс әкімінің, облыстық мәслихат хатшысының, 5 облыстық басқармалардың және 1 департамен басшысының **есептері тыңдалды.**

Қоғамдық сараптама жүргізілген жоқ.

Атырау облысының қоғамдық кеңесі

Облыстық қоғамдық кеңестің 13 жиналысы өткізілді. Күн тәртібінде: облыс әкімінің есебі тыңдалды, 2016-2018 жылғы облыстық, қалалық, аудандық бюджеттердің жобалары талқыланды, жаңа жер кодексі нормалары, жер қатынастары мәселелері нақтыланды, түсіндірілді, ҰБТ-ке дайындық шаралары, денсаулық сақтау жүйесінің ахуалы, санитарлық-эпидемиологиялық жағдай және фармацевтикалық қызмет туралы, экология мәселелері, көлікке және азық-түлікке бағаны тұрақтандыру.

Жергілікті және атқарушы органдардың азаматтардың құқықтары мен еркіндіктеріне қатысты 140-тан астам НҚА жобалары қарастырылды, қоғамдық кеңес мүшелері тиісінше ұсыныстар берді.

Су ресурстарын тиімді пайдалану мәселесі **бойынша қоғамдық мониторинг, қоғамдық сараптама жүргізіліп, жұмыс туралы есептер тыңдалды.**

Азаматтармен жұмыс істеудің екі нысаны қолданылды: қабылдау жұмыс істейді, элеуметтік желілерде ҚК ресми парақшалары бар, онда мәселер көтеріледі және талқыланады.

Шығыс Қазақстан облысының қоғамдық кеңесі

Облыстық қоғамдық кеңестің жұмысы басталғаннан бері 15 отырыс өткізілді, оның 10-ы қоғамдық тыңдаулар форматында. 222 нормативтік құқықтық актілер жобалары қаралды және келісілді:

Жер заңы түсіндірілді, «Еңбекпен қамтудың жол картасы -2020» мемлекеттік бағдарламасын жүзеге асыру бойынша есептер, қоғамда сыбайластық жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру ақпараты қаралды.

Мемлекеттік органдарға 4 ұсыныс жіберілді, олар бойынша жауаптар 30 күн ішінде келді. ҚР Жер заңын, Кәсіпкерлік кодексті жетілдіру бойынша ұсыныстар көтерілді.

Халықпен жұмыс істеу үшін келесідей нысандар пайдаланылды:

- ҮЕҰ, саяси партия өкілдерінің қатысуымен дөңгелек үстелдер,
- телефонмен сауал жолдау,
- қоғамдық қабылдауларды пайдалау,
- ҮЕҰ, саяси партиялар өкілдерімен, тұрғындармен бірлескен рейдтар.

Қызмет көрсету кезеңі ішінде телефон қоңыраулары мен электронды почтаға хат жазу арқылы 43 арыз түсті. Арыздардың тақырыбы келесідей:

- Қаланы абаттандыру, рұқсат етілмеген күлтөкпелер;
- Дәрі-дәрмек бағасының өсуі, дәріханаларда тегін дәрілердің жоқтығы;
- Қоршаған ортаның ластануы;
- Жастарды еңбекпен қамту;
- Коммунальдық қызметтер тарифы;
- Өнеркәсіп кәсіпорындарының қоршаған ортаны ластауы;

Сауалнама көрсеткендей: қоғамдық кеңестің мүшелері қоғамдық мониторинг сияқты форма олардың қызметінде белсенді пайдаланылады деп санайды. Қоғамдық мониторингты респонденттер подразумевают проведенные «медициналық жабдықтардың қажеттілігін анықтау, көрсетілетін медициналық қызметтердің сапасына қоғамдық бақылау жүргізу мақсатында Өскемен қ. денсаулық сақтау мекемелеріне рейдтер; мүгедектерге үшін жағдай жасау бойынша денсаулық сақтау және білім беру мекемелеріне рейд, дәрі-дәрмектер мен азық-түлік өнімдерінің бағасына мониторинг жүргізу».

Жоғарыда айтып өткеніміздей, ШҚО ҚК 10 қоғамдық тыңдаулар ұйымдастырды және өткізді. Тақырыбы: НҚА жобаларын талқылау, жер заңын түсіндіру, ШҚО Қоғамдық кеңестің жұмысшы сараптау тобының жоспарын қарау, ШҚО Қоғамдық кеңес төрағасының «2016 жылғы 1 жарты жылдықтағы ШҚО Қоғамдық кеңес қызметі туралы» ақпараты тыңдау, Ұлан ауданының Окуньки және Сартымбет өзендерінде демалысты ұйымдастыру мәселесін қарау.

Қоғамдық кеңесте мемлекеттік құрылымдардың жұмыстары туралы есептерді тыңдау қоғамдық бақылаудың формасы ретінде пайдаланылады. Есептер тыңдалды: ШҚО денсаулық сақтау басқармасы бастығының облыста ОДА мен ФАП-дың медициналық жабдықтармен жарақтандырылуы туралы, ШҚО ІІД жергілікті полиция қызметінің бастығының 2016 жылғы жұмыс жоспарының орындалуы туралы, ШҚО еңбекпен қамту және әлеуметтік бағдарламалырды үйлестіру бағдарламасының бастығы «Еңбекпен қамту жол картасы – 2020» мемлекеттік бағдарламасының жүзеге асырылуы туралы. Атқарылған жұмыстар туралы есептерді тыңдау ШҚО ҚК жұмыс жоспарына сәйкес жүргізілді.

Жұмыста қаржыландыру болмағандықтан қоғамдық бақылаудың **қоғамдық сараптама** формасы пайдаланылған жоқ.

Жамбыл облысының қоғамдық кеңесі

Ақпан-қазан кезеңі аралығында 18 отырыс өткізілді. Күн тәртібінде: жер кодексі бойынша түсіндірулер; жаңа оқу жылының басталуы алдында мектепке даярлық; бюджет қаражатын тиімді пайдаланбау; халықты коммунальдық қамтамасыз ету: су, газ, жылу; құқық бұзу және т.б

Көктем кезінде халықтың негізгі арыздары жер қатынастарымен қатысты болды. Азаматтардың басқа арыздары тіркелмеген.

Қоғамдық бақылаудың меморгандардың **есептерін тыңдау, қоғамдық тыңдаулар және мониторинг формасы пайдаланылды.** Қоғамдық тыңдаулар бір рет өткізілді, тақырыбы: мүмкіндігі шектеулі азаматтардың құқықтары мен еркіндіктерін жүзеге асыру. Мониторинг, сондай-ақ, бір рет мына тақырып бойынша өткізілді: бюджет қаражатын игермеу. Тыңдаулар мен мониторингтің жалғасқан қортындысы, ұсынысы жоқ.

Батыс Қазақстан облысының қоғамдық кеңесі

ҚК қызметі кезінде 10 жиналыс өткізілді. Экология, коммунальдық қызметтер шығындарының тарифы, мектепке дейінгі мекемелерде балаларды бағу құнын бекіту, Нұрлы жол бағдарламасының орындалу сапасы, мемлекеттік сатып алулар бойынша заңды жетілдіру және т.б

Кейінгі уақытта мемлекеттік органдарға 10-нан артық арыз жіберілді. Барлық жауаптар дер уақытында және толық көлемде алынды.

Қоғамдық ұйымдардан 5 мәселе келіп түсті: Нұрлы жол бағдарламасы бойынша жолдарға жөндеу жүргізу сапасын мониторингтау, елді мекендерді және көшелердің атауларын өзгерту, қалалық мола аумағын абаттандыру, полиция жұмысының тиімділігі, облыс бюджетін құрылысқа немесе әлеуметтік бағыттағы нысандарды жөндеуге жұмсау бойынша шешімді қоғаммен келісе отырып қабылдау мәселесін қарастыру.

Өңір ҚК **қоғамдық тыңдаулар** өткізген жоқ. Алайда, облыс экологиясы мәселелері бойынша тыңдаулар өткізу жоспарында бар. Экономика бойынша комиссия жұмысында мониторинг жүргізу үшін сарапшылар тобы құрылды, олар зейнеттегі және ҮЕҰ мамандарынан құралған. Қазіргі күні ҚК-тен қоғамдық мониторинг және сараптама өткізілмеді.

ҚК барлық мәжілістері жарияланады, үстіміздегі жылдың сәуір айында облмәслихатта ҚК қоғамдық қабылдауы құрылды және жұмыс істей бастады. ХҚКО-нда облыс азаматтарының өздерін толғандыратын мәселелерін, меморгандардың жұмыстарына шағымдануға және ұсыныс айтуға арналған үш урна тұр, оны кейін ҚК қарайды.

Қарағанды облысының қоғамдық кеңесі

Қоғамдық кеңес құрылғаннан бастап 8 отырыс, бір кеңейтілген отырыс, 18 Комиссия отырысы болып өтті.

Қазіргі таңда 5 комиссия құрылып, өзінің жұмысын атқаруда.

Қоғамдық қабылдау мен osko.kz сайты жұмыс жасайды.

206 нормативтік-құқықтық актілер қарастырылған.

Электронды почта және телефон арқылы 130 жолдау қабылданды.

Басты қараластын мәселелер - тұрғын үй коммуналдық кешені, су сапасы, экология, электр қуатының тарифі, медициналық қызмет көрсету, жолдардың жағдайы.

Әр отырыста мемлекеттік органдардың есебі тыңдалады, соның ішінде Қарағанды облысының әкімінің есебі де бар.

«Республикалық Комиссия қарастыратын жер реформасы мәселелері бойынша» кеңейтілген отырыс болып өтті.

Әділет министрлігіне ұсыныстар берілді: барлық НҚА қарастырудың нормаларын алып тастау, өңірлік Қоғамдық кеңестерге НҚА жайлы ұсыныстарды ҚК арқылы беру.

Қоғамдық мониторинг, тыңдаулар, сараптама өткізілген жоқ.

Қостанай облысының қоғамдық кеңесі

Бірінші жарты жылдықта қоғамдық кеңес 9 жиналыс және бес қоғамдық тыңдаулар өткізді. Кеңес отырыстарында 50 мәселе, қоғамдық тыңдауларда 300-ден астам нормативтік құқықтық актілер және қоғамдық мүддені білдіретін бірқатар өзекті мәселелер талқыланды:

облыс әкімі А.Б. Мұхамбетовтың 2015 жылғы облыстың әлеуметтік-экономикалық дамуы және 2016 жылға арналған даму болашағы туралы есебі;

2016 жылғы облыстық бюджетті жүзеге асыру барысы;

Қостанай облысында есептеу аспаптары жоқ тұтынушылар үшін тауарлық газды 2016-2019 жылдары тұтыну нормалары туралы;

Қостанай қ. жолдарының жағдайы;

Қазақстан Республикасы Жер кодексіндегі өзгертулер бойынша кейбір өзекті мәселелер туралы;

Қазақстан Республикасы Президентінің Жарлығымен мораторий жарияланған республиканың Жер кодексінің бірқатар ережелеріне қатысты мәселелерді түсіндіру бойынша жұмыстарды күшейту туралы (облыс әкімі А.Б. Мұхамбетовтың және республиканың Ауыл шаруашылығы министрі А.Б. Мырзахметовтың қатысуымен)

Қазақстан Республикасы білім жүйесін реформалау: Қостанай облысы орта білім беру жүйесінің мәселелері, проблемалары, оны шешу жолдары.

Қоғамдық кең қамтылған мүддені қозғайтын мәселелер бойынша азаматтық қоғамның пікірін зерттеу мақсатымен жақын уақыттарда қоғамдық тыңдауларға келесідей тақырыптарды шығару ойластырылуда: Қостанай облысы «Алтын дала» табиғи резервиатының Тосынқұм кластері телімін «Байқоңыр» ғарыш айлағынан жіберілген «Союз-2» ғарыш кешені зымыранының бірінші бөлігі құлайтын аудан ретінде пайдалану мүмкіндігі және «Қостанай облысында сақтандыру медицинасын енгізу мәселелері туралы».

Қызылорда облысының қоғамдық кеңесі

Сауалнамаға қоғамдық кеңестің төрағасы мен хатшысы қатыспады, ал об-ләкімдік сайтының ҚК парақшасында бірінші жарты жылдықтың есебі жоқ, ҚК қызметі туралы кеңейтілген ақпарат алу мүмкін болмады.

ҚК мүшелері осы кезең ішінде 13 отырыс өткізілгенін хабарлады, оның барысында мемлекеттік құрылымдардың есептері тыңдалды. Медициналық қызмет, білім беру мәселелері талқыланды. Бюджет жобасын талқылау кезінде ҚК мүшелері жобаға өңір үшін өмірлік маңызды бюджетке көпір құрылысы салуға арналған қаражат салу туралы толықтыру енгізді.

Халықпен жұмыс істеу үшін кері байланыс формасы қолданылады.

ҚК жұмысында қоғамдық бақылау механизмдері пайдаланылмады.

Маңғыстау облысының қоғамдық кеңесі

Үстіміздегі жылдың бірінші жарты жылдығында Қоғамдық кеңестің 16 отырысы өткізілді, онда келесідей мәселелер қаралды: келіп түскен нормативтік-құқықтық актілер, облыс әкімінің «Өңірдің 2015 жылға арналған әлеуметтік-экономикалық даму нәтижесі туралы» есебі; жер қатынастары мәселесі; «Қазақстан Республикасы тәуелсіздігінің 25-жылдығы аясында бұқаралық-саяси және қоғамдық-мәдени шараларды ұйымдастыру бойынша құзырлы органдардың есебі туралы»; «Қазақстан Республикасының 2015–2025 жылдарға арналған сыбайлас

жемқорлыққа қарсы стратегиясы»; «Өңірде шағын және орта бизнесті дамыту жағдайы туралы: проблемалық мәселелер және оны шешу жолдары», «Облыс аумағында сумен жабдықтау және су айыру жүйесін жетілдіру бойынша шаралар туралы». Аталған мәселелерді талқылау кезінде қоғамдық кеңестің мүшелері облыста су тазартатын зауыт салуды ұсынды.

Жер қатынастары мәселері мен оның негізгі ережелерін ел арасында кеңінен талқылау үшін облыстың барлық 5 ауданы мен 2 қаласында үстіміздегі жылдың 23 мамырдан 7 маусым аралығында көшпелі мәжілістер өткізілді. Жер кодексі мәселелерін түсіндіру кезінде 90 ұсыныс түсті, олар Республикалық комиссияға жолданды.

Облысты қоғамдық кеңеске азаматтық қоғам өкілдерінің(сандары, халықпен жұмыс істеу тәсілі көрсетілмейді) атынан арыздар түсті. Жастардың жұмыспен қамтылуы, өңірді дамытуыдың проблемалары мен болашағы азаматтардың алаңдаушылығын туғызады.

Павлодар облысының қоғамдық кеңесі

Павлодар өңірінде облыстық қоғамдық кеңестің 8 отырысы өткізілді. Олардың бесеуі жер реформасына арналды, сондай-ақ мүмкіндігі шектеулі адамдарға қызмет көрсету және оларды медициналық айықтыру, білім беру нысандарын бәсекелестік ортаға жататын тізімнен алып тастау және т.б мәселелер қаралды.

Қазіргі күні 5 ұсыныс мемлекеттік құрылымдарға жолданды, алынған жауаптар туралы да, бұл ұсыныстардың мазмұны туралы да ақпарат жоқ.

Азаматтардан бар-жоғы 8 арыз түскен, олардың бәрі баспана мәселесіне қатысты.

Қоғамдық кеңес **қоғамдық тыңдаулар, қоғамдық мониторинг және сараптау экспертизу өткізген жоқ**. Облыс әкімінің және облыстық мәслихат хатшысының **есептерін тыңдау** жыл басында өтті.

Солтүстік Қазақстан облысының қоғамдық кеңесі

Областной совет в рамках своей деятельности провел 10 заседаний. ОсновныОблыстық кеңес өз қызметі аясында 10 жиналыс өткізді. Олардың негізгі жұмыс формасы есептерді тыңдау, НҚА талқылау және қабылдау, мемлекеттік қызмет регламенттерін талдау және т.б болды. Жауап беруді талап етпейтін 40 ұсыныс әзірленді.

Негізінен барлық мәжілістер қоғамдық тыңдаулар механизмін қолданумен өткізілді, жиналыстың аңдатпасы БАҚ-тарда, сайттарда жарияланды. Мониторинг және сараптама түріндегі қоғамдық бақылаудың басқа түрлері қолданылмады.

Қоғамдық кеңеске азаматтардан арыз түскен жоқ.

Оңтүстік қазақстан облысының қоғамдық кеңесі

Үстіміздегі жылдың қараша айына дейін 13 отырыс өткізілді.. Келіп түскен НҚА жобалары қарастырылды, құрылымдық бөлімдердің есептері, соның ішінде Шымкент қаласының әкімдігінің бөлім басшыларының есебі қарастырылды. Барлығы мемлекеттік органдарға 3 қана ұсыныс жіберілді.

Заңнаманы жетілдіру бойынша ұсынысқа бастамашылық етілді, атап айтқанда жер кодексіне өзгерістер енгізу ұсынылды.

Азаматтардан 2 ғана өтінім қабыладанды: қоғамдық көлік және жол үстіндегі тілемсектер мәселесі көтерілді.

Қоғамдық мониторинг, тыңдаулар және сараптама өткізілген жоқ.

Түйіндеме:

Сөйтіп, әрбір облыстық қоғамдық кеңес өздерінің өкілеттіктерін орындауға кірісті, бұл жағдайда ең көп таралған қызмет түрі есептерді тыңдау, НҚА жобаларын, бағдарламаларды, бюджеттерді талдау, ұсыныстарды әзірлеу және кеңес комиссиясының ішкі жұмыстары болды. Өткізілетін жиналыстар мәселелері мен тақырыптары айтарлықтай әралуан, көптеген әлеуметтік маңызды салаларды қамтиды, әрбір нақты өңірдің мұқтаждықтарына бағытталған. Атап айту керек, көктемде жер кодексіне қатысты жаңа өзгертулерге байланысты қоғамдық наразылықтар туындағанда, әрбір облыстық қоғамдық кеңесте осы мәселе бойынша жиналыстар өткізілді., халықтың пікірі мен ұсыныстары ескеріле отырып НҚА әзірленді, кейбіреулерін жинау үшін қабылдаулар ашық тұрды. Күн тәртібінде маңызы одан төмен емес терроризм қауіпімен байланысты мәселелер, мемлекеттік қызметтер сапасы мәселелері, ТКШ проблемалары және т.б тұрды.

Қоғамдық кеңес жетекшілері атап өткендей, әрбір мәжілістерден кейін мәлімдеме, қарар, ұсыныс түрінде барлық құжаттар әзірленеді, олар тиісті мемлекеттік құрылымдарға жолданады. Мониторинг кезінде біздің байқағанымыз, көп жағдайда қарарлар «Ұсыныс жоқ» белгісімен мақұлдаған сипатта болып келеді. Қоғамдық кеңес мүшелерінің өздері бұл мәселелерді егжей-тегжейлі зерттеу үшін кей жағдайларда құзіреттілік, терең талдау, халыққа сауалнама жүргізудің социологиялық деректері және т.б жетіспеушілігін айтады, сондықтан сараптамалық қортынды жасау мүмкін емес. Бұл кезекті рет талдауға тиісті құжатты екі ұшты түсіндірген жағдайда, сырттан сараптамалық әлеуетті шақырту үшін қоғамдық бақылаушараларын жүргізудің қажеттілігін тағы бір растай түседі.

Өңірлік үйлестірушілерге мониторинг жүргізгенде, оның ішінде Алматы қ., СҚО, Ақтөбе облысында жиналыс өткізу барысында қадағалау тәсілі қолданылды. Мәжілістер күн тәртібіне және регламентке сай, дауыс беру арқылы келісу және бекіту процедураларына сәйкес аталып өтті. ҚК мүшелерінің саны отырыстарда жалпы санның 2/3 құрады. Солтүстік Қазақстан облысының бақылаушылары мәжілістер күн тәртібі өте жүктелгенін атап өтті, ол 6-7 маңызды, түрлі бағыттағы мәселелерден тұрады. Соның нәтижесінде талқылау тиімділігі жоғары болуы мүмкін емес. Мұндай жағдай көпшілік өңірлерде қалыптасқан, егер жиналыс кезінде екі сағат ішінде түрлі тақырыптардағы көпшілік сұрақтарды талқылау керек болғандықтан, ол қабылданатын шешімдердің сапасына кері әсерін тигізеді.

Қоғамдық кеңестердің қызметі жүйелік сипатта болуы тиіс, оның негізі ретінде егжей-тегжейлі әзірленген жылдық жоспар қызмет етеді. ҚК мүшелерінің өздері болашақта жоспарлау процесін қоғамның мүддесін ескеретіндей неғұрылым ашық қылу, өздерінің қызметтерінен күтетін нәтижелердің тиімді көрсеткіштер мен индикаторларын әзірлеу қажет деп санайды. Сондай-ақ, ҚК мүшелеріне сауал салған кезде, олар мәжілісті хабарлау процедурасы неғұрылым түсінікті және қолайлы, ҚК мүшелері өздерінің уақыттарын тиімді жоспарлай алатындай, «шамадан тыс жұмысбасты» болмауын және хабар кешігіп жеткенде де барлық жиналыстарға қатысуын қалады.

16 облыстық қоғамдық кеңестердің әрқайсы қоғамдық бақылау есептерді тыңдау формаларын пайдаланады; тоғыз өңірде өздерінің қызметінде қоғамдық тыңдаулар механизмдерін пайдалану тәжірибесі бар; алтауы - қоғамдық мониторинг өткізу; екеуі – қоғамдық сараптама өткізу. Басқа өңірлерде қазіргі күні бұл механизмдер ойластыру немесе жасалу кезеңінде. Қоғамдық бақылау құралдарын пайдаланудың қиындықтары туындауы келесідей себептермен байланысты болады:

ҚК жұмыстары мерзімінің айтарлықтай аздығы;

азаматтар тарапынан да, ҚК тарапынан да бастаманың жоқтығы;

көрсетілген шараларды жүргізуге құзіретінің жетіспеуі;

сараптаушы пулді тарту үшін қаржыландырудың болмауы.

ҚК туралы заң 20 бап 5 т, 21 бап 4 т, 23 бап 3 т. қоғамдық кеңестер қызметтерінің қоғамдық бақылау жүргізген нәтижесі бойынша қортындылар, ұсыныстар, қортынды қаттамалар, қарарлар құрылатынын жазады. Қазіргі күні мұндай қызметтерді жүргізген қоғамдық кеңестердің сайттарында/парақшаларында Қоғамдық кеңестердің қызмет мазмұнын, азаматтарға проблемалық жағдайлар анықтау мен мемлекетке оларды өзгерту бойынша ұсыныстар жасау арқылы қабылданатын шешімдерге әсер ету мүмкіндігін көрсете алатын бұған ұқсас материалдар жоқтың қасы. Қортындыны, ұсыныстарды әзірлеу және жариялау ҚК қызметінің өнімі болып табылады, ол да оның тиімділігі мен нәтижелігін анықтайды, ҚК имиджіне, азаматтардың ҚК қызметіне деген қызығушылығының артуына әсер етеді.

Қоғамдық бақылау қоғамдық кеңестердің процестерді демократияландыру, азаматтардың шешім қабылдауға қатысу, шешімдерге бақылау жасау құқықтарын жүзеге асыруға бағытталған маңызды функцияларының бірі болып табылады және 2017 жылы, өкілеттіктің екінші мерзімінде, бұл әдістер әр өңірде белсенді қолданылады деп сенеміз.

2.4. Өңірлік қоғамдық кеңестердің ақпараттанушылық, жариялылық, ашықтық мәселелері.

Облыстық қоғамдық кеңестердің азаматтармен, өңір халқымен өзара байланысты болуына аса назар аудартқымыз келеді. ҚК туралы заңның 1 бөлім 3 бабында қоғамдық кеңестердің мақсаттары мен міндеттері нақты айтылған. Мәселен, «мақсат азаматтық қоғамның қоғамдық маңызды мәселелер бойынша өз пікірін білдіруі болап табылады», ал оның міндеттерінің бірі «шешім қабылдар кезінде қоғамның мүдделерін ұсыну мен пікірін ескеру...». Өңірлердің барлығында азаматтармен арадағы қарым-қатынас қоғамдық кеңестердің мүшелеріне тікелей қолжетімді «оффлайн» жағдайында емес. Қоғамдық қабылдаулар ашық жерлерде олар, негізінен, партиялар мен мәслихаттардың қабылдауларын қайталайды. Азаматтардың қоғамдық кеңестерге қандай мәселелер бойынша арыздана алатындығы аяғына дейін түсінікті емес. Мәселен, 5 бап.1 тармақ. 6 тармақшада ҚК «мемлекеттік басқаруды жетілдіру мен мемәпараттың ашық жұмыс істеуін ұйымдастыру, оның ішінде қызметтік этика нормаларын сақтау мәселелері бойынша жеке және заңды тұлғалардың арыздарын қарайды» деп айтылған. Өңірлердегі тәжірибе көрсеткендей, азаматтар көпшілік жағдайда жеке арыз-шағымдарымен келеді.

ҚК жұмысында қабылдаудан басқа, қаланың қолжетімді нүктелерінде «урналар» арқылы, әлеуметтік желілер немесе сайттар, халықпен жеке барып кездесу арқылы ұсыныстарды жинау байланыс формасы сирек кездеседі.

Барлық өңірлерде Қоғамдық кеңестер өздерінің жұмыстарын насихаттау үшін жергілікті БАҚ-тардың қызметтеріне жүгінгенімен, азаматтардың ҚК арыздану көрсеткіштерінің төмендігі, ақпараттандырудың бұл әдісі жеткіліксіз екенін көрсетеді, олар халықтың назарын аударуға және қызығушылығын арттыруға қабілетті емес. Халықпен коммуникацияны жалғау үшін бірқатар шарттарды атқаруға қабілетті тиімді қарым-қатынас түрін орнату қажет, бәрінен бұрын тұрғындарды келесідей сәттерде ақпараттандыру қажет:

- қоғамдық кеңестер құрамында;
- арыз түсіруге болатын жердің орны, уақыты, почталық және электрондық мекенжайлары, телефондары;
- қызметтің мақсаты, жоспары, қоғамдық кеңестің жұмыс уақыты
- арызды қандай формада дайындаған дұрыс(арызға назар аударыңыз)
- қандай бағыттар, салалар бойынша ұсыныс жасауға болады.

- халықтың түсінігіне жақын формада қызметтің мазмұнын көрсететін нәтижелерді хаттама, қортынды, ұсыныс және т.б. беру.

Сонымен бірге, азаматтарға ҚК мүшелерінің өздері сияқты ақпараттарға қолжетімділік қамтамасыз етілуі керек. Қоғамдық кеңес мүшелері мәжіліс өткізу үшін облыстық әкімдікте орын бөлгенде азаматтар оған кіре алмай қалғандығы туралы мысал айтады. Өйткені әкімдікке кірудің белгілі бір процедуралары бар (тізімді алдын ала келісу және т.б.).

Азаматтарды интернет арқылы ақпараттандыруға қатысты бірқатар пікірлер бар. Қоғамдық кеңестер туралы ақпарат, негізінен, облмәслихаттардың немесе облыстық әкімдіктердің сайттарында ҚК парақшаларында жарияланады. Көпшілік облыстық қоғамдық кеңестер ақпараттардың ең аз бөлігін жариялаған, атап айтқанда: ҚК құрамы, комиссиясы, ережесі. Жарияланған жоспарларды, күн тәртібін жиі көре алмайсыз; бірінші жарты жылдықтың есебі одан да сирек жарияланды, сондай-ақ сайттардың барлығы бірдей халықпен кері байланысты қарастыра бермейді. Қортынды нәтижелердің, меморгандарға бағытталған мәлімдемелер мен ұсыныстардың, оның жауаптарының жарияланымдары мен басқа ақпараттардың жоқтығы көп сұрақ туғызады.

Облмәслихаттардың немесе әкімдіктердің сайттарында ҚК өз парақшалары болмайтын мысалдар да кездеседі, ал ҚК қызметтері туралы ақпараттар жалпы ақпараттар шолуында жаңалықтар ретінде беріледі, ол ҚК туралы ақпаратты іздеуді айтарлықтай қиындата түседі. Мысалы, Павлодар облысының облмәслихатының сайтында қоғамдық кеңестің жеке парақшасы жоқ, барлық жарияланған ақпараттар- ҚК құрамы және 1-2 жаңалық. Мұндай жағдай Батыс Қазақстан, Маңғыстау облыстарында да орын алған.

Сөйтіп, ақпараттандыру процесі, жарияланымдардың сапалық мазмұны, ұсынылған сайттарда ақпараттарды жеңіл әрі жедел табу – бұл мәселелердің бәрі ҚК қызметі туралы қоғамның ақпаратпен неғұрылым қамтамасыз етілуі оған назар аударуды және шешімдерді қажет етеді.

Ашық көздерден және ҚК сауалнамаларынан талдау жасау негізінде қалыптастырылған халықтың жеткіліксіз ақпараттандырылуы туралы қортындылар мен азаматтарды қызмет процестеріне жұмылдыру ҚК мүшелерінің өздерінің пікірлерімен расталады. Сұхбат жасау кезінде респонденттерге өздерінің ҚК қызметтерін төрт көрсеткіш бойынша 5-балльдық шәкілмен бағалаулары сұралды: тиімділік, ашықтық, жариялылық, автономдық. Оның нәтижесі төмендегідей:

Облыс	тиімділік	ашықтық	жариялылық	автономдық
Астана қ.	4	4	4,2	4
Алматы қ.	3,3	4	3,8	3,3
Ақмола	4,1	4,4	4,2	4,2
Ақтөбе	2,7	3	2,7	2,3
Алматы	3	3,5	3,5	3
Атырау	4	4,8	4,6	4,3
ШҚО	4,2	4,7	4	4,4
Жамбыл	3,2	4	4	3,3
БҚО	4	4	4	3,7
Қарағанды	3,8	3,8	4	3,8
Қостанай	3,2	3,6	4	3,6
Қызылорда	3,2	3,6	3,2	3,2
Маңғыстау	4	4	3,2	3,2
Павлодар	2,8	2,9	2,8	2,6
СҚО	3,8	3,6	3,2	2,6
ОҚО	4	3,9	3,9	4

2.5. Өңірлердегі қоғамдық кеңестердің жұмысын жетілдіру бойынша ұсыныстар

Қоғамдық кеңестердің жұмысының қазіргі сәтте жаңа заңнаманың негізінде мемлекеттік құрылымдармен де, сондай-ақ азаматтық аймақтармен де өзара әрекет етудің қалыптастырылған, нақышталған процедуралары мен механизмдері бар. Әрине, қоғамдық кеңестің «бірінші шақырылымы» мүшелерінің көпшілігінің осы құралды қоғамдастықтың қабылданатын шешімдерді сапалы, тиімді және қоғамға пайдалы деңгейге ықпал етеді деген пікірлері сияқты қалыптасқан күшті жақтары да бар. Осындай пікірлермен ғана қоғамдық кеңестің азаматтық бөлігі өкілдерінің көпшілігі осылай қол жеткізді. Қоғамдық кеңестер аймақтық деңгейлерде қолдау тапты, өз аймақтарында қабылданатын әлеуметтік-маңызды шешімдерге белгілі бір ықпалы бар. Сондай-ақ қоғамдық кеңестер солардың қолдауымен жұмыстарын жүргізетін әкімдіктер мен мәслихаттар осы институттың анағұрлым өз бетінше әрекет етуіне, олардың жұмысының тиімділігін және жалпы алғанда, аймақтағы өмір сүру деңгейін көтеруге мүдделі болады. Әрине, жұмыстың өзгерістерді, жақсартуды және қалт етпей бақылап отыруды талап ететін жақтары да бар. Бұл қоғамдық кеңестердің ішкі ұйымдастырушылық мәселелері,

халықпен өзара әрекет ету процедуралары, имиджін көтеру, жариялы және ашық болуы.

Осылай, бірінші сабақтар алынды, солардың негіздерінде Қоғамдық кеңестер, сонымен қатар, әкімдіктер мен мәслихаттардың атынан уәкілетті органдар блоктар бойынша топтастырған аймақтық қоғамдық кеңестердің жұмысының тиімділігін және өнімділігін арттыру үшін өздерінің ұсыныстарын жасады.

1 блок

ҚК мүшелерін сайлау және алмастыру тәртібі:

- Заңнамалық негізде Қоғамдық кеңестің құрамына кеткен мүшесінің орнына жаңа сайланған мүшесін қосу, сонымен қатар, алдыңғы өкілеттіктің үш жылдық мерзімі өткен соң кейінгі Қоғамдық кеңестер құру механизмі мен процедурасын нақтылау;
- Қоғамдық кеңестің әрекет етуші мүшелерінің өкілеттігін табыстау арқылы жаңа мүшесін сайлау процедурасын жеңілдету;
- Қоғамдық кеңес жұмысын Заңда белгіленген мерзімде міндетті түрде жаңарта отырып, оның жұмысында бірізділікпен дәстүрлі болуын сақтау үшін ҚК мүшелерін алмастыру нормасын қарастыру;
- Заңнамалық негізде Үлгі ережеге ҚК мүшелерінің «әкімшілік жауапкершілігі» түсінігін енгізу;
- Заңның 15 бабы 2 тармағында келесі редакцияда баяндалсын: «2. Қоғамдық кеңестің мүшесі оның құрамынан денсаулығына қарай, осы Заңның 10 бабының 1 тармағында қарастырылған басқа негіздемелер бойынша оның жұмысына қатысуға мүмкіндігі болмаған жағдайда, сонымен қатар, Қоғамдық кеңестің мәжілісіне күнтізбелік жылдың ішінде 3 реттен астам белгісіз себептермен келмеген жағдайда Қоғамдық кеңестің шешімімен мерзімінен бұрын шығарылуы мүмкін.»;
- Заңнаманы бірыңғай қолдану және бірыңғай тәжірибені әзірлеу мақсатында, кеңес мүшелерінің құқықтары мен міндеттерін жүзеге асыру тәртібін қарастыра отырып, Үлгі ережеге Кеңестердің де, сондай-ақ олардың мүшелерінің де жұмысын егжей-тегжейлі реттейтін және өкілеттіктерін жүзеге асыратын толықтырулар енгізу қажет.

Ресурстық база және қаржыландыру:

- Заңнамалық негізде Қоғамдық кеңестердің жұмысына қаржылық және басқа да қолдау көрсету түрлерін қарастыру, атап айтқанда:
  - == 1-2 штат бірлігіне, оның ішінде ҚК хатшысы/секретариаты лауазымының жалақылары;
  - == Қоғамдық бақылау өкілеттіктерін орындау бойынша сарапшыларды тарту үшін қаламақы қоры;
  - == Аймақтарға көшпелі мәжілістер ұйымдастыру (іссапар, көлік);
- Өзінің материалдық-техникалық базасын, ғаламторға қосыла алатын оргтехникамен, телефон және ұялы байланыспен қамтамасыз ету;
- == Азаматтардың өтініштерін жүйелі қабылдауға арналған жайлар.
- ҚК-ны республикалықтан да, жергілікті бюджеттен де қаржыландыру мүмкіндігін іздестіру мүмкіндігі, ҚК жұмысы үшін резервті қор құру мүмкіндігі.
- Бірыңғай брэндбук: логотип, фирмалық бланк, мөртабан, визит карточкасын немесе Қоғамдық кеңестердің және олардың тұрақты комиссияларының мүшелерінің куәліктерін әзірлеу және дайындау.

Көпшілік ортасында ҚК жұмысының қағидаларын қамтамасыз ету:

- Барлық ҚК үшін ҚК ақпараттық жұмысы ретінде, сондай-ақ қоғамдастықпен тікелей байланыс ретінде бірыңғай вебпортал (сайт) құру;
- Құралдардың жан-жақты қамтамасыз етуде пайдаланылуын нақтылау (ғаламтор-кеңістігі мүмкіндіктерін кеңінен қолдану, әлеуметтік желілерде парақшалар, комиссия басшыларының блоктарын жүргізуді міндеттеу, сайттарда және әлеуметтік желілерде аптасына кем дегенде 1 рет жаңалық жолақтарын жаңартып отыру және т.б.);
- ҚК жұмысының нәтижелерін көрсете отырып өзекті, түсінікті материалдарды жариялау.

Қоғамдық кеңестердің, оның ішінде Қоғамдық бақылау аясындағы өкілдіктері

- Қоғамдық кеңестердің шешіміне ұсыну емес, міндетті сипаттағы заңнамалық бастама күшін беру.
- ҚК-ыны НҚА жобаларын талқылаудан босату, себебі НҚА жобаларын талқылау жергілікті деңгейдегі мәслихаттардың НҚА жобаларын бекітуін толықтырады, сонымен қатар, электронды үкімет порталында жүргізіледі.
- Заңнамада қоғамдық бақылау – мониторинг, сараптама бойынша өкілеттіктер жүргізу механизмін егжей-тегжелі нақтылау. Қоғамдық мониторинг, қоғамдық сараптама жасаудың бірыңғай жүргізу әдісі мен нысанын әзірлеу.
- Заңның 18 бабын келесідей толықтыру – «ҚК мүшелері, сонымен қатар, өздерінің бастамасымен және ҚК тапсырмасы бойынша КЕҰ өкілдері және азаматтар жүзеге асырады».
- Аймақтық және республикалық деңгейлердегі сарапшылар базасын құру.
- Қажеттілігіне қарай қоғамдық кеңестер мүшелерін оқытуды жүргізу (ғаламтор-кеңістігінде жұмыс істеу, халықпен жұмыс технологиялары, бағдарламалармен және бюджеттермен жұмыс жүргізу және т.б.). Оқуды мүмкіндігінше 2-3 сағаттан (толық емес жұмыс күні) асырмай сараптама бағыттары бойынша жоспарлау.
- Ісқағаздарды жүргізу, атап айтқанда, жеке және заңды тұлғалардың өтініштерімен жұмыс жүргізу ұсыныстарын әзірлеу.
- НҚА қағидаларында нақтылау: қоғамдық бастамаларда жұмысты, автономиялық, өзін-өзі басқаруды, жалпыға белгілі және олардың мүшелерін кезең-кезеңмен алмастыруды. Тағы бір қағида – тұрақтылықты қосу.
- Қоғамдық кеңестердің өздері азаматтарды жұмылдырып және олардың мүдделерін ескере отырып жоспарлар әзірлеу, халықпен кері байланыс орнату.
- Мемлекеттік органдардың Кеңестің ұсыныстарын орындауы бойынша ҚК бақылау функцияларын күшейту.

2.6. Жалпы қорытындылар

Заңнамалық базаның және аймақтық қоғамдық кеңестердің жұмысына жүргізілген мониторинг негізінде келесідей қорытындылар жасалды:

Біріншіден, қоғамдық кеңестер жаңа азаматтық институт ретінде заңнамалық нормаларға сәйкес құрылған, ал нормалар қоғамның әр түрлі секторларының мүдделерін, әр түрлі көзқарастарды және пікірлерді сипаттайды. Азаматтық сектордың өкілдігі, атап айтқанда, мемлекеттік емес ұйымдар әлеуметтік мәселелерді шешуге халықты жұмылдыру және тарту бойынша сұқбат жүргізу алаңы, сондай-ақ ықпалды құралдар ретінде ҚК-ға көп сенім артады. Жұмысқа ынталандыруға ықтияр әдістерінің бірі ҚК қабылдайтын шешімдердің орындалуына тән мәселе болып табылады. Осы сәтте ұсыныстардың ұсынылуы, яғни міндетті еместігі бейуәждеу белгісінде болады, оларды өз жұмысының тиімді болуына мүдделі ҚК мүшелері атап көрсетеді. Аймақтық ҚК құрамына кірмеген адамдардың барлығы өзін-өзі уәждеп жұмыс істеуге дайын. Біздің ойымызша, ҚК құрамын олардан алынған ұйымдастыру тәжірибесі, жұмыс практикасы негізінде ҚК мүшелерінің өздеріне алған міндеттерін орындауға дайын екендіктерін ескере отырып жаңарту/алмастыру талап етіледі. ҚК құрамындағы үкіметтік емес сектор өкілдігінің үлесін мәслихаттар өкілдіктері есебінен көбейту тиімді және пайдалы болар еді.

Екіншіден, қаржылық қамтамасыз етудің болмауы қоғамдық мониторинг және сараптама ретінде осындай өкілеттіктерді орындау шамасына ықпал етеді, әкімшілік аппараттың болмауы ұйымдастырушылық функциялардың орындалуымен өзара байланысты: хабар беру, ісқағаздарды жүргізу, халыққа хабар беру, азаматтармен өзара әрекет ету және т.б. Сөйтіп, қаржылық қамтамасыз ету мәселелерінің шешімін талап етеді.

Үшіншіден, қоғамдық кеңестердің жұмысын реттейтін заңнамалық база қазіргі сәтте осы мәселелерді жетілдіруді және толықтыруды талап етеді, олар:

- Өкілеттіктерді, оның ішінде қоғамдық бақылауды іске асыру механизмдерін нақтылау
- Ұйымдастырушылық және қаржылық қамтамасыз ету
- ҚК мүшелерін алмастыру, міндеттері, жауапкершілігі
- Қоғамдық кеңестердің мәртебесі, легитимділігі

Төртіншіден, халықты Қоғамдық кеңестердің жұмысына жұмылдыру осы органның мақсаттары мен міндеттерін орындауда негіз болып қалады. Қазіргі сәтте қоғам ҚК жұмысы туралы көп білмейтіндігі, өзінің қатысуға ықыласы жоқтығы, қызықпаушылық үлкен орын алады. Тәжірибеден көрінгендей, өз жұмысында ғаламтор ресурстарын және басқа да жариялау құралдарын қолданбай, жергілікті мемлекеттік БАҚ арқылы қоғамға ақпарат жеткізу әдістерін пайдаланудың тиімділігі төмен. Қоғамдастықпен ҚК мақсаттары мен міндеттері туралы түсіндіру жұмыстарын жүргізу, нақты бір мысалдармен нақты бір сандық және сапалы көрсеткіштермен жұмыс нәтижелерін көрсету қажет. Қоғамдық аудитория үшін жарияланатын ақпараттың түсінікті және қолжетімді болуы қажетті. ҚК жұмысында жариялылық және ашық механизмнің анағұрлым жоспарлы түрде енгізілуі тиіс.

Бесіншіден, қазіргі сәтте осы құралдарды мониторинг, сараптама ретінде қолдану сияқты аймақтарда қолдану тәжірибесі кеңінен бола қоймады. Қоғамдық бақылау Қоғамдық кеңестердің жұмысының басымды түрлерінің бірі болуы тиіс. Осы бағытта ҚК сараптау потенциалы бар азаматтық ұйымдармен серіктестікте болуы қажет деп қорытындылауға болады.

2.7. Ұсыныстар мен ұсынымдар

заңнаманы толықтыру/өзгерту саласында:

Қоғамдық бақылау өкілеттіктерін іске асыру механизмін нақтылау, атап айтқанда қоғамдық мониторинг пен сараптаманы: бастаманы ұсынған сараптау құрамын жүргізу әдісін, жасау нысанын және жұмылдыру сараптамасын тарта отырып.

Қоғамдық тыңдауларды ұйымдастыру және жүргізу тәртібінің Үлгі талаптарынан сөз сөйлеуге алдын ала тіркелуі қажеттігі туралы норманы, ал қоғамдық кеңестер мәжілістері мен жалпы тыңдауларды аса күзету нысандарына жатпайтын жайларда өткізу қажет.

Қоғамдық кеңестердің шешімдерін орындау үшін бақылау механизмдерінің құрылуын бақылау.

Нормативтік-құқықтық базада қоғамдық кеңестердің құрамынан коммерциялық емес ұйымдар құрамынан шығып қалған адамдардың мерзімінен бұрын шығуын реттеу.

НҚА-да қоғамдық кеңестің әрекет етуші мүшелерінің өкілеттіктерін жаңа мүшесіне табыстай отырып жеңілдетілген сайлау процедурасын қарастыру.

«Қоғамдық кеңестер мүшелерінің әкімшілік жауапкершілігі» түсінігін енгізу және ол денсаулығына байланысты және осы Заңның 10 бабының 1 тармағында қарастырылған басқа негіздемелер бойынша қатысуға мүмкіндігі болмаған, сонымен қатар, Қоғамдық кеңестер мәжілісіне күнтізбелік жылдың ішінде 3 реттен астам себепсіз жағдайлармен келмей қалған кезде қоғамдық кеңестер құрамынан мерзімінен бұрын шығару процедурасын қарастыру.

Заңнамамен коммерциялық емес секторының өкілдігі нормасын азаматтық қоғам өкілдігінің 80% мөлшерінде бекіту.

Мемлекеттік органның (бюджеттік бағдарлама администраторының) нақты бір бюджеттік бағдарламасын анықтау, ол арқылы республикалық және жергілікті деңгейде құрылған аймақтардағы қоғамдық кеңестерді қаржыландыру, қоғамдық кеңестерді қаржыландыру бойынша нақты бір бюджет түрімен қамтамасыз етіледі.

Қоғамдық кеңестердің әкімшілік штатының/ секретариатының жалақыларын қарастыру.

НҚА-да қоғамдық кеңестердің жұмысының легитимділігін қамтамасыз ету үшін қызметтік құжаттаманың ресми топтамасын: бланктер, мөртабандар, куәліктер және т.б. әзірлеуді қарастыру.

Қоғамдық кеңестердің жұмысына демеу көрсету үшін әдістемелік материалдардың, оған қоса жеке және заңды тұлғалардың өтініштерімен, сұранымдарымен жұмыс бойынша ұсыныстардың топтамасын әзірлеу.

Қоғамдық кеңестер туралы заңның 7 бабы 2 тармағының 3 және 4 тармақшаларында, 14 бабы 2 тармағында (немесе): «жылына екі реттен сиретпей бұқаралық ақпарат құралдары және интернет-ресурстар арқылы халыққа Қоғамдық кеңестің қызметі туралы ақпарат беруге», «өз қызметі туралы жылдық есепті бұқаралық ақпарат құралдарында жариялауға және интернет-ресурсында орналастыруға», «ақпарат бұқаралық ақпарат құралдарында жарияланады және тиісті интернет-ресурстарда орналастырылады» деп жазылған.

Қоғамдық кеңестерге қоғамдық кеңестерге арналған kazkenes.kz арнаулы веб-ресурсында тіркелуді және ақпаратты, оның ішінде қоғамдық мониторинг, сараптамалар, мәжіліс хаттамаларын жариялауды ұсынамыз.

Өңірлік қоғамдық кеңестерге ұсыныстар:

Халықты, қоғамдастықты олардың ұсыныстары мен қажеттіліктерін ескере отырып жоспарлау үдерісіне кеңінен тарту қағидасымен кейінгі мерзімге Жұмыс жоспарын әзірлеу.

ҚК Жұмыс жоспарларында көрсетілетін, жұмысының нысаналы сапалы және сандық индикаторын әзірлеу.

Міндетті түрде, қоғамдық бақылау өкілеттігін, атап айтқанда: қоғамдық мониторинг, сараптама, қоғамдық тыңдауды ұйымдастыру және өткізу тәртібінің Үлгі талаптарының негізінде қоғамдық тыңдауды жүйелі негізде жүзеге асыру.

ҚК жұмысының жариялылығы бойынша заңнама нормаларын орындау, атап айтқанда: ҚК туралы заңның 14 бабына сәйкес халыққа қолжетімді және түсінетін тілде ақпарат беру, ҚК мақсаттары туралы түсініктеме жұмысын жүргізу.

Халыққа ақпарат беру үшін ғаламтор-кеңістігін барынша пайдалану, атап айтқанда: әлеуметтік желілерде ресми парақтарын құру, материалдарды www.kazkenes.kz сайтында жариялау, қоғамдық кеңестер басшыларының блогын және т.б. жүргізу.

Халықпен өзара әрекет ету кезінде қоғамдық қабылдауларды қоспағанда, жұмыстың неғұрлым тиімді әдістерін және түрлерін зерделеу және қолдану.

Мәжілістің күн тәртібін құру кезінде уақытша ресурстарды ұтымды пайдаланды, шешілетін мәселелер басымдылығына қарай қабылданатын шешімдердің сапасын ескеру.

Сараптама потенциалын жұмылдыру және күшейту үшін азаматтық қоғам институттарымен, атап айтқанда, сол аймақтардың коммерциялық емес ұйымдармен тұрақты серіктестік қатынастарын қалыптастыру.

азаматтық қоғам институттарына ұсыныстар:

Өңірдегі әлеуметтік маңызы зор жалпы проблемаларды шешу, қоғамдық бақылау механизмдерін нығайту мәселелері бойынша өңірлік қоғамдық кеңестермен өзара іс-әрекет етуді белгілеу.

Қоғамдық кеңестердің жұмысы туралы азаматтарға, атап айтқанда, өзара әрекет ету үдерісіне жұмылдыра отырып, өзінің нысаналы топтарына ақпарат беру мәселелеріне, сұраныстар мен ұсыныстар жіберуге көмек көрсету.

Мүмкіндігінше, ҚК жұмысын жоспарлауға, ашық мәжілістерге, тыңдауларға қатысу, ҚК қабылдайтын шешімдердің орындалуын бақылау.